

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra Humanitních věd

Diplomová práce

**Dotace jako zdroj financování v rozvoji obce (Tmaň,
Hudlice, Tetín a Vráž)**

Iva Macourková

© 2019 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Iva Macourková

Hospodářská politika a správa
Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Dotace jako zdroj financování v rozvoji obce (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)

Název anglicky

Subsidies as a financial sources in the municipality development (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)

Cíle práce

Diplomová práce cílí na problematiku dotačních prostředků v souvislosti s hospodařením obcí. Hlavním cílem diplomové práce je tedy zjistit, zda a jakým způsobem ovlivňují získané dotační prostředky rozvoj a hospodaření vybraných obcí Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž. Konkrétně se tedy cíl práce zaměří na zjištění, zda a jakým způsobem získané dotační prostředky buď přispívají k rozvoji vybraných obcí či naopak jsou spíše příčinou jejich zadluženosti a dále zjistit, zda a jakým způsobem získané dotační prostředky ovlivňují ekonomické jednání představitelů vybraných obcí (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž).

Metodika

Teoretická část diplomové práce, vycházející ze studia relevantní české a zahraniční odborné literatury vztahující se ke zkoumanému fenoménu, objasní základní pojmosloví sledované problematiky (např. teorií regionálního rozvoje, vybraných strategických a programových dokumentů na úrovni EU a ČR, klasifikací prostoru České republiky, a to pomocí komparace dvou posledních programovacích období /tj. období 2007-2013 a 2014-2020/ a dále pojmy související s financováním obcí, strukturou municipálních rozpočtů, zadlužeností obcí v České republice a problematikou dotačních prostředků). Propojení teoretické a empirické části práce pak tvoří sekundární a komparativní analýzy dat o vybraných obcích (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž), která zaměřuje především studium sekundárních dat vztažených k hospodaření uvedených vybraných obcí a financování realizovaných projektů. Cílem vlastní, empirické části, práce je pak pomocí individuálních polostandardizovaných rozhovorů se starosty vybraných obcí zjistit, jaký názor mají starostové (jakožto experti) na získávání dotačních prostředků v souvislosti s jejich vlivem na rozpočty, zadluženost a rozvoj (nejen vybraných) obcí. Získaná data budou zpracována, analyzována, komparována, vyhodnocena a interpretována za účelem splnění stanoveného cíle diplomové práce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran textu

Klíčová slova

dotace, obec, regionální rozvoj, zadluženost, územní rozpočet, financování municipalit, rozvoj venkova

Doporučené zdroje informací

- BINEK, Jan. Rozvojové možnosti obcí. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010. ISBN 978-80-87147-29-0.
- BLAŽEK, J. – UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje : nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.
- DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost : příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-141-2.
- HRABÁNKOVÁ, M. – BOHÁČKOVÁ, I. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.
- SKOKAN, K. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. ISBN 80-7329-023-5.
- WOKOUN, R. *Regionální rozvoj : východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 6. 4. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 6. 4. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 06. 04. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Dotace jako zdroj financování v rozvoji obce (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za zkušené vedení mé diplomové práce s věcnými připomínkami a cennými radami, které mi poskytla. Také bych chtěla poděkovat osloveným starostům jednotlivých obcí (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž) za poskytnuté materiály, důležité informace, příjemnou spolupráci, pomoc a ochotu při psaní diplomové práce

Dotace jako zdroj financování v rozvoji obce (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)

Abstrakt

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit jaký vliv mají dotace na rozvoj a hospodaření obce Tmaň a okolních obcí (Hudlice, Tetín a Vráž). Zda dotace přispívají k rozvoji obcí nebo naopak zapříčiňují jejich zadluženost a jaký vliv mají na ekonomické chování obcí. Práce se primárně zabírala těmito obcemi a způsobem jejich hospodaření a nakládání s dotacemi.

Teoretická část diplomové práce objasnila základní pojmosloví a fakta vztahující se k dané problematice – teorie regionálního rozvoje, základní strategické dokumenty na úrovni EU a ČR, financování obcí, dotace a klasifikaci prostoru České republiky. Vychází ze studia relevantní české a zahraniční odborné literatury vztahující se ke zkoumanému fenoménu. A to prostřednictvím komparace dvou programových období (2007-2013 a 2014-2020). V závěru teoretické části byly vysvětleny pojmy související s financováním obcí, strukturou municipálních rozpočtů, zadlužeností obcí v České republice a problematikou dotačních prostředků.

V sekundární analýze dat o hospodaření čtyř vybraných obcí ze Středočeského kraje bylo zjištěno, že většina příjmů ve sledovaném období 2014-2019 byla tvořena nenávratnými finančními příjmy. Krom obce Tmaň, všechny ostatní municipalit – Vráž, Hudlice a Tetín využily návratných finančních příjmů v podobě úvěru. K případnému zadlužování obce vede realizace "velkých" finančně náročných projektů, které obce realizovaly jen v případě nutnosti. Obecně se snaží vyhnout zadlužení obce prostřednictvím dalšího poskytnutého úvěru.

Empirické šetření probíhalo pomocí 4 polostrukturovaných rozhovorů se starosty obcí, jimž byly položeny 4 totožné otázky. Starostové se shodli, že dotace spatřují jako příležitost pro obce a přispívají k rozvoji obce, zvýšení kvality života a umožňují obcím realizovat projekty, které by si bez spoluúčasti dotací nemohly dovolit.

Klíčová slova: dotace, obec, regionální rozvoj, zadluženost, územní rozpočet, financování municipalit, rozvoj venkova

Subsidies as a financial sources in the municipality development (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)

Abstract

The main aim of the thesis was to determine the impact of the subsidies for development of the municipality of Tmaň and the surrounding municipalities (Hudlice, Tetín and Vráž). Specifically, the aim of the thesis will focus on finding out whether and how the subsidies obtained either contribute to the development of selected municipalities or vice versa are rather the cause of their indebtedness and further determine whether and how obtained subsidies affect the economic behavior of selected municipalities.

The theoretical part of the thesis clarified the basic terminology and facts related to the issue - the theory of regional development, basic strategic documents at the EU and Czech level, financing of municipalities, subsidies and classification of space in the Czech Republic. It is based on the studying of relevant Czech and foreign professional literature related to the phenomenon. This is done by comparing two programming periods (2007-2013 and 2014-2020). At the end of the theoretical part, terms related to the financing of municipalities, the structure of municipal budgets, the indebtedness of municipalities in the Czech Republic and the issue of subsidy funds were explained.

In a secondary analysis was found that most of the income in the monitored period 2014-2019 consisted of non-recoverable financial income. Except for the municipality of Tmaň, all other municipalities - Vráž, Hudlice and Tetín - used the returnable financial income in the form of a loan. The potential indebtedness of the municipality leads to the implementation of "large" financially demanding projects, which the municipality implemented only when necessary. In general, it seeks to avoid the indebtedness of the municipality through another loan provided.

The empirical part was carried out by means of 4 semi-structured interviews with the mayors of the municipality, who were asked 4 identical questions. Mayors agreed that they see subsidies as an opportunity for municipalities and contribute to community development, improve quality of life and allow municipalities to implement projects that they could not afford without subsidies.

Keywords: subsidies, municipality, regional development, indebtedness, territorial budget, municipal financing, rural development

Obsah

1 Úvod.....	15
2 Cíl práce a metodika	16
2.1 Cíl práce	16
2.2 Metodika	16
3 Regionální rozvoj a regionální politika	20
3.1 Teorie regionálního rozvoje	20
3.1.1 Hlavní teorie regionálního rozvoje	20
3.2 Endogenní růst v regionálním rozvoji.....	22
3.2.1 Regionální politika a její pojetí.....	23
3.3 Regionální rozvoj	24
3.4 Regionální politika v EU a v ČR.....	24
3.4.1 Regionální politika v ČR	25
3.4.2 Regionální politika v EU	25
3.4.3 Strukturální fondy	26
3.5 Legislativní a programové zajištění regionálního rozvoje v ČR.....	27
3.5.1 Srovnání SRR pro období 2007-2013, 2014-2020 a 2021-2027	28
3.5.2 Komparace cílů regionální politiky Evropské Unie pro 2 programovací období	30
3.5.3 Komparace programových období.....	31
Podpora rozvoje regionů 2019+.....	33
Program rozvoje venkova pro období 2014 – 2020.....	34
Program podpora obnovy a rozvoje venkova	34
Dohoda o partnerství.....	34
Dohoda o partnerství 2021-2027	35
Národní koncepce realizace politiky soudržnosti po roce 2020 (NKR)	35

Politika soudržnosti po roce 2020 a postoj ČR k této politice.....	36
4 Financování obcí	37
4.1 Obec	37
4.2 Financování územních samosprávných celků.....	38
4.2.1 Státní rozpočet	39
4.2.2 Obecní rozpočty a jejich význam.....	39
4.3 Veřejné finance	40
4.3.1 Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice	41
4.4 Rozpočet obce a rozpočtový proces	41
4.4.1 Rozpočtový proces.....	42
4.4.2 Rozpočtový výhled a jednotlivé fáze obecního rozpočtu	43
Projednání a schvalování rozpočtu	44
Rozpočtové provizorium.....	45
Čerpání rozpočtu.....	45
Zpětná kontrola a vyúčtování	45
4.5 Obecní rozpočet a jeho struktura.....	45
4.5.1 Obecní rozpočet – příjmová stránka	46
Vlastní příjmy obce lze rozdělit do tří rozdílných skupin:	46
4.5.2 Výdajová stránka obecního rozpočtu.....	47
Neplánované výdaje.....	47
Běžné výdaje.....	48
Kapitálové výdaje	48
Výdaje nenávratné povahy.....	48
Výdaje návratné povahy	48
4.6 Rozvojové možnosti municipalit.....	49
4.7 Možnosti financování rozvoje venkova	50

4.8	Dotace jako nástroj financování rozvoje venkova	51
4.8.1	Způsob čerpání dotací	53
4.8.2	Nadnárodní dotace	54
4.8.3	Národní dotace	55
	Dotace z regionálních zdrojů	55
4.9	Zadluženost municipalit v České republice	55
4.9.1	Příčiny zadluženosti obcí	57
4.9.2	Opatření proti zadluženosti	58
	Vývoj zadluženosti obcí.....	58
5	Územní klasifikace na území ČR	59
5.1	Venkovská území v ČR a jejich typologizace.....	60
	Souhrn teoretické části.....	62
6	Sekundární analýza dat realizovaných projektů, způsobu jejich financování a jejich dopadu na rozvoj a hospodaření zvolených obcí.....	63
6.1	Charakteristika zvolených lokalit – obce Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž	63
6.1.1	Komparace demografických údajů zvolených obcí.....	64
6.1.2	Věková struktura obyvatel	66
6.1.3	Vzdělanostní struktura obyvatel	66
6.1.4	Občanská a technická vybavenost obcí	67
6.1.5	Komparace obcí dle občanské vybavenosti	68
6.2	Komparace hospodaření obcí v programovém období 2014-2020	68
6.2.1	Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2014	69
6.2.2	Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2015	70
6.2.3	Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2016	72
6.2.4	Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2017	73
6.2.5	Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2018	75

6.2.6	Souhrnný přehled realizovaných projektů v programovém období 2014-2020.....	76
6.2.7	Výsledky sekundární analýzy dat o jednotlivých rozpočtech municipalit spolu s realizovanými projekty.....	78
	Souhrn nejpodstatnější poznatků ze sekundární analýzy dat vybraných obcí.....	88
7	Empirické šetření o dotacích jako nástroji v rozvoji obce Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž.....	89
7.1	Struktura polostandardizovaných rozhovorů	90
7.2	Charakteristika respondentů.....	90
7.3	Vyhodnocení dat z expertních rozhovorů	91
	Souhrn empirického šetření	95
8	Závěr.....	96
9	Seznam použitých zdrojů	101
10	Přílohy	107

Seznam obrázků

Obrázek 1: Rozdělení OP 2021-2027 pod jednotlivé cíle politiky EU.....	33
Obrázek 2: Rozpočtová soustava ČR.....	38
Obrázek 3: Rozpočtový proces obce	42
Obrázek 4: Typy dotací.....	52
Obrázek 5: Druhy dotací.....	53
Obrázek 6: Mapa komparovaných obcí	63

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj zadluženosti a daňové příjmy obcí	59
Graf 2: Vývoj počtu obyvatel 2008 - 2018	66
Graf 3: Hospodaření municipalit v letech 2014-2019 (ke dni 30.06.2019).....	79
Graf 4: Jednotlivé skupiny příjmů obcí za období 2014-2019	80
Graf 5: Výdaje dle druhového členění na "Technika a příroda" a "Lidé"	81
Graf 6: Podíl přijatých dotací na celkových příjmech obcí	84
Graf 7: Uhrazené splátky a úroky z úvěru	84
Graf 8: Vývoj zadluženosti obcí na 1 obyvatele v letech 2014-2018.....	86
Graf 9: Přijaté dotace na 1 obyv. v letech 2014-2019	87

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozdíly mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem.....	17
Tabulka 2: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky.....	21
Tabulka 3: Regionální politika EU	26
Tabulka 4: Přehled strukturálních fondů	27
Tabulka 5: Komparace legislativních a strategických dokumentů pro období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027	28
Tabulka 6: Komparace cílů SRR ČR pro období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027...	29
Tabulka 7: Komparace Lisabonské strategie a Evropy 2020	30
Tabulka 8: Strategie Evropa 2020 - hlavní cíle	30
Tabulka 9: Komparace cílů Evropské Unie v období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027	31
Tabulka 10: Komparace cílů EU 3 programových období	32
Tabulka 11: Funkce obecního rozpočtu.....	39
Tabulka 12: Struktura rozpočtu obce.....	49
Tabulka 13: Přehled nástrojů územního rozvoje	49
Tabulka 14: Přehled nejvíce realizovaných dotačních titulů jednotlivými ministerstvy.....	55
Tabulka 15: Zadluženost municipalit v letech 2008 - 2018.....	56
Tabulka 16: Základní úrovně NUTS podle počtu obyvatel.....	60
Tabulka 17: Začlenění obcí v souvislosti s klasifikací administrativních jednotek v rámci Evropské unie	64
Tabulka 18: Základní údaje o vybraných obcích k 1.1.2019	64
Tabulka 19: Přehled základních demografických údajů k datu 31.12.2018.....	65
Tabulka 20: Věková struktura obyvatel.....	66
Tabulka 21: Komparace obcí dle vzdělanosti.....	67
Tabulka 22: Technická vybavenost obcí	67
Tabulka 23: Občanská vybavenost obcí	68
Tabulka 24: Přehled celkových příjmů všech obcí za období 2014-2019 v tis. Kč	69
Tabulka 25: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2014 v tis. Kč.....	70
Tabulka 26: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2014 v tis. Kč.....	70
Tabulka 27: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2015 v tis. Kč.....	71
Tabulka 28: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2015 v tis. Kč.....	72

Tabulka 29: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2016 v tis. Kč.....	73
Tabulka 30: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2016 v tis. Kč.....	73
Tabulka 31: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2017 v tis. Kč.....	74
Tabulka 32: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2017 v tis. Kč.....	75
Tabulka 33: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2018 v tis. Kč.....	75
Tabulka 34: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2018 v tis. Kč.....	76
Tabulka 35: Souhrnný přehled realizovaných projektů v programovém období 2014 -2020	77
Tabulka 36: Projekty financované prostřednictvím poskytnutých úvěrů.....	78
Tabulka 37: Saldo celkových příjmů a výdajů sledovaných obcí v období 2014-2019.....	82
Tabulka 38: Výpočet ukazatele dluhové služby sledovaných obcí v letech 2014-2019 v tis. Kč.....	83
Tabulka 39: Podíl přijatých transferů na celkových příjmech obcí v letech 2014-2019.....	83
Tabulka 40: Podíl splátek a úroků z úvěru k dotacím.....	85
Tabulka 41: Komparace zadluženosti obcí na 1 obyvatele v letech 2014-2018.....	85
Tabulka 42: Charakteristika respondentů.....	91
Tabulka 43: Vyhodnocení rozhovorů.....	92

1 Úvod

Dotace jsou jedním z nejužívanějších finančních nástrojů rozvoje obce. V současné době až nadužívané. Obce prostřednictvím dotací rozvíjejí určité žádoucí aktivity v obci, s cílem přispět k rozvoji venkova, rozvoji lidských zdrojů, udržení krajiny a kvality života. Dotace mohou při správném a řádném užití pro obce znamenat významnou finanční pomoc v rozvoji obce. Práce je zaměřena na význam a vnímání dotací starosty obce Tmaň a přilehlých obcí ve Středočeském kraji. Práce se zabývá například otázkami, zda starostové vnímají dotace pro obec jako přínosné nebo nepřínosné a zda spatřují dotace pro obce jako hrozbu nebo spíše jako příležitost. Problematika dotací je detailně zpracována v teoretické části práce, zodpovězením otázek se práce zabývá v expertních rozhovorech se starosty obce.

Mimo jiné práce z části navazuje na mou bakalářskou práci (Macourková 2017) z roku 2017 na téma „Aktéři lokálního rozvoje v obci Tmaň“, ze které částečně vychází. Bakalářská práce se zabývala především činností dobrovolných spolků a dospěla k jednomu z výstupů, že spolková činnost ovlivňuje a utváří kvalitu života místních obyvatel a přispívá k rozvoji obce (především společenského a kulturního). Na bakalářskou práci naváže práce především v oblasti regionálního rozvoje a strategických dokumentů na úrovni EU a ČR, z jejichž charakteristiky práce vychází.

Práce se zabývá opět obcí Tmaň (jak tomu bylo i v mé bakalářské práci) a přilehlými obcemi ve Středočeském kraji na základě podobného počtu obyvatel. Práce komparuje obce podle výše přijatých dotačních prostředků a dle oblastí, do kterých obdržené prostředky investují. Některé obce například upřednostňují investice do životního prostředí, viz. trend dnešní doby – ČOV, jiné do školství, zdravotnictví nebo volnočasových aktivit pro mládež, kterými chtějí zvýšit kvalitu života v dané lokalitě či rozšířit oblast služeb poskytovaných občanům žijícím v obci.

Úskalím nebývá nedostatek nápadů na projekty, ale způsob, jak zrealizovat jejich finanční pokrytí. Obce totiž většinou nemají dostatek vlastních prostředků na jejich financování, a tak musejí využít například úvěrů či jiných půjček. Dotace sice umožňují zrealizovat větší množství projektů díky finanční spoluúčasti, ale obvykle nepokryjí celou finanční částku vynaloženou na projekt. Navíc jsou obcím vypláceny dotace obvykle zpětně. Složitá je i administrativní stránka žádosti o dotaci a samotná příprava projektu. Ani se získáním dotace a úspěšným dokončením projektů závazky obcí nemizí.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit jaký vliv mají dotace na rozvoj a hospodaření obce Tmaň a okolních obcí (Hudlice, Tetín a Vráž). Zda dotace přispívají k rozvoji obcí nebo naopak zapříčiňují jejich zadluženost a jaký vliv mají na ekonomické chování obcí. Práce se primárně zabírala těmito obcemi a způsobem jejich hospodaření a nakládání s dotacemi.

Teoretická část diplomové práce objasňuje základní pojmosloví a fakta vztahující se k dané problematice – teorie regionálního rozvoje, základní strategické dokumenty na úrovni EU a ČR, financování obcí, dotace a klasifikaci prostoru České republiky. Vychází ze studia relevantní české a zahraniční odborné literatury vztahující se ke zkoumanému fenoménu. A to prostřednictvím komparace dvou programových období (2007-2013 a 2014-2020). V závěru teoretické části jsou vysvětleny pojmy související s problematikou financování obcí, strukturou municipálních rozpočtů, zadlužeností obcí v České republice a problematikou dotačních prostředků.

Propojení teoretické a empirické části práce pak tvoří sekundární a komparativní analýza dat o vybraných obcích (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž), která zaměřuje především studium sekundárních dat vztažených k hospodaření uvedených vybraných obcí a financování realizovaných projektů. Prostřednictvím individuálních polostandardizovaných rozhovorů se 4 starostmi obce bude provedeno dotazníkové šetření. Cílem vlastní, empirické části, práce je pak pomocí individuálních polostandardizovaných rozhovorů se starosty vybraných obcí zjistit, jaký názor mají starostové (jakožto experti) na získávání dotačních prostředků v souvislosti s jejich vlivem na rozpočty, zadluženost a rozvoj (nejen vybraných) obcí. Získaná data budou zpracována, analyzována, komparována, vyhodnocena a interpretována za účelem splnění stanoveného cíle diplomové práce. Jedná se o obsáhlé téma, které nebude v celém spektru vyřešeno. Úkolem této diplomové práce je splnit stanovený cíl.

2.2 Metodika

Hlavním cílem sociologického výzkumu je předložení a interpretace kompletních výsledků zkoumání pro využití v oblasti teoretického a praktického poznání. Hlavním

rysem sociologického výzkumu je systematický postup vedený určitým záměrem, který je součástí poznávacího procesu. Sociologický výzkum vychází z empirického základu a není založen pouze na empirii. Sociologický výzkum lze rozdělit na dva odlišné přístupy – kvantitativní a kvalitativní. Pro oba přístupy je společný sběr dat, jejich analýza a následná interpretace. Pro sběr užívají i několik podobných technik jako jsou: pozorování, rozhovory, studium dokumentů, popřípadě tvorba dotazníků. Přístupy se liší zejména v postupu získávání dat, v pořadí jednotlivých kroků a ve způsobu analýzy a interpretaci dat (Majerová 2000: 73–74).

Diplomová práce kombinuje přístupy kvantitativního a kvalitativního výzkumu patřící mezi metody a techniky sociologického výzkumu. Oba přístupy se v práci navzájem doplňují a jsou tak vzájemně komplementární. Oba přístupy mají odlišné cíle a pravidla. Hlavním cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz, kdežto cílem kvalitativního výzkumu je porozumění a vytvoření teorie o zkoumané sociální situaci. Následující Tabulka 1 přináší přehled jednotlivých rozdílů mezi zmíněnými přístupy (Majerová 2000:81).

Tabulka 1: Rozdíly mezi kvantitativním a kvalitativním výzkumem

Kvantitativní výzkum	Kvalitativní výzkum
„Omezený rozsah informací o velkém počtu jedinců.“	„Mnoho informací o velmi malém počtu jedinců.“
„Silná redukce počtu pozorovaných proměnných a silná redukce počtu sledovaných vztahů mezi těmito proměnnými.“	„Silná redukce počtu sledovaných jedinců.“
„Generalizace na populaci je většinou snadná a validita této generalizace je měřitelná.“	„Generalizace na populaci je problematická a někdy i nemožná.“
„Vysoká reliabilita a nízká validita při silné standardizaci.“	„Nízká reliabilita a vysoká validita z důvodu absence standardizace dat.“

Zdroj: Majerová 2000: 81.

Kvantitativní metodika je definována deduktivní metodou. Deduktivní metoda kvantitativního výzkumu začíná nejprve obecnou formulací problému. Na základě teoretických poznatků o zkoumané problematice usuzujeme, jak k danému problému přistupovat. Dalším krokem je vymezení hypotéz zkoumané problematiky, jejich rozdělení na dílčí části a následné vyřčení tvrzení o dílčích úsecích. Výzkumem se poté ověřuje, zda je daná hypotéza pravdivá nebo nikoliv. Správně vytvořenou hypotézu lze mezi proměnnými kvantitativně vyjádřit a měřit. Sebraná a zpracovaná data slouží k přijetí nebo zamítnutí hypotéz. Induktivní metoda kvalitativního výzkumu je opakem již zmíněné deduktivní metody. U této metody se nejprve teorií nezačíná, ale končí. Prvním krokem je sběr dat získaných pomocí pozorování. Při pozorování se snažíme najít nějaké souvislosti a pravidelnosti, ze kterých se pak utvoří předběžné závěry. Pro empirické ověření

pozorování a výsledků předběžných závěrů se účastník vrací zpět do terénu. Návrat do terénu se opakuje tak dlouho, dokud zkoumající nenajde dříve nepoznané poznatky. Výstupem je nalezení nové teorie (Majerová 2000:77).

Práce využívá dvě etapy empirického výzkumu - kvantitativní a kvalitativní výzkum. Kvalitativní charakter je užit především v první etapě výzkumu při sledování problému. Kvantitativním výzkumem lze měřit jednotlivé stránky problému, nejprve je však nutné detailně identifikovat a popsat problém. Celý empirický sociologický výzkum se skládá celkem ze 3 etap:

- přípravné fáze
- realizační fáze
- zpracování a interpretace výsledků.

V přípravné etapě je důležité formulovat správně několik bodů - cíle výzkumu, charakterizovat zkoumaný problém, vymezit a definovat objekt a předmět výzkumu. Pro výzkum je obecně přínosnější a hodnotnější požadovat méně kvalitních informací než nadměrné množství informací, které nebude možné třeba ani získat.

Realizační fáze se zaměřuje především na přípravu výzkumu v terénu a na vlastní získávání sociálních informací. Podstatná je i dostatečná motivace respondentů, jejich nezájem a nezodpovědný přístup by mohl celý výzkum zmařit a znehodnotit tak získané poznatky a výsledky celého výzkumu. V závěrečném dokumentu o výzkumu je cílem objasnění smyslu a cílů výzkumu, popsání užitých metod a zkoumaného souboru, přínos o vlastní poznatky a závěrečné shrnutí a doporučení pro zkoumaný subjekt v praxi (Nový, Surynek 2006: 252-273).

Pro zkoumanou problematiku významu dotací pro vybrané obce je pro tuto práci zvolena kombinace obou zmíněných výzkumných přístupů. V sekundární a komparativní analýze dat práce užije přístupy kvantitativních metod. V této části práce jsou v prvním významovém celku komparovány příjmy a výdaje vybraných obcí, ukazatelé zadluženosti obcí na 1 obyv. a ukazatel dluhové služby. V druhém významovém celku dochází ke komparaci seznamu projektů, na které si obce půjčily finanční prostředky – kdo byl poskytovatel dotace, jakou částkou obec financovala projekt, vyčíslení celkové částky nákladů na schválené projekty. Jelikož je znám problém, je vhodné využít tento přístup. Na základě formulace problému lze interpretovat několik výzkumných otázek. Způsobují dotace na realizované projekty zadluženost obcí a popřípadě do jaké míry? Mohou být dotace pro obec spíše příležitostí nebo hrozbou?

Techniky získávání empirických dat, které práce využívá je studium oficiálních, primárních a sekundárních dokumentárních pramenů. Metody polostandardizovaného rozhovoru v podobě otevřených otázek (s možností volného vyjádření se na otázku), který využívá výhody nestandardizovaného a standardizovaného rozhovoru, samozřejmě je ovlivněn nevýhodami obou zmíněných přístupů (Nový, Surynek 2006: 252-273). V praktické části práce užívá předem připravené otázky semi-standardizovaného rozhovoru. Jednotlivé otevřené otázky jsou kladeny starostům obcí, vždy ve stejném pořadí. Odlišností je možnost výzkumníka každou otázku rozvinout, a naopak možnost dotazovaného odpovědět na otázku obsáhleji. Otázky jsou formulovány srozumitelně, tak aby jim dotazovaný rozuměl a pochopil jejich význam.

Další z technik, která je využita pro tuto diplomovou práci v sekundární analýze dat je technika sběru dat, řadící se mezi nejčastěji využívané. V dnešní době je totiž značná část informací o hospodářském, ekonomickém, politickém i společenském životě důkladně zdokumentována. Práce čerpá informace především z úředních dokumentů (statistiky, úřední výkazy atd.) a tištěné dokumenty (hromadného předávání informací) – knihy (Majerová 2000: 89).

Jedná se o obsáhlé téma, diplomová práce nevyřeší danou problematiku v celé šíři, ale objasní princip fungování financování obcí, jehož důležitou součástí jsou právě dotace.

3 Regionální rozvoj a regionální politika

3.1 Teorie regionálního rozvoje

V České republice se problematika regionálního rozvoje a regionální politiky stává předmětem zájmů politiků a odborníků od druhé poloviny 90. let 20. století. Zájem o regionální politiku byl zapříčiněn jedním z největších faktorů, kterým byla ambice vstupu České republiky do EU. Evropská Unie vytvářela tlak na kandidátské země na vytvoření moderní a efektivní regionální politiky. Dle publikace J. Blažka a D. Uhlíře je znalost současných teorií regionálního rozvoje nutná pro koncipování adekvátní regionální politiky a přípravu lokálních a regionálních strategií (Blažek, Uhlíř 2002: 9-11).

3.1.1 Hlavní teorie regionálního rozvoje

Teorií regionálního rozvoje existuje značný počet. Jednotlivé teorie jsou koncepčně natolik hybridní, že jsou často jejich samotné výchozí principy protikladné. Tradičně se teorie regionálního rozvoje řadí do dvou velkých skupin. První skupinou jsou tzv. konvergenční teorie. Zastánci této teorie zastávají názor, že základní a přirozenou tendencí regionálního rozvoje je vyrovnání meziregionálních rozdílů tzv. nivelizace. Druhou skupinu tvoří zastánci tzv. divergenčních teorií. Autoři této teorie jsou přesvědčeni, že tendencí regionálního rozvoje je spíše zvětšování rozdílů mezi regiony, ke kterému dochází v průběhu vývoje. Ačkoliv se jedná o protichůdné směry, zastánci obou základních teorií počítají i s existencí opačných procesů. Například zastánci divergenčních teorií přiznávají působení vyrovnávacích mechanismů, které však považují za minimální, náhodné nebo pouze za krátkodobé. Zastánci obou směrů přikládají buďto větší význam mechanismům a procesům, které vedou k vyrovnání rozdílů nebo naopak mechanismům diferenciacím vedoucím k vývojovému rozrůznění. Základním rozdílem mezi oběma skupinami spočívá v tom, jaké procesy považují za silnější. Problematikou je nejednoznačná definice.

Jedním z takových příkladů je Myrdalova-Hirschmanova teorie kumulativních příčin. Tzv. teorie „jádro-periferie“, kde polarizační efekty vyspělejších regionů působí převážně negativně na méně vyspělé regiony, navzdory tomu autoři popisují i pozitivní působení.

J. Friedman například předpokládá v prvních fázích vývoje regionálního systému četnost velkých rozdílů mezi regiony, jež jsou v průběhu dalšího vývoje postupně zmenšovány.

Oproti tomu Hamplova teorie „hierarchie reality“ poukazuje na postupný pokles meziregionálních rozdílů u vývojově nižších jevů, jež způsobují difuzní procesy a zdůrazňuje vznik nových nositelů diferenciace.

Odlišná dělení teorií regionálního rozvoje nabízí Markusen, ten teorie dělí na induktivní a deduktivní - ve většině případů dochází ke kombinaci obou přístupů. Druhé dělení teorií zdůrazňuje jednak stranu nabídky a stranu poptávky, především z důvodu tvorby regulačních nástrojů, včetně vytváření koncepce regionální politiky.

V průběhu 20. století došlo k vývoji názoru na základní tendence regionálního rozvoje. Tabulka 2 níže uvádí přehled hlavních vývojových etap teorií regionálního rozvoje a regionální politiky s přibližným časovým vymezením. Jedná se o názor na otázku, zda regionálního rozvoj přispívá spíše k rovnováze nebo naopak nerovnováze. Diskuse se zabývá i otázkou státních intervencí a rolí státu v ekonomice a ve společnosti (Blažek, Uhlíř 2002: 13-14).

Tabulka 2: Hlavní vývojové etapy teorií regionálního rozvoje a regionální politiky

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního rozvoje	Regionální politika
Neoklasický (1920-1940)	Teorie regionální rovnováhy (především tzv. neoklasické modely)	Základní koncept – „dělníci za práci“, používány nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil
Keynesiánský (1950 – 1975)	Teorie regionální nerovnováhy (teorie kumulativních příčin, teorie pólů růstu)	„práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic ze soukromého i veřejného sektoru do problémových regionů (investiční dotace, relokační instituce)
Neomarxistický (1970 – 1985)	Teorie regionální nerovnováhy (teorie nerovné směny)	Návrhy na opatření neomarxisté neformulovali; v některých socialistických zemích byla regionální politika velmi účinná (např. v bývalé ČSSR), ale za cenu ztráty ekonomické výkonnosti a vnější konkurenceschopnosti celého státu
Neoliberalní (1975-)	Teorie regionální rovnováhy i nerovnováhy (nová teorie růstu, teorie závislosti na zvolené cestě)	„podpora lokální iniciativy“, podpora malých a středních firem, decentralizace kompetencí, deregulační opatření
Institucionální (1980-)	Teorie regionální nerovnováhy (teorie průmyslového okrsku, teorie učících se regionů)	„spolupráce a inovace“, podpora malých a středních firem, šíření inovací, networking, gradualistická proměna místních institucí založená na učení

Zdroj: Blažek, Uhlíř 2002:14

3.2 Endogenní růst v regionálním rozvoji

Neoklasický model je předchůdcem modelu endogenního růstu. Zakladateli jsou W. Molle a R. Cappellini. Pro tento model je charakteristický lidský a znalostní kapitál. Hlavním rysem všech teorií je především zajištění společenské návratnosti prostřednictvím investovaných prostředků. Teorie založené na lidském kapitálu předpokládají, že jednotlivec zdokonalením svých osobních dovedností dokáže rozšířit své vědomosti a tím i zvýšit produktivitu nejen fyzické práce, ale i ostatních pracovníků. Endogenní růst lze rozdělit do dvou modelů – model založený na akumulaci lidského potenciálu a model zaměřený na akumulaci znalostního kapitálu. Reprezentantem modelů na akumulaci lidského potenciálu je R.E. Lucase, dle kterého záleží na schopnosti jedince, jak si rozdělí svůj disponibilní čas mezi práci a vzdělání. Dle R.E. Lucase akumulace lidského kapitálu reflektující individuální dovednosti pracovníků podmiňují ekonomický růst. V tomto modelu jsou zejména uplatňovány programy podporující rozšíření a intenzifikaci vzdělání, která povede ke zvýšení kvality lidského kapitálu a tím i ke zvýšení možností přijímat nové technologie. Zvýšení lidského kapitálu by tak mělo vést ke zlepšení a zkvalitnění nabídky pracovních míst. Modely zaměřené na akumulaci znalostního kapitálu, rozvoj techniky a technologií. Ekonomické využití znalostního kapitálu je ovlivněno především investicemi firem do inovací, vědy a výzkumu. Představitelem modelu je P.M. Romer. Dle P.M. Romera dochází k rozvoji objemu společenských znalostí privátním výzkumným úsilím (Stejskal, Kovárník 2009: 17-19).

Endogenní regionální politika - funguje tzv. směrem zdola nahoru, čímž rozumíme uvolňování a mobilizaci interních regionálních faktorů na úrovni regionu. Snaží se o využití potenciálu zdrojů nacházejících se v regionech. Intervence ze strany státu jsou minimální, převládají především regionální nástroje.

Exogenní - subvenční politika je uplatňována tzv. směrem shora dolů. Převládají zásahy státu, kdy stát realokuje finanční příspěvky do výkonově zaostávajících regionů např. formou dotací, grantů, fiskálních nástrojů, fiskální úlevy, příspěvky na snížení úrokových sazeb. Snaží se rozmístit výrobní faktory (většinou kapitál a práci) z vyspělejších regionů do zaostávajících či málo rozvinutých regionů (Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko 2016).

3.2.1 Regionální politika a její pojetí

V současné době neexistuje obecně uznávaná definice regionálního rozvoje, následující výčet zachycuje několik nejvýznamnějších definic (Stejskal, Kovárník 2009: 12).

„Regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, resp. které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů“ (Vanhove N., Klassen L.H.: 1987).

Dle J. Kerna *„je regionální politika součástí hospodářské politiky, což představuje činnost státu zaměřenou na ovlivňování vývoje veřejných věcí bez ohledu na to, kdo ji uskutečňuje. Lze tudíž konstatovat, že hospodářská politika představuje specifické aktivity, které řeší meziregionální nerovnováhu a disproporce uvnitř regionu. Regionální politika je tedy cílevědomá činnost působení státní správy a samosprávy na dynamiku a strukturu rozvoje regionů a na změny v podmínkách a struktuře prostorového uspořádání národního hospodářství. Je součástí makroekonomické hospodářské politiky státu a realizuje se v úzké součinnosti s odvětvovými politikami – strukturální a urbanistickou“ (Kern: 1998).*

Maier a Tödling říkají, že *„regionální politikou rozumíme ovlivňování hospodářských procesů v územích částech státu anebo většího ekonomického procesu prostřednictvím veřejného sektoru. Autor uvádí, že podle této definice je regionální politika identická s regionální hospodářskou politikou. Regionální politika se snaží ovlivňovat většinou rozvoj velkých hospodářských celků určitého státu, přesto však nejdůležitějšími účastníky jsou tradičně národní státy a příslušná resortní ministerstva“ (Maier, Tödtling: 1998).*

Základním pojetím regionální politiky je její rozdělení na tradiční a moderní. Tradiční pojetí regionální politiky užívá meziregionální redistribuci, orientuje se na lokalizaci kapitálu, využití surovin a snižování regionálních rozdílů. Je charakteristické centralizovaností se zaměřením na velké podniky. Oproti tomu moderní regionální politika se zaměřuje na problémy spojené s procesem rychlé restrukturalizace, podporuje inovativnost a vyznačuje se značnou decentralizací. Na rozdíl od tradičního pojetí se zaměřuje na malé a střední firmy a soustřeďuje se na mobilizaci vnitřních zdrojů, informací a služeb (Wokoun 2008: 13).

Stejskal a Kovárník objasňují regionální politiku jako neustále se vyvíjecí. Za uplynulé desetiletí země Evropské unie a vyspělého světa reformovaly původní pojetí regionální politiky a soustředily svou pozornost na vytyčené cíle. Tradiční pojetí se změnilo v několika rovinách. Především v cíli regionální politiky, kterým se nově stalo snížení meziregionálních rozdílů. Myšlenku harmonického rozvoje všech regionů nahradila myšlenka tzv. rovnosti šancí. V Evropské unii se nově vytvořily společné finanční zdroje na financování regionální politiky s důrazem na efektivnost a návratnost vložených finančních prostředků. Takto financované projekty by měly především vyřešit lokální problémy a zajistit tzv. růstový efekt. Druhou rovinou je dosažení přirozené transformace slabších a postižených regionů. Silně vyvíjející se regiony by měly pomoci slabším regionům a poskytnout jim značné hospodářské příležitosti pro ekonomické subjekty. Všechny změny se odrážejí především v jednotlivých definicích regionální politiky (Stejskal, Kovárník 2009: 10-11).

3.3 Regionální rozvoj

Dle K. Skokana je regionální rozvoj představován jako *“komplex procesů probíhající v složitém systému regionů. Pro ovlivňování a řízení těchto procesů je nezbytný systémový přístup“* (Skokan 2004:15)

3.4 Regionální politika v EU a v ČR

Regionální politika se začala formovat ve 20. století. Konkrétně na počátku 30.let 20. století v období Velké hospodářské krize ve Velké Británii. V důsledku vzniku sociálních a ekonomických problémů, které vyvstaly zejména v regionech zabývajících se těžbou těžkého průmyslu a textilním průmyslem. Pro předejetí vzniku sociálně politických konfliktů byl na pomoc těmto problémovým regionům přijat zákon o speciálních územích, který měl těmto regionům poskytnout z rozpočtové soustavy finanční pomoc.

Postupem času se hlavním zájmem regionální politiky staly zejména hospodářsky slabé a strukturálně postižené regiony. Finanční pomoc je těmto regionům poskytována alokací finančních prostředků z EU a z rozpočtové soustavy v rámci státu. Jako spojovací článek mezi nadnárodní vládní úrovní Evropské Unie sídlící v Bruselu a občanem členského státu unie je region soudržnosti na úrovni NUTS2. Regionální politice věnují pozornost i ostatní evropské organizace – např. Evropská měnová unie a Rada Evropy.

V Evropské chartě regionální samosprávy je zakotveno právo na regionální samosprávu (Peková 2011: 36-37).

3.4.1 Regionální politika v ČR

Dle publikace J. Pekové regionální politika v České republice vzniká v 90. letech 20. století. Souvisí s narůstající nezaměstnaností a prohlubujícími se meziregionálními disparitami v reakci na přizpůsobení se požadavkům Evropské unie způsobené strukturální přeměnou ekonomiky. Pro koordinaci české regionální politiky s evropskou byla vypracovaná tzv. Strategie regionálního rozvoje ČR a Národní rozvojový plán a regionální operační programy. K vymezení regionu, které jsou v ČR podporovány slouží administrativní hranice obcí, sdružení obcí či krajů. Cílem regionální politiky v ČR je eliminace ekonomických disparit v jednotlivých regionech, podpora nejen těchto regionů, ale i hospodářsky slabých, které jsou typické nízkou životní úrovní, vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností a tím související nízkou úrovní mezd. Regionální politika se snaží o řešení těchto negativních problémů, jejich zmírnění a případné předcházení (Peková 2011: 105-106).

V České republice je v současné době cílem regionální politiky vyvážený a harmonický rozvoj regionů, snížení meziregionálních disparit mezi jednotlivými úrovněmi regionů a celkové zlepšení hospodářské regionální struktury. Vyváženým rozvojem je myšleno vytvoření rovné šance pro všechny regiony za předpokladu využití hospodářského, přírodního a demografického, případně dalšího potenciálu regionů. Úsilím regionální politiky je tedy zajištění rovnoměrného rozvoje ve všech regionech a snaha o proporcionalní a nekrizový vývoj regionů na jednotlivých úrovních (Wokoun 2008: 397-398).

3.4.2 Regionální politika v EU

„Regionální politika je v Evropské unii spojena s realizací cílů strukturální politiky a politikou hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Evropská regionální politika je cílevědomá, koncepční činnost místních a regionálních vládních úrovní a ústředních vlád v členských státech EU a řídicích orgánů Evropské unie.“ Úkolem institucí Evropské unie je provádět koordinaci a harmonizaci regionálních politik členských států, „návod“ jak provádět regionální politiku je zakotven v Nařízení Rady. Cílem této politiky je zmírnění problémů a negativních důsledků ekonomického a sociálního rozvoje a předejití

nerovnoměrného ekonomického rozvoje regionů (včetně euroregionů) a zamezit výrazné migraci kapitálu a pracovních sil. Finanční prostředky jsou alokovány z Evropských fondů a z rozpočtu EU (Peková 2011:62).

Jedním z cílů evropského integračního procesu je snaha o snížení rozdílů v hospodářské úrovni regionů a členských států, která souvisí s postupným zvyšováním finančních a jiných prostředků vyčleněných pro posílení hospodářské a sociální soudržnosti a postupné vyrovnání ekonomické úrovně zemí a rozvoj regionů v Evropské unii.

Strukturální fondy jsou hlavním nástrojem strukturální a regionální politiky. Samostatně existujícím fondem (vedle strukturálních fondů) poskytujícím finanční prostředky hospodářsky slabším zemím Evropské Unie je tzv. kohezní fond neboli fond soudržnosti. Cílem strukturálních fondů je snížení zaostalosti znevýhodněných regionů prostřednictvím rozvojových programů a projektů. S cílem zajistit v těchto oblastech, i venkovských vyrovnaný a udržitelný rozvoj. V porovnání se Společnou zemědělskou politikou EU striktně se držících dohodnutých norem poskytují strukturální fondy výrazný prostor pro individuální řešení konkrétních problémů. Příjemci podpory ze strukturálních fondů a fondu soudržnosti musí EU předložit velice kvalitní projektové a programové dokumenty (Wokoun 2008: 395-398).

Tabulka 3: Regionální politika EU

Realizace na 3 základních úrovních:	Představitelé jednotlivých úrovní:	Nástroje na úrovni EU:	Fondy:
Nadnárodní	Nadnárodní	<ul style="list-style-type: none"> - makroekonomické (měnová a stabilizační politika) - mikroekonomické (přerozdělení kapitálu a pracovních sil) - ostatní nástroje (administrativní) 	<ul style="list-style-type: none"> - Strukturální fondy - Kohezní fond - předvstupní nástroje - iniciativy společenství
Národní	Národní		
Regionální	Regionální		

Zdroj: Vlastní zpracování dle Stejskal, Kovárník 2009 : 36, Peková :62

3.4.3 Strukturální fondy

Z celkového rozpočtu EU bylo pro období 2014 – 2020 vyčleněna téměř 1/3 tedy 351,8 miliardy EUR na regionální politiku (politiku soudržnosti). Zdrojem financí jsou finanční prostředky všech členských států putujících do společného rozpočtu společenství. Vyjma Kohezního fondu, byly zřízeny celkem 4 fondy, ze kterých mohou členské státy čerpat finanční prostředky. Následující Tabulka 4 uvádí jejich přehled:

Tabulka 4: Přehled strukturálních fondů

Strukturální fond	Rok založení	Hlavní úkol	Cíl
Evropský fond regionální rozvoje (ERDF)	1975	snížit meziregionální rozdíly jednotlivých regionů, snížit rozdíl životní úrovně mezi regiony a snížit počet a rozsah zaostávání nejproblematičtějších regionů	podpora malých a středních podniků, tvorba pracovních míst, podpora konkurenceschopného a udržitelného rozvoje, zlepšení infrastruktury, atd
Evropský sociální fond (ESF)	1960	podpora opatření a prevence proti nezaměstnanosti, rovné příležitosti pro muže a ženy, rozvoj lidských zdrojů	zapojení osob vyloučených z trhu práce a mladých lidí do pracovního procesu, stejné příležitosti na pracovním trhu, stabilizace a růst zaměstnanosti
Evropský zemědělský podpůrný a garanční fond (EAGGF)	1962	financování společné zemědělské politiky, rozvoj venkova, modernizace zemědělské výroby	podpora mladých zemědělců, pomoc zemědělcům v horských a podhorských oblastech, obnova vesnic, rozvoj venkovské infrastruktury
Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIFG)	1993/SF od 2007	zajistit financování rozvoje přímořských oblastí a rybářského odvětví	restrukturalizace rybářství - modernizace loďstva, podpora výroby, ochrana vybraných přímořských regionů, rozvoj chovu ryb atd
Fond soudržnosti nebo-li Kohezní fond (CF)	1993	podpora rozvoje celého státu, podílí se na spolufinancování projektů zaměřených na životní prostředí a transevropské dopravní sítě	poskytnutí prostředků státům, jejichž HDP na obyv. je menší než 90% průměru společenství. Finanční podpora environmentální a infrastrukturní problematiky, podpora trvale udržitelného rozvoje

Zdroj: Vlastní zpracování dle Stejskal, Kovárník 2009: 41-43.

3.5 Legislativní a programové zajištění regionálního rozvoje v ČR

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje je v České republice klíčovým zákonem o regionálním rozvoji, představuje rámec pro českou regionální politiku, díky kterému se ČR značně přiblížila evropské legislativě regionální politiky (EU). Základním koncepčním dokumentem regionálního rozvoje je Strategie regionálního rozvoje ČR, která představuje základní rámec pro formování regionální politiky České republiky. Na tento dokument navazují programy rozvoje krajů, z nichž vycházejí operační programy pro regiony NUTS 2 a Společný ROP. Pro regionální politiku jsou dále zásadními zákony: zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, č. 129/2000 Sb., o krajích, č.132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze, č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje (Wokoun 2008:403).

Tabulka 5: Komparace legislativních a strategických dokumentů pro období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027

Programové období 2007 - 2013	Programové období 2014 - 2020	Programové období 2021-2027
Evropská (nadnárodní) úroveň		
Lisabonská strategie (2000-2010)	Strategie Evropa 2020	Strategie Evropa 2030
Strategické obecné zásady společenství pro soudržnost 2007 - 2013	Společný strategický rámec 2014 - 2020	Strategický rámec ČR 2030
Národní úroveň (ČR)		
Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje	Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje	Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje
SRR ČR 2007 - 2013	SRR ČR 2013 - 2020	SRR ČR 2021+
Národní rozvojový plán ČR 2007 - 2013	Národní rozvojové priority ČR pro období 2014+	Národní koncepce realizace politiky soudržnost v ČR po roce 2020
Národní strategický referenční rámec České republiky 2007 - 2013	Dohoda o partnerství (2014 - 2020)	Dohoda o partnerství (2021 - 2027)
Program rozvoje venkova 2007 - 2013	Program rozvoje venkova 2014 - 2020	Program rozvoje venkova 2021 - 2027
Program obnovy a rozvoje venkova	Program obnovy a rozvoje venkova	Program obnovy a rozvoje venkova
Úroveň NUTS II		
Operační programy 2007 - 2013	Operační programy 2014 - 2020	Operační programy 2021 - 2027
Úroveň kraje		
Strategie rozvoje kraje	Strategie rozvoje kraje	Strategie rozvoje kraje
Program rozvoje kraje	Program rozvoje kraje	Program rozvoje kraje

Zdroj: Macourková 2017:19

Souhrnná **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** uvádí komparaci legislativních a strategických dokumentů 3 programových období dle hierarchického členění. **Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** uvádí působnost dokumentů na jednotlivých úrovních. Z hlediska charakteru této diplomové práce uvádí tabulka 4 hlavní dokumenty Evropské Unie a České republiky.

3.5.1 Srovnání SRR pro období 2007-2013, 2014-2020 a 2021-2027

Základním koncepčním dokumentem regionálního rozvoje je Strategie regionálního rozvoje. Strategie slouží jako nástroj pro realizaci regionální politiky a koordinaci působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. Jedná se o střednědobý dokument, který obsahuje dlouhodobý pohled, ale i krátkodobé realizační kroky pro regionální rozvoj ČR. Strategie klade důraz na koordinační roli regionální politiky a vychází z funkcí regionální politiky (Macourková 2017:20).

"Strategie regionálního rozvoje určuje zaměření a cíle regionálního rozvoje, zejména s ohledem na dynamický a vyvážený rozvoj státu a jeho jednotlivých regionů. Stanoví základní podmínky pro naplňování těchto cílů" (Zákon č. 248/2000Sb., o podpoře regionálního rozvoje: § 5). Návrh dokumentu strategie regionálního rozvoje zpracovává Ministerstvo pro místní rozvoj a schvaluje jej vláda. Cílem je podpořit taková opatření, která povedou k ekonomickému růstu a vyváženému rozvoji regionů.

Tabulka 6: Komparace cílů SRR ČR pro období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027

2007 - 2013		2014 - 2020		2021-2027	
Cíle	Prioritní oblasti	Cíle	Prioritní oblasti	Cíle	Prioritní oblasti
Globální cíl: „Vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva“	PO 1 Evropský a národohospodářský strategický rámec	Globální cíl: „Zajistit dynamický a vyvážený rozvoj území ČR s ohledem na kvalitu života a environmentální prostředí“		Globální cíl: „Udržitelný rozvoj ČR a jejich regionů skrze adaptaci společnosti na klíčové evropské a světové změny, opírající se o inovace, výzkum, vývoj a digitalizaci jako hlavní předpoklady rozvoje a vedoucí k minimalizaci strukturálních, sociálních a environmentálních nerovností.“	Metropolitní území, aglomerace, Regionální centra a jejich venkovské zázemí, Strukturálně postižené kraje, Hospodářsky a sociálně ohrožená území
Strategické cíle: I. Rozvojově zaměřený cíl: „Zvýšení ekonomického a environmentálního potenciálu, konkurenceschopnosti a sociální úrovně regionů ČR na úroveň srovnatelnou s vyspělými regiony Evropy“	PO 2 Ekonomika regionů	I. Růstový cíl: „Podpořit zvyšování konkurenceschopnosti a využití ekonomického potenciálu regionů“	Regionální konkurenceschopnost	I. Mezinárodně konkurenceschopná metropolitní území adaptovaná na ekonomický, prostorový a populační růst	Ekonomický rozvoj
	PO 3 Lidé a osídlení	II. Vyrovňovací cíl „Zmírnit prohlubování negativních regionálních disparit“	Územní soudržnost	II. Aglomerace využívající svůj růstový potenciál a plnící úlohu významných krajských hospodářských, kulturních a výzkumných, vývojových a inovačních center	Kvalita života, občanská společnost
PO 4 Infrastruktura PO 5 Příroda, krajina a životní prostředí	III. Preventivní cíl: „Posílit environmentální udržitelnost“				
PO 6 Cestovní ruch		IV. Institucionální cíl: „Optimalizovat institucionální rámec pro rozvoj regionů“	Veřejná správa a spolupráce	IV. Revitalizované a hospodářsky restrukturalizované regiony, přizpůsobené a flexibilně reagující na potřeby trhu	Kvalita prostředí
PO 7 Kultura	III. Instrumentální cíl: „Institucionální a finanční zabezpečení strategie“				
PO 8 Problémová území		Kvalitní plánování regionálního rozvoje přispívající k plnění cílů regionální politiky			

Zdroj: Vlastní zpracování dle SRR ČR 2007 – 2013: 78-81, SRR ČR 2014 – 2020: 78-79, SRR ČR 2021+.

„V dlouhodobé vizi regionálního rozvoje chce být Česká republika zemí konkurenceschopnou, využívající kvalitní lidské zdroje a vzdělávací, výzkumnou s inovační infrastrukturou pro rozvoj znalostní ekonomiky; zemí využívající svoji geografickou polohu k prohloubení vazeb a spolupráce ve středoevropském prostoru; zemí rozvíjející udržitelným způsobem pozitivní specifika jednotlivých regionů a podporující jejich vnitřní hospodářskou, sociální a environmentální soudržnost; zemí s funkčními vazbami mezi

venkovskými a městskými oblastmi, chránící své přírodní, krajinné a kulturní hodnoty a vhodně využívající jejich potenciál" (SRR ČR 2014-2020, 2013:78).

„Ambicí Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+ (dále jen „SRR“) je stanovit hlavní cíle regionálního rozvoje v horizontu 7 let s ohledem na podporu dynamického, vyváženého a udržitelného rozvoje území, resp. definovat v souladu se zákonem č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje (dále jen „zákon o podpoře regionálního rozvoje“) hlavní cíle regionální politiky státu v období let 2021–2027“ (SRR ČR 2021+, 2020:3).

3.5.2 Komparace cílů regionální politiky Evropské Unie pro 2 programovací období

Tabulka 7: Komparace Lisabonské strategie a Evropy 2020

Lisabonská strategie	Evropa 2020
Pilíře	Priority a iniciativy
Ekonomický	Inteligentní růst: Digitální program pro Evropu; Inovace v Unii; Mládež v pohybu
Sociální	Udržitelný růst: Evropa méně náročná na zdroje; Průmyslová politika pro věk globalizace
Ekologický	Růst podporující začlenění: Program pro nové dovednosti a pracovních míst; Evropská platforma pro boj proti chudobě

Zdroj: Macourková 2017

Strategie Evropa 2020 vychází z Lisabonské strategie, jejíž cíle přijímá a dále rozvíjí. Tato hospodářská desetiletá strategie si klade za cíl přeměnit Evropu na nejvyspělejší hospodářský prostor s efektivnějším využitím přírodních zdrojů a postavit konkurenceschopnost EU na technologických inovacích a znalostech. Přitom nerozporovat s ochranou životního prostředí a zároveň snížit chudobu v členských státech Evropské unie. Následující Tabulka 8 vymezuje 5 hlavních cílů Strategie Evropa 2020, kterých má do roku 2020 Evropská Unie dosáhnout.

Tabulka 8: Strategie Evropa 2020 - hlavní cíle

Hlavní cíle strategie Evropa 2020	Kritéria
1. Zaměstnanost	zaměstnat 75 % osob ve věku od 20 do 64 let
2. Výzkum a vývoj	investovat do výzkumu a vývoje 3 % HDP EU
3. Změna klimatu a udržitelné zdroje energie	snížit emise skleníkových plynů o 20 % ve srovnání se stavem v roce 1990, zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20 %, zvýšit energetickou účinnost o 20 %
4. Vzdelávání	snížit míru nedokončení studia pod 10 %, dosáhnout ve věkové kategorii od 30 do 34 let alespoň 40% podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva
5. Boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení	snížit alespoň o 20 milionů počet lidí, kteří žijí v chudobě a sociálním vyloučení nebo jsou na pokraji chudoby a hrozí jim sociální vyloučení

Zdroj: Vlastní zpracování dle komise Evropa 2020¹, Macourková 2017:18

Strategie je reakcí na aktuální změny odehrávající se v Evropě. Hlavními cíli je dosažení vyšší zaměstnanosti, překonání současné hospodářské krize a zvětšení hospodářského růstu, jež bude inteligentní (efektivní investování do vzdělání, výzkumu

¹ Dostupné z <https://www.mmr.cz/getmedia/7c31b211-1a5a-46a8-b6bd-151b72dc94ec/EU2020-CJ.pdf>

a inovací), udržitelný (podpora ekologičtější ekonomiky - méně náročná na zdroje a přesun k nízkouhlíkové ekonomice) a inkluzivní (snížení chudoby, vytváření nových pracovních míst)² (Macourková 2017).

Tabulka 9: Komparace cílů Evropské Unie v období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027

2007 - 2013			2014 - 2020			2021 - 2027		
Cíle	Alokovaná částka	Regiony způsobilosti	Cíle	Alokovaná částka	Regiony způsobilosti	Cíle	Alokovaná částka	Regiony způsobilosti
Cíl 1. Konvergence	25,88 mld. eur	NUTS 2	Cíl 1. Investice pro růst a zaměstnanost	21,63 mld. eur	NUTS 2	Cíl 1. Inteligentnější Evropa	3,26 mld. eur	NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3
		NUTS 1				Cíl 2. Zelenější Evropa	4,38 mld. eur	
						Cíl 3. Propojenější Evropa	2,21 mld. eur	
Cíl 2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	0,419 mld. eur	NUTS 2				NUTS 1	Cíl 4. Sociálněji Evropa	
Cíl 3. Evropská územní spolupráce	0,390 mld. eur	NUTS 3	Cíl 2. Evropská územní spolupráce	NUTS 3	Cíl 5. Evropa bližší občanům	0,42 mld. eur		

Zdroj: Vlastní zpracování dle Dotace EU 2020

Politika soudržnosti je jednou z priorit Evropské Unie, která je uskutečňována v rámci sedmiletých programových období. Obecným cílem kohezní politiky je eliminace meziregionálních disparit, zaostalosti znevýhodněných regionů a posílení územní soudržnosti v rámci harmonického vývoje Evropské Unie. Tabulka 9: Komparace cílů Evropské Unie v období 2007 - 2013, 2014 - 2020 a 2021-2027 komparuje hlavní cíle regionální politiky pro 3 programová období 2007 – 2013, 2014 – 2020 a 2021-2027 a uvádí přehled regionů způsobilosti pro jednotlivé cíle. V prvním programovém období stanovuje politika soudržnosti 3 cíle, oproti tomu v programovém období 2014 – 2020 dochází k redukci na 2 cíle kohezní politiky. Nové cíle a priority navazují na tematické cíle kohezní politiky pro aktuální programové období 2014 – 2020. V budoucím programovém období 2021-2027 je stanoveno 5 cílů kohezní politiky.

3.5.3 Komparace programových období

V programovém období 2007-2013 bylo vyčleněno z rozpočtu EU 347 mld. eur na politiku soudržnosti. Česká republika v tomto sedmiletém cyklu vyčerpala částku kolem 26 mld. eur. Investice členských států byly soustředěny na cíle Lisabonské strategie, která usilovala o zvýšení růstu zaměstnanosti. V Národním strategickém referenčním rámci byly

² Dostupné z http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_cs.htm; <https://www.mmr.cz/getmedia/7c31b211-1a5a-46a8-b6bd-151b72dc94ec/EU2020-CJ.pdf>

vedeny konkrétní oblasti pro čerpání finančních prostředků z evropských fondů (Dotace EU 2019).

V programovém období 2007- 2013 Česká republika využila konkrétně částku 24,8mld eur (96,4%) z původních přidělených 25,8 mld EUR (Dotace EU 2019).

V programovém období 2014 – 2014 bylo z rozpočtu EU vymezeno téměř 24 mld. EUR. V aktuálním programovém období čerpá Česká republika finanční prostředky celkem z 10 tematických operačních programů, zbylé z programů Evropské územní spolupráce. Investice členských států jsou především soustředěny na dosažení cílů hospodářské strategie Evropa 2020. V nadcházejícím programovém období 2021-2027 bude pro ČR vyčleněna částka 20 mld. EUR (Dotace EU 2019).

Tabulka 10: Komparace cílů EU 3 programových období

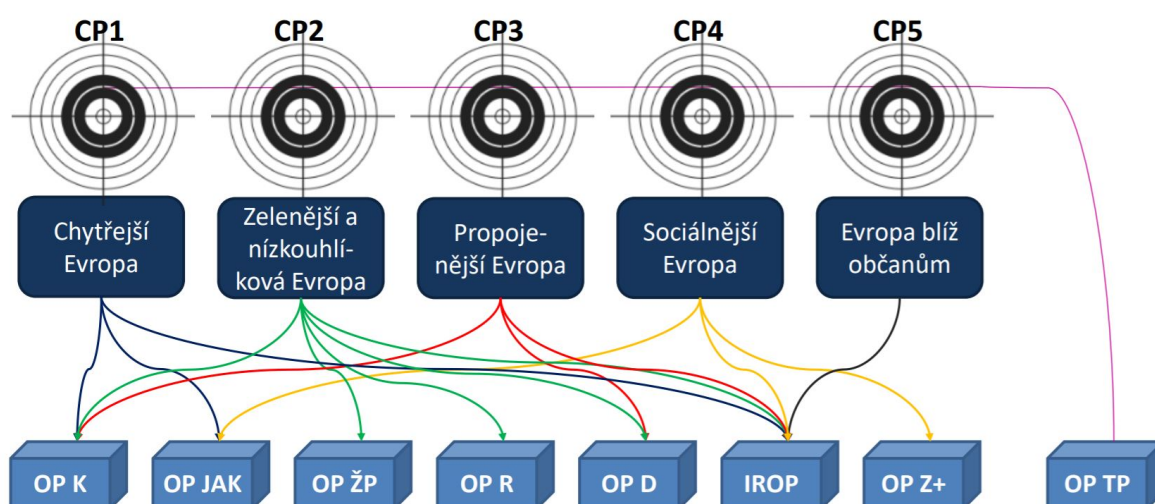
2007 - 2013			2014 - 2020			2021-2027		
Cíle	Regiony způsobilosti	Nástroje	Cíle	Regiony způsobilosti	Nástroje	Cíle	Regiony způsobilosti	Nástroje
Cíl 1. Konvergence	NUTS 2	ERDF, ESF, CF	Cíl 1. Investice pro růst a zaměstnanost	NUTS 2	ERDF, ESF, CF	Cíl 1. Inteligentnější Evropa Cíl 2. Zelenější Evropa	NUTS 1 NUTS 2 NUTS 3	ERDF
	NUTS 1			NUTS 1				
Cíl 2. Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	NUTS 2	ERDF, ESF						ERDF,CF,
Cíl 3. Evropská územní spolupráce	NUTS 3	ERDF	Cíl 2. Evropská územní spolupráce	NUTS 3	ERDF	Cíl 3. Propojenější Evropa		ERDF, CF,
						Cíl 4. Sociálněji Evropa		ERDF, ESF,
						Cíl 5. Evropa bližší občanům		ERDF

Zdroj: Vlastní zpracování dle Dotace EU 2020

Zatímco v programovém období 2007-2013 byly celkem 3 cíle, které byly podporovány třemi různými nástroji. Pro současné plánovací období (2014 -2020) se počet cílů zredukoval na 2 – Investice pro růst a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce s celkem 3 fondy. Pro nadcházející programové období 2021-2027 je určeno celkem 5 cílů podporované celkem 3 fondy viz. Tabulka 10. Jelikož se regionální politika zaměřuje na rovnoměrný a vyvážený rozvoj všech regionů soudržnosti, hrají ve všech 3 programových období dominantní roli 3 fondy – ERDF, ESF a CF. Komparace 2 programových období 2007 – 2013 a 2014-2020 podle jednotlivých OP, výše alokované částky a fondů, ze kterých jsou OP financovány je uvedena v Příloha 1. Pro programové období 2021-2027 schválila vláda ČR 7 OP a stanovila jejich řídicí orgány. Heslem, které bude provázet toto

programové období je „Evoluce místo revoluce“. ČR ponechala téměř stejné OP, jež byly navrženy i pro stávající programové období 2014-2020. Vyjma OP pro Prahu, který byl ze soustavy vypuštěn. Jednotlivé OP nesmí rozporovat Dohodě o partnerství a musí s ní být v souladu, proto jejich vytváření probíhá v úzké spolupráce při přípravě Dohody o partnerství. Přehled OP: OP Konkurenceschopnost (MPO, cíle politiky 1 a 2 a 3), OP Jan Amos Komenský (MŠMT, cíle politiky 1 a 4), OP Zaměstnanost plus (MPSV, cíl politiky 4), OP Doprava (MD, cíl politiky 2 a 3), OP Životní prostředí (MŽP, cíl politiky 2), Integrovaný regionální OP (MMR, cíle politiky 1, 2, 3, 4 a 5), OP Technická pomoc (MMR), OP Rybářství (MZem, cíl politiky 2). Tento návrh OP byl Vládou ČR schválen 4. února 2019 (Dotace EU 2020).

Obrázek 1: Rozdělení OP 2021-2027 pod jednotlivé cíle politiky EU

Zdroj: Vlastní zpracování dle Dotace EU 2020

Podpora rozvoje regionů 2019+

Program „Podpora rozvoje regionů 2019+“ je složen celkem ze 3 podprogramů – „Podpory obnovy a rozvoje venkova“, „Podpory obcí s 3001-10 000 obyvateli“ a „Podpory obcí s více než 10 000 obyvateli“.

Hlavním úkolem je podpora obnovy a rozvoje vesnicí do 3000 obyvatel. Program si klade za úkol zatraktivnění prostoru obcí, zkvalitnění života obyvatel daných obcí s podporou dynamického a vyváženého rozvoje obcí České republiky. Tento podprogram je založen na participaci místních obyvatel, občanských sdružení a spolků, jež jsou v souladu s lokálními tradicemi.

Ostatní podprogramy jsou vytvořeny se stejným cílem, odlišností zůstává pouze jejich oblast podpory. Zbylé dva podprogramy jsou určeny pro obce s počtem obyvatel nad 3000 obyvatel, oba podprogramy jsou financovány z obecního rozpočtu (Ministerstvo pro místní rozvoj 2019).

Program rozvoje venkova pro období 2014 – 2020

Tento program je financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova, garantem je Ministerstvo zemědělství. Program je v souladu s aktuálním programovým obdobím 2014-2020. Program podporuje obnovu, zachování a zlepšení ekosystémů, inovaci zemědělských podniků, krajinou infrastrukturu, mladé lidi a jejich vstup do zemědělství. Podpora se týká především oblasti zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství. Cílem programu je také posílení zaměstnanosti venkova, podpora ekosystémů, diverzifikace ekonomických aktivit a zvýšení hospodářského rozvoje. Podpořena je také metoda LEADER v rámci komunitně vedeného místního rozvoje, díky kterému lze lépe zacílit podporu do lokálních potřeb vybraného venkovského území, rozvíjí také kooperaci mezi lokálními aktéry.

Program podpora obnovy a rozvoje venkova

Program je rozdělen do celkem do 9 dotačních titulů: A – Podpora obnovy místních komunikací; B – Podpora obnovy sportovní infrastruktury; C – Podpora obnovy staveb a zařízení dopravní infrastruktury; D – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku; E - Rekonstrukce a přestavba veřejných budov; F – Obnova drobných sakrálních staveb a hřbitovů; G – Podpora budování a obnovy míst aktivního a pasivního odpočinku; H – Podpora dostupnosti služeb; I – Podpora venkovské pospolitosti a spolupráce na rozvoji obcí.

Dohoda o partnerství

V programovém období 2014-2020 je hlavním zastřešujícím dokumentem pro čerpání finančních prostředků z Evropských strukturálních a investičních fondů Dohoda o partnerství. Pro Českou republiku bylo celkem vymezeno 24 mld. EUR pro čerpání z ESI fondů. Zpracování dohody o partnerství je povinné pro každý členský stát, na jejím základě se definují priority a předpokládané výsledky pro celé programové období. Dohoda o partnerství vychází ze strategických dokumentů (nadměrných, národních

a regionálních) mapujících aktuální socioekonomickou situaci v České republice. Dohoda je i hierarchicky nadřazena všem programovým dokumentům. Jednotlivé programové dokumenty obsahově vychází z Dohody o partnerství a dohoda je pro ně tudíž obsahově i svým zaměřením závazná (Dotace EU 2019).

Dohoda o partnerství 2021-2027

Jedná se o strategický dokument, jež obsahuje hlavní cíle, charakteristiky a kritéria využívání. Součástí Dohody o Partnerství budou 4 fondy - Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Fond soudržnosti (FS), Evropský sociální fond plus (ESF+) a Evropský námořní a rybářský fond (ENRF). Celkem bylo stanoveno 5 cílů politiky - Inteligentnější Evropa; Zelenější, nízkouhlíková Evropa; Propojenější Evropa; Sociálnější Evropa; Evropa bližší občanům. Národní strategické cíle České republiky jsou v souladu se všemi 5 cíli politiky, a proto ČR využije finanční prostředky fondů EU ze všech zmíněných 5 cílů politiky na podporu jednotlivých aktivit (Dotace EU 2019).

Národní koncepce realizace politiky soudržnosti po roce 2020 (NKR)

NKR je základní dokument vymezující priority ČR pro nastávající programové období 2021-2027. Vizí je, aby Česká republika byla v 21. století soudržnou společností, která se úspěšně adaptuje globálním změnám. S konkurenceschopnou ekonomikou jak evropském, tak globálním měřítku, jež obyvatelům zajistí vysokou kvalitu života a zároveň sníží rozdíly v ekonomické a sociální nerovnosti. To vše za předpokladu respektování přírodních a územních limitů. Globálním cílem NKR je zajištění udržitelného rozvoje ČR včetně všech jejích regionů a to *„prostřednictvím adaptace společnosti na klíčové evropské a světové změny, opírající se o inovace, výzkum, vývoj a digitalizaci jako hlavní předpoklady rozvoje a vedoucí k minimalizaci strukturálních, sociálních a environmentálních nerovností“*. Ze zastřešujícího dokumentu "Strategického rámce České republiky 2030" přebírá rovněž stejných 5 priorit, které jsou totožné s cíli EU. Zmíněnými prioritami jsou: Nízkouhlíková ekonomika o odpovědnost životnímu prostředí; Rozvoj ekonomiky založený na výzkumu, inovacích a uplatnění nových technologií; Vzdělaná a soudržná společnost; Udržitelný rozvoj území. Jednotlivé priority byly dále rozpracované to strategických cílů a ty pak dále do specifických cílů. (NKR 40-45)

Politika soudržnosti po roce 2020 a postoj ČR k této politice

ČR prostřednictvím politiky soudržnosti usiluje o vyrovnání meziregionálních disparit mezi regiony EU a eliminaci vnitřních rozdílů mezi regiony. ČR se společně s ostatními státy EU zasazuje o stabilní a silnou politiku soudržnosti podporovanou všemi členskými státy. Cílem České republiky je rozhodování založené na důvěře a větší právní jistotě s úsilím minimalizovat administrativní náležitosti a snížit míru zatížení procesu byrokratického aparátu (Dotace EU 2019).

Předběžný návrh financování pro Českou republiku je pro programovací období 2021-2027 stanoven alokovanou částkou 20 mld. EUR. Z Evropského fondu pro regionální rozvoj bude vyčleněno 10,52 mld. EUR, z Fondu soudržnosti 6,44 mld. EUR a z Evropského sociálního fondu 2,74 mld. EUR, celková přesná výše však nadále zůstává v jednání s Evropskou komisí (Dotace EU 2019).

Celková finanční částka přidělena pro programové období 2021-2027 bude nižší než v předchozím programovém období 2014-2020. V návaznosti na předchozí programové období bude zachován program IROP, na jehož realizaci bude přidělena částka cca 100mld Kč. Prostřednictvím IROP budou podporovány především méně rozvinuté regiony, jimiž budou - kraj Ústecký, Karlovarský, Moravskoslezský, Královéhradecký, Pardubický, Zlínský a Olomoucký. Kraje z této skupiny budou moci dosáhnout finanční podpory v podobě až 70% výdajů. Na základě rozhodnutí Senátu, se kterým projevil nesouhlas Ministerstvo pro místní rozvoj a Vláda ČR budou v České republice ustanoveny tzv. přechodové regiony, které budou moci čerpat podporu do výše 55% výdajů, patří mezi ně - kraj Středočeský, Plzeňský, Jihočeský, Jihomoravský a Vysočina. IROP by měl nadále podporovat vzdělávací a sociální infrastrukturu, oblast eGovernmentu, kybernetickou bezpečnost a rekonstrukci silnic II. třídy. Novinkou oproti předchozímu programovému období budou investice do zdravotnictví ve formě zavedení urgentních příjmů, z další oblasti například revitalizace veřejných prostranstvích či podpora veřejné infrastruktury cestovního ruchu. Jednotlivá témata se zpřesní v průběhu vyjednávání s Evropskou komisí. V roce 2021 budou uveřejněny první výzvy v IROP (Kurzy CZ 2019).

V programovém období 2021-2027 bude vymezeno celkem 5 hlavních cílů. Investice do regionálního rozvoje budou převážně zaměřeny na cíle 1 a 2. Na tyto priority bude přiděleno 65 % až 85 % zdrojů EFRR a Fondu soudržnosti, v závislosti na relativním bohatství členských států.

- inteligentnější Evropa díky inovacím, digitalizaci, ekonomické transformaci a podpoře malých a středních podniků
- zelenější, bezuhlíková Evropa díky provádění Pařížské dohody a investicím do transformace energetiky, obnovitelných zdrojů a boje proti změně klimatu
- propojenější Evropa díky strategickým dopravním a digitálním sítím
- sociálnější Evropa díky provádění evropského pilíře sociálních práv a podpoře kvalitní zaměstnanosti, vzdělávání, dovedností, sociálního začleňování a rovného přístupu ke zdravotní péči
- Evropa bližší občanům díky podpoře místně vedených strategií rozvoje a udržitelného rozvoje měst v celé EU (Evropská komise, Evropa 2020).

4 Financování obcí

4.1 Obec

Obec je podle zákona č. 128/2000Sb, o obcích „základním územním samosprávným společenstvím občanů a tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce. Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek, vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.“ Obec plní úkoly v souladu s potřebami obce a v rozsahu stanovené zákonem, které spadají do samosprávy obce (Marková :21).

Dle Pekové je „obec jako základní stupeň územní samosprávy ze zákona vybavena nezávislými kompetencemi, pravomocemi a odpovědností při zajišťování úkolů, které jsou jí svěřeny“. Svěřené úkoly mají především lokální charakter, jedná se o zajišťování veřejných statků a služeb pro své obyvatele (Peková 2011: 31). Peková dále charakterizuje obec jako:

- základní územní samosprávný celek
- základní územní jednotkou státu
- je vymezena celkem 3 základními znaky: území, občané, samospráva (působnost)
- obec je tvořena občany žijícím na hranicemi vymezeném území, jehož samospráva je zakotvena v ústavě (Peková : 394-396).

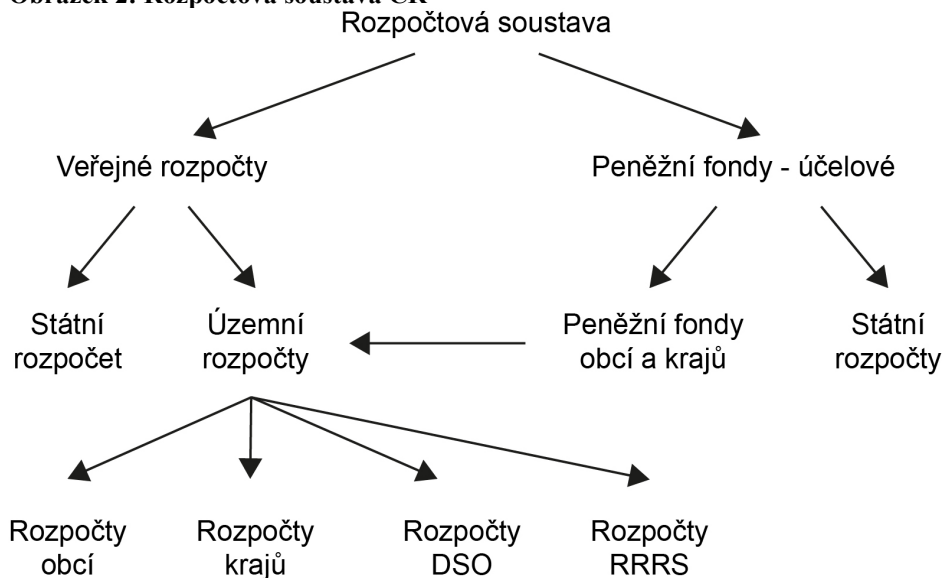
4.2 Financování územních samosprávných celků

Soustava veřejných rozpočtů zahrnuje státní rozpočet, rozpočty krajů, obcí, státních fondů a nadnárodní rozpočty z Evropské unie. Do soustavy veřejných rozpočtů patří také orgány zajišťující a účastníci se celého rozpočtového procesu (Pařízková 1998: 22).

V České republice rozlišujeme rozpočty a zároveň i fiskální orgány na úrovni obcí, měst, krajů a ústřední vlády:

- ústřední úroveň – rozpočty státních účelových fondů a rozpočet ČR
- regionální úroveň – rozpočty krajů (14)
- místní úroveň – rozpočty všech obcí (přes 6 000)
- od roku 2006 jsou také sestavovány rozpočty pro regiony soudržnosti (8).

Obrázek 2: Rozpočtová soustava ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

V České republice se zmíněnými rozpočty zabývají orgány státní správy jako jsou – obecní úřady, krajské úřady, Ministerstvo financí a ostatní ministerstva spolu se státními orgány, příspěvkové organizace, OSS (organizační složky státu), Regionální rady regionů soudržnosti a orgány státních fondů (Hamerníková 2004: 36-37).

Rozpočtové procesy jsou legislativně vymezeny ve 2 zákonech o rozpočtových pravidlech, jsou jimi:

- Zákon š.218/2000Sb., o pravidlech hospodaření na úrovni státního rozpočtu
- Zákon č. 250/2000Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů (Hamerníková 2004: 38).

4.2.1 Státní rozpočet

Státní rozpočet určuje veškeré finanční hospodaření a je vrcholným nástrojem finanční politiky každého státu. Obsahem jsou veškeré příjmy a výdaje a vazby na ostatní rozpočty. Vazbami rozumíme finanční vztahy v podobě návratných finančních výpomocí, odvodů a dotací (Pařízková 1998: 23).

4.2.2 Obecní rozpočty a jejich význam

Rozpočty obcí se řadí k veřejným rozpočtům nejnižšího stupně tzv. municipální. Řídí se zákonem č.367/1990 Sb., o obcích a podrobněji je upraven v rozpočtových pravidlech republiky. Obecní rozpočty jsou schvalovány na veřejných zasedáních obecním zastupitelstvem a sestavují se vždy na příslušný fiskální rok. Sestavení a schválení rozpočtu je jedním z nejdůležitějších a nejzávažnějších úkolů každé obce. Obec má povinnost vyjádřit všechny své finanční vztahy ke všem ekonomickým subjektům ve svém okolí, které má obec navenek, ale i uvnitř svého hospodaření. Tedy ke státnímu rozpočtu, rozpočtu ze státního fondu, ale i k ostatním subjektům jako jsou občané. Obec disponuje vlastním majetkem, má vlastní peníze, jež shromažďuje v účelovém peněžním fondu a v rozpočtu obce (Pařízková 1998: 27, 72).

Obecní rozpočet se užívá jako nástroj k realizaci koncepce místní územní samosprávy, k zabezpečení a financování svých úkolů, k prosazování regionálních a lokálních preferencí a zájmů obyvatelstva dané lokality (Pařízková 1998: 86).

Obecní rozpočty nejsou tolik závislé na dotačních vztazích k centrálnímu rozpočtu tak jako kraje a jsou tedy soběstačnější než kraje. Vlastní příjmy obcí tvoří okolo 70% veškerých příjmů, kdežto u krajů tvoří vlastní příjmy zhruba polovinu (Císařová, Pavel 2008: 18). Tabulka 11 uvádí přehled funkcí obecního rozpočtu.

Tabulka 11: Funkce obecního rozpočtu

Funkce	Oblast podpory
Alokační	Financování veřejných statků podle lokálních potřeb
Redistribuční	Poskytnutí sociální výpomoci
Stabilizační	Podpora lepší technické infrastruktury

Zdroj: Vlastní zpracování dle Císařová, Pavel 2008: 18

4.3 Veřejné finance

Na municipální a regionální úrovni je finanční systém územní samosprávy složen z územního rozpočtu a mimorozpočtových fondů. Rozpočtovou soustavu v ČR tvoří rozpočty: obcí, vyšších územně samosprávných celků, mimorozpočtové fondy a peněžní fondy. Ze zákona je povinné sestavit rozpočet pro každou úroveň územní samosprávy (Peková 2011: 196-197).

Kontrolu veřejné rozpočtové soustavy v ČR vykonává ministerstvo financí, finanční úřady a finanční ředitelství. Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) plní kontrolní funkci veřejné rozpočtové soustavy. Parlament schvaluje státní rozpočet a státní závěrečný fond (Hamerníková, Kubátová 2004: 307-308).

Legislativně jsou rozpočtové procesy vymezeny v Zákonu o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky ČR a obcí ČR (zákon č. 576/1990Sb.), vyhláška č. 205/1991 Sb., MF ČR o hospodaření s rozpočtovými prostředky státního rozpočtu ČR a o financování hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací, Daňové zákony, Zákon o postavení obcí v rámci místní správy, Zákon o veřejných zakázkách a další (Hamerníková, Kubátová 2004: 323).

Hlavním cílem rozpočtové politiky je vytvoření dostatečných finančních prostředků na financování veřejných výdajů (Hamerníková, Kubátová 2004: 251). V současné době na území České republiky lze rozlišit tyto veřejné rozpočty:

- „*státní rozpočet*
- *rozpočty státních fondů*
- *rozpočty územní samosprávy: kraje, obce*
- *rozpočty příspěvkových organizací a OSS (organizačních složek státu)“*

(Hamerníková, Kubátová 2004: 307-308).

Rozpočtové hospodaření obce stojí na majetku obce a rozpočet obce se tak stává druhým z pilířů. Hlavním úkolem obecních rozpočtů je brát v potaz rozdílné preference obyvatelstva (přihlíží k rozdílným preferencím obyvatelstva). Bohužel celkový zájem obyvatelstva o věci veřejné není velký, a tak může docházet k rozkolu preferencí obyvatelstva od skutečnosti (Marková 2000:65).

Rozpočtový proces je složen z několika vývojových etap, jsou jimi – sestavení a vypracování rozpočtu – schválení rozpočtu – publikace rozpočtu – hospodaření s rozpočtovými prostředky – kontrola rozpočtu – hodnocení rozpočtu. Na úrovni obce se

jedná o činnost volených a výkonných orgánů obce, podílejících se na přípravě, schvalování, realizaci a kontrole rozpočtu. Podmínkou před projednáním rozpočtu v zastupitelstvu je jeho zveřejnění nejméně 15 dní předem, aby občané mohli uplatnit své názory a připomínky (Marková 2000: 142).

4.3.1 Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice

V České republice se setkáváme se smíšeným modelem fiskálního federalismu, ve kterém lze rozlišit dva druhy subjektů na centrální a místní úrovni. Centrální úroveň se rozumí státní rozpočet a státní mimorozpočtové fondy. Druhým typem místní úrovně jsou kraje a obce. Do systému veřejných rozpočtů vstupují jak prvky na stejné úrovni (obce – kraje), ale i prvky vyšší úrovně (obce – státní rozpočet) (Císařová, Pavel 2008:17).

4.4 Rozpočet obce a rozpočtový proces

Obce disponují určitým obnosem finančních prostředků pro zajištění široké škály služeb. Funkcí rozpočtu je usnadnit řízení finančních aktivit a přidělení potřebných prostředků. Na rozpočet lze nahlížet třemi pohledy:

1) Rozpočet jako bilance příjmů a výdajů

Bilance podává přehled o vyrovnanosti, případné nevyrovnanosti hospodaření obecního rozpočtu. Lze rozlišit vyrovnaný, deficitní a přebytkový rozpočet:

- vyrovnaný = hodnota příjmů a výdajů je rovna
- deficitní = výdaje přesáhnou příjmy a vzniká deficit
- přebytkový = hodnota příjmů je vyšší než hodnota výdajů.

U přebytkového rozpočtu je možnost uhrazení části dluhu nebo vytvořit finanční rezervu do příštích let z nepoužitých finančních prostředků. Pro zaplacení deficitu lze užít finanční rezervy z minulých let (pokud jimi obec disponuje) nebo půjčku na kapitálovém trhu. Častým způsobem pokrytí rozpočtového deficitu je prodej majetku, který se sice jeví jako způsob, jak dosáhnout vyšších příjmů z výnosů prodeje majetku, ale ve skutečnosti tento krok výši deficitu neovlivní, jedná se pouze o změnu ve struktuře aktiv.

2) Rozpočet jako finanční plán

Prostřednictvím finančního plánu se obec snaží sladit příjmové možnosti s výdajovými aktivitami a přiřazovat jim priority. Každá obec je omezena výší finančních prostředků na

financování svých výdajových činností. Současná legislativa podporuje užití rozpočtového výhledu pro uvažování o finančním plánu na delší časové období, než je horizont jednoho roku.

3) Rozpočet jako nástroj na prosazování cílů obecních a regionálních politik

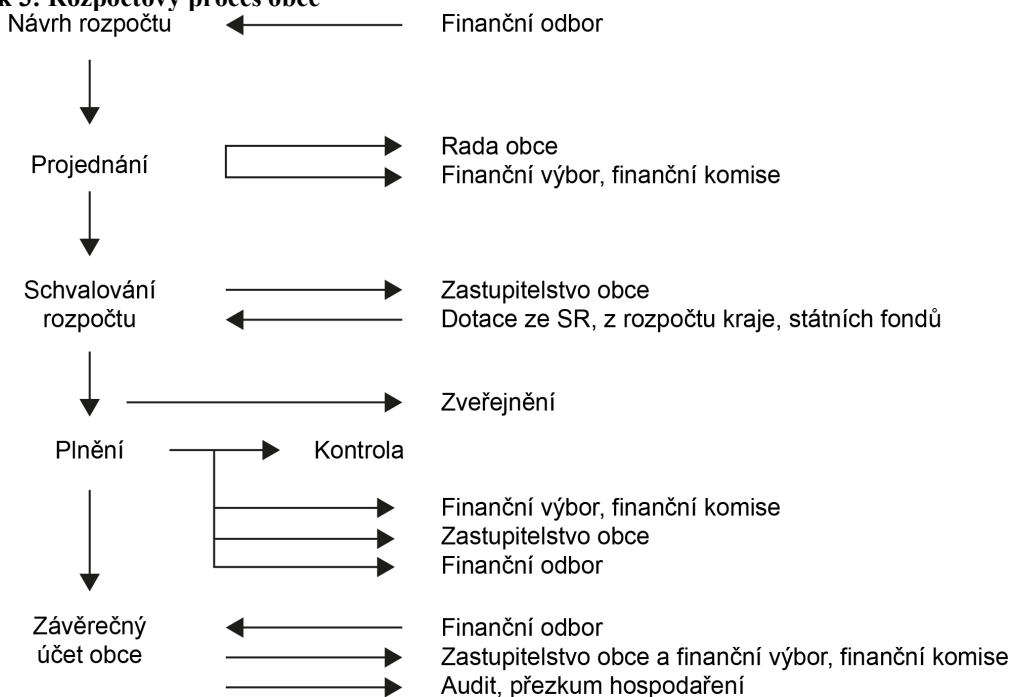
Třetí pojetí chápe rozpočet jako nástroj k prosazení cílů obecních a regionálních politik. Schvalování rozpočtu představuje jedno z nejdůležitějších rozhodnutí zastupitelstva, dle kterého lze realizovat představy zastupitelstva o regionální politice. Na základě struktury rozpočtu lze totiž určit, které aktivity budou, a naopak nebudou podporovány (Císařová, Pavel 2008: 23-29).

4.4.1 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces vychází ze 4 základních procesů – přípravy, schvalování, čerpání, zpětné kontroly a vyúčtování. Z toho důvodu se mohou v jednom kalendářním roce nacházet až 3 po sobě následující rozpočty. Jeden z rozpočtů může být ve fázi přípravy a schvalování, druhý ve fázi plnění a třetí v poslední fázi kontroly. Rozpočty připravují zaměstnanci obecního úřadu, konkrétně ekonomického odboru (Císařová, Pavel 2008:28-29).

V České republice je obecní rozpočet sestavován na jeden kalendářní rok. Rozpočtový proces se skládá z několika na sebe navazujících etap viz schéma Obrázek 3.

Obrázek 3: Rozpočtový proces obce

Zdroj: Vlastní zpracování

Samotný rozpočtový proces trvá po dobu 1 roku, jeho jednotlivé etapy však zasahují do období zhruba 1,5 – 2 let. Výkonné a volené orgány se zabývají sestavením návrhu územního rozpočtu, schvalují a realizují jej po dobu rozpočtového období, jejich úkolem je i průběžná kontrola rozpočtu a jeho plnění (Peková 2011: 211).

„Po dobu rozpočtového procesu je nutné dodržovat platné rozpočtové zásady, kterými jsou:

- sestavování a schvalování (každoročně, v případě, že není včas schválen rozpočet, hospodaří územní celek podle rozpočtového provizoria z předešlého roku, v případě obcí o hospodaření rozhoduje zastupitelstvo obce)

- reálnost a pravidelnost rozpočtu (pro splnění rozpočtu jako finančního plánu je nutné odhadnout velikost příjmů a výdajů územního celku)

- úplnost a jednotnost rozpočtu (zajišťuje závazná rozpočtová skladba)

- dlouhodobá vyrovnanost rozpočtu (pro úspěšné hospodaření z dlouhodobého hlediska)

- hospodárnost a efektivnost, účetní audit

- publicita (detailní informovanost občanů)“ (Peková 2011: 211-212).

4.4.2 Rozpočtový výhled a jednotlivé fáze obecního rozpočtu

Císařová a Pavel uvádí, že od roku 2001 se v České republice pro střednědobé finanční plánování používá rozpočtový výhled. Místní samosprávy by tak měly o svém rozpočtu uvažovat v delším časovém horizontu, než je období jednoho roku. Díky střednědobému finančnímu plánování by tak místní samosprávy měly pomocí čtyř základních ukazatelů – celkovým příjmům, celkovým výdajům, celkovým pohledávkám a celkovým závazkům předejít případnému zadlužení a zajistit pro územní celek efektivnější plánování výdajů. Finanční prostředky jsou alokovány na základě analýz hospodaření let minulých (Císařová, Pavel 2008: 29).

Provazníková definuje rozpočtový výhled jako nástroj pro územní celky sloužící ke střednědobému finančnímu plánování, především pro plánování investičních potřeb, díky kterému může obec uvažovat o svých finančních možnostech a potřebách pro delší časový úsek, než je horizont běžného roku. Z rozpočtového výhledu vychází i samotný rozpočet obce, který informuje o finanční situaci a záměrech obce. Rozpočtový výhled se sestavuje ve čtyřech základních ukazatelích, jimiž jsou: celkové příjmy a výdaje a celkové pohledávky a závazky. Zákon však nezakazuje jeho sestavení v podrobnějších ukazatelích než ve čtyřech zmíněných (Provazníková 2015: 66-74).

Dle H. Markové se rozpočtový výhled užívá především ke střednědobému finančnímu plánování rozvoje obce a jejího hospodaření, jedná se o pomocný nástroj územního samosprávného celku. Zpravidla se rozpočet sestavuje jako vyrovnaný. Jsou situace, kdy je rozpočet schválen jako přebytkový nebo schodkový. Podmínkou schválení přebytkového rozpočtu je jeho využití ke splacení jistin úvěrů z minulých let, popřípadě k využití některých plánovaných příjmů v budoucích letech. Při kladném výsledku rozpočtového hospodaření se tato částka převede do peněžních fondů (pokud jimi obec disponuje) nebo se využije ke krytí rozpočtových výdajů v následujícím roce. Schodkový rozpočet obec schvaluje za podmínky, že má k dispozici finanční prostředky z minulých let, kterými může uhradit schodek rozpočtu, popřípadě schodek uhradí z návratných zdrojů. Návratnými zdroji se rozumí výnos z prodeje vlastních dluhopisů nebo smluvně zajištěný úvěr či půjčka. V případě záporného výsledku ročního rozpočtového hospodaření je nutné uhradit schodek z rozpočtu z prostředků z let minulých nebo z návratných zdrojů (Marková 2000: 69-70).

Marková definuje rozpočtové plánování obce jako zajištění potřebných prostředků pro splnění nezbytných úkolů tak, aby se významně nezasáhlo do hospodaření soukromých subjektů. Hlavní podstatou úspěšné finanční rovnováhy je zřetel k budoucnosti, nelze se tedy přiklánět k jednotlivým konkrétním příjmům a výdajům. V ČR jsou mezi sebou jednotlivé články rozpočtových soustav provázané, ale zároveň jsou i samostatné. Tuto soustavu tvoří státní rozpočet, státní fondy a rozpočty územních celků. Pomocí rozpočtu lze prosazovat cíle veřejné politiky, může být chápan jako roční finanční plán, peněžní fond nebo bilance, záleží na úhlu pohledu zkoumané problematiky (Marková 2000: 68).

Projednání a schvalování rozpočtu

Lze schválit jen takovou část rozpočtu, která není přímo vázaná na dotační vztahy. Může totiž nastat situace, kdy nebudou schváleny rozpočty vyšších územních celků a obec tak neví s jakou částí finančních prostředků z dotací může kalkulovat. Projednání a schvalování rozpočtu prochází několikastupňovou fází. Rozpočet nejprve projednává finanční výbor a poté rada obce. V případě spokojenosti orgánů s rozpočtem a zapracování jejich připomínek je rozpočet následně předán zastupitelstvu. Schváleným rozpočtem se musí závazně řídit výkonné orgány obce i příspěvkové organizace, jakožto příjemci dotací. Obecní rozpočet je zveřejněn 15 dní před jeho schválením zastupitelstvem (musí být přítomna nadpoloviční většina všech členů, aby rozhodnutí bylo usnášeníschopné) pro

případné náměty ze strany občanů. Své připomínky k obecnímu rozpočtu mohou vznést občané buďto ústně na zasedání zastupitelstva nebo písemně v předem stanoveném termínu. Rozpočtová dokumentace je zveřejněna na webových stránkách obce a na úřední desce, mimo jiné rozpočet lze nalézt i na stránkách ministerstva financí ČR a ARIS (Automatizovaný rozpočtový informační systém) (Císařová, Pavel 2008: 30-31).

Rozpočtové provizorium

K hospodaření podle rozpočtového provizoria dochází tehdy, pokud se nepodaří schválit obecní rozpočet. Poté nastává situace, kdy jsou finanční prostředky čerpány buď podle minulého rozpočtového období nebo podle plánovaného rozpočtu.

Čerpání rozpočtu

V rozpočtovém období dochází ke změnám rozpočtu, mění se nejen vnější, ale i vnitřní prostředí, v návaznosti na to se mění i rozpočet obce. V pravomoci zastupitelstva je schvalování tzv. rozpočtových opatření, mimořádné změny potom schvaluje obecní rada.

Zpětná kontrola a vyúčtování

Finanční výbor provádí pravidelně průběžnou kontrolu čerpání finančních prostředků z obecního rozpočtu na základě poskytnutých účetních výkazů finančním odborem. Po skončení rozpočtového období je zastupitelstvu předložen vypracovaný závěrečný účet. U obcí je jednou z alternativ přezkoumání výsledku hospodaření obce externím auditorem, kdy vzniklé náklady pokrývá obecní rozpočet. Jinou možností je přezkoumání výsledku hospodaření krajským úřadem. Součástí závěrečného účtu je i zpráva o přezkoumání hospodaření obce, která je výstupem přezkoumání výsledku hospodaření. Zastupitelstvo musí projednat závěrečný účet do 30.6. následujícího roku, po rozpočtovém roce, který je projednáván (Císařová, Pavel 2008:32).

4.5 Obecní rozpočet a jeho struktura

V České republice není povinnost pro územní samosprávné celky sestavovat běžný rozpočet odděleně od kapitálového rozpočtu. Díky tomuto rozdělení však přehledně analyzovat umoření dluhu a vynaložené běžné příjmy k jednotlivým typům běžných výdajů. Oproti tomu kapitálovým rozpočtem lze stanovit, zda územní celek disponuje

dostatečným množstvím finančních prostředků pro realizaci plánovaných investičních projektů (Provazníková 2015: 66).

4.5.1 Obecní rozpočet – příjmová stránka

Příjmy obce jsou směrodatným faktorem pro celkovou výši výdajů, tzn. obec může utratit pouze takovou finanční částku, jakou má k dispozici. Na druhou stranu obec má nezastupitelnou funkci ve společnosti, dle které musí zajistit potřebné a nezbytné statky pro obyvatelstvo a chod obce. Tím pádem se i celková výše příjmů musí přizpůsobit výši výdajů. Soběstačnost obce vyjadřuje schopnost obce financovat si své závazky a potřeby z vlastních zdrojů. Pro hospodaření obce je podstatný druh příjmů, velikost a charakteristické rysy těchto příjmů. Je žádoucí, aby nejvyšší část vlastních příjmů obce tvořily příjmy závislé na aktivitě obce, administrativně nenáročné, stejnoměrně rozložené k potřebám obce a v neposlední řadě příjmy předvídatelné, se kterými může obec kalkulovat při sestavování rozpočtu (Pařízková 1998: 102).

Základními 4 skupinami příjmů územních rozpočtů jsou daňové příjmy, transfery a dotace, nedaňové příjmy řadící se mezi tzv. nenávratné příjmy (tvořící nejdůležitější zdroj pro financování potřeb veřejného sektoru na regionální a lokální úrovni) a úvěry či půjčky spadající do skupiny návratných příjmů. Obce mají povinnost poskytnuté finanční půjčky a úvěry splatit (Provazníková 2015: 75).

Vlastní příjmy obce lze rozdělit do tří rozdílných skupin:

- vlastní rozpočtové příjmy
- prostředky ze státního rozpočtu a státních fondů
- doplňkové příjmy.

Do kategorie vlastních rozpočtových příjmů spadají především příjmy z prodeje vlastního majetku, z vlastního hospodaření či příjmy z hospodářské činnosti subjektů, jež byly obcí založeny. Nejpodstatnější částí příjmů jsou daňové a poplatkové příjmy, celý výnos či část těchto daní jde do obecního rozpočtu. Za úkony vykonávané obcí jsou vybírané místní a správní poplatky, jejichž celý výnos je určen do obecního rozpočtu. Daňové příjmy patří do tzv. nenávratných vlastních příjmů, u kterých má obec buďto minimální nebo vůbec žádnou pravomoc ovlivnit daňový výnos (Pařízková 1998: 103). Oproti tomu nedaňové příjmy rozpočtu obce jsou zároveň i příjmy nenávratnými. Tyto příjmy nejsou uloženy z povinnosti zákona. Příjmy plynou ve prospěch obce z určité

aktivity obce nebo jiných subjektů. Jedná se především o výnosy majetku obce, příjmy z hospodaření subjektů, jež obec založila nebo dotace ze státních fondů či ze státního rozpočtu a jiné (Marková 2000: 98).

Pro obce je finanční soběstačnost nereálná, nenávratné dotace tak tvoří součást příjmové stránky obecního rozpočtu. Dotace se tak stávají významnou částí příjmů do rozpočtu obce. Obce čerpají finanční prostředky ze státních účelových fondů, ze státního rozpočtu a z rozpočtů územně samosprávných celků. Obcím jsou poskytovány účelové a neúčelové dotace. Tzn. běžné dotace poskytované na periodicky se opakující neinvestiční potřeby v rozpočtovém období a dále jednorázové dotace tzv. kapitálové určené pro investiční jednorázové a dlouhodobé potřeby, které se pravidelně neopakují (Pařízková 1998: 134-135).

4.5.2 Výdajová stránka obecního rozpočtu

Nejdůležitějším úkolem pracovníků finančních odborů, členů finančních komisí, radních a zastupitelů je otázka investice peněžních prostředků. Nejprve je nutné zajistit plynulý a nezbytný provoz všech veřejně prospěšných zařízení jimiž jsou odvětví školství, zdravotnictví, sociálního zabezpečení apod. Obec své finanční prostředky vynakládá ze svého výdajového rozpočtu, bez ohledu na původ těchto peněz.

Výdaje lze členit na plánované a neplánované. Plánovanými výdaji se rozumí financování provozu škol, např. výdaje na učební pomůcky. Obecně se jedná o výdaje, které jsou předem poměrně přesně určitelné a lze je předem vyčíslit. Obec může u plánovaných výdajů zvažovat, u kterých výdajů zavede patřičné úspory a důkladněji zváží objem výdajů a jejich strukturu (Pařízková 1998: 147-148).

Neplánované výdaje

Nelze předem přesněji odhadnout v jaké výši a kdy výdaje nastanou. Jedná se o tzv. nahodilé příjmy, kam patří sankční výdaje jako jsou pokuty, výdaje způsobené nahodilými událostmi (povodně) nebo zvýšení daní. Obce tyto neplánované výdaje financují z vlastních vytvořených rozpočtových rezerv nebo z mimorozpočtových rezervních fondů (Pařízková 1998: 149). Výdaje rozpočtů obcí a vyšších samosprávných celků se člení na běžné a kapitálové výdaje.

Běžné výdaje

Běžnými výdaji se financují periodicky se opakující provozní výdaje v příslušném fiskálním roce. Výdaje jsou také určeny rozpočtovým a příspěvkovým organizacím, jež jsou zřízeny za účelem poskytování veřejných statků (Pařízková 1998: 149-150).

Kapitálové výdaje

Kapitálové výdaje zasahují do více rozpočtových období a jsou určeny pro financování investičních a dlouhodobých potřeb. Zejména se jedná o jednorázové, neopakující se výdaje. Tyto výdaje souvisí nejen s investicemi novými, ale i se splácením půjček, které byly dříve poskytnuty na financování investic. Úroky těchto půjček jsou spláceny z běžného účtu. Zadluženost obcí v České republice není doposud regulovaná, a tak se hledají vhodné nástroje pro její předcházení. V současné době celkovou finanční situaci obcí monitoruje Ministerstvo financí. Dalším kritériem pro klasifikaci výdajů je členění na nenávratné a návratné výdaje.

Výdaje nenávratné povahy

Výdaje nenávratné povahy jsou užity na zabezpečení veřejných statků, zaplacení úroků a daní v případě, že je obec v postavení poplatníka daně. Jedná se o platby, při kterých jsou finanční prostředky nenávratně vydány.

Výdaje návratné povahy

Finanční prostředky jsou z rozpočtu obce uvolněny za účelem jejich budoucího zhodnocení. Jedná se především o nákup cenných papírů, o vklady finančních prostředků na termínovaný účet a splácení dluhopisů a jistin z dříve čerpaných návratných úvěrů (Pařízková 1998: 150 - 151). Tabulka 12 znázorňuje obecné schéma rozpočtu obce.

Tabulka 12: Struktura rozpočtu obce

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Běžné: ➤ daňové – svěřené daně <ul style="list-style-type: none"> - sdílené daně ➤ místní poplatky ➤ správní poplatky ➤ Nedaňové – poplatky za služby <ul style="list-style-type: none"> - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od O.S., P.O. - zisk obecních podniků - dividendy z akcií, přijaté úroky ➤ Dotace – transfery (účelové, neúčelové) ➤ Kapitálové: <ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku – nemovitého a movitého dlouhodobého majetku - z prodeje akcií a majetkových podílů ➤ kapitálové dotace – transfery (účelové, neúčelové) <ul style="list-style-type: none"> - přijaté úvěry - příjmy z emise komunálních obligací - přijaté splátky půjček ➤ ostatní: doplňkové 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Běžné – neinvestiční: ➤ mzdy a platy ➤ povinné pojistné za zaměstnance ➤ materiálové ➤ energie ➤ nájemné ➤ sociální dávky ➤ výdaje na municipální podniky ➤ placené pokuty ➤ placené úroky ➤ ostatní ➤ dotace vlastním O.S. a jiným subjektům ➤ neinvestiční příspěvky P.O. ➤ výdaje na sružování finančních prostředků (neinvestiční) ➤ Kapitálové – investiční výdaje: <ul style="list-style-type: none"> - na pořízení hmotného a nehmotného dlouhodobého majetku - na nákup cenných papírů - na kapitálové poskytnuté dotace O.S. a různým subjektům - na investiční příspěvky P.O. - na investiční půjčky poskytnuté různým subjektům - splátky úvěrů ➤ ostatní

Zdroj: Vlastní zpracování dle Pekové 2011: 234.

4.6 Rozvojové možnosti municipalit

Obec je vnímána jako základní rozvojový celek, který funguje na tzv. smíšeném systému veřejné správy. V tomto systému vykonává každá úroveň územní samosprávy v samostatné a přenesené působnosti. Rozvoj obce má přispět k vyváženému a udržitelnému zlepšování situace obce a jeho okolí (Binek 2010: 8-9).

Za rozvojové nástroje obcí lze označit ty, které slouží jako pomůcky k výkonu nebo podpoře nějaké činnosti viz Tabulka 13 (Binek 2010: 12).

Tabulka 13: Přehled nástrojů územního rozvoje

Nástroje	Obsah
Administrativní	legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy
Koncepční	strategie, program, plány, politické deklarace, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy
Institucionální	institute, spolupráce, regionální management
Věcné	infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství
Sociálně-psychologické	vzdělávání, komunikace, motivace
Finanční	systemy finančních podpor, dotace, granty

Zdroj: Vlastní zpracování Binek 2010: 12.

V této práci se budeme zabírat pouze finančními nástroji. Jednou z možností, jak obec může posílit své rozpočtové příjmy je aktivní snaha o získání dotací.

Dotace jsou zásadním finančním nástrojem poskytované z veřejného rozpočtu. Jedná se o nenávratně poskytnuté prostředky, za které neexistuje protiplnění. V realitě finančního systému je nutné zvážit vztah nákladů na získání dotací a míru úspěšnosti. Ve skutečnosti bývá podíl spolufinancování vyšší, než je původní plán. Z toho důvodu může být vhodnější realizace menších projektů z vlastních zdrojů než prostřednictvím dotací s nákladnou administrativou a vyšší finanční spoluúčastí. Nezáleží tedy na počtu získaných dotací pro jednotlivou obec, ale na skutečnosti, co se v obci podařilo vytvořit a zlepšit a také na udržitelnosti jednotlivých projektů. Obec musí počítat se zátěží běžného rozpočtu, tj. náklady, aby zajistila provoz a údržbu vystavěných objektů a zajistila tak udržitelnost projektů (Binek 2010: 17-24).

Významnou proměnlivou složkou rozpočtových příjmů obce tvoří přijaté dotace. Kritérium úspěšnosti vedení obce je získání dotace k realizaci rozvojového projektu. Z výsledků státního závěrečného účtu územních rozpočtů vyplývá, že přijaté transfery v roce 2018 tvoří 36% jejich souhrnných příjmů. V důsledku ekonomické krize došlo k výraznému zvýšení podílu dotací a oproti tomu ke drastickému snížení daňových příjmů. Obce mohou čerpat finanční prostředky z více než 500 dotačních titulů, pravidla pro rozdělování jednotlivých titulů jsou rozdílná. Například v roce 2003 bylo čerpání dotací ovlivněno přírodní katastrofou z roku 2002. Obce čerpali finanční prostředky na náhradu škod po povodních uskutečněných v předešlém roce. K nárůstu dotací došlo zejména po vstupu ČR do EU, od té doby dochází především k čerpání dotačních titulů ze strukturálních fondů EU.

4.7 Možnosti financování rozvoje venkova

Dotace jsou jednou z forem finanční podpory ze státního rozpočtu, z rozpočtu obcí a krajů, popřípadě i z fondů Evropské unie. Dotace může, ale i nemusí být stanovena pro konkrétní účel. Ve většině případů je dotace účelově vázána při porušení podmínek poskytnutí dotace musí být navracena, včetně penále, jejichž vymáhání zajišťují příslušné Finanční úřady.

Existují dva typy dotací – **nárokové** a **nenárokové**. Nárokové dotace jsou poskytovány kupříkladu obcím a městům za účelem výkonu činnosti za státní sektor. Oproti tomu nenárokové dotace jsou poskytovány ze strukturálních fondů EU, Státního

fondu životního prostředí či jiných. Pro udělení dotace je důležitá kvalita záměru projektu a splnění stanovených podmínek. Dotace mohou být uděleny formou systémové investiční dotace, na pořízení dlouhodobého hmotného majetku nebo na poradenství a vzdělávání.

Další z podpor může být bezúročný úvěr, který je poskytován zpravidla na investiční financování nákladů projektů. Nejčastěji se poskytuje začínajícím podnikatelům. Zvýhodněné úvěry jsou charakteristické delší dobou splatnosti a fixní úrokovou sazbou. Úvěrem lze financovat 50 – 80% celkových nákladů projektu. Podpora je určena malým a středním podnikatelům, financování zajišťuje Českomoravská záruční a rozvojová banka.

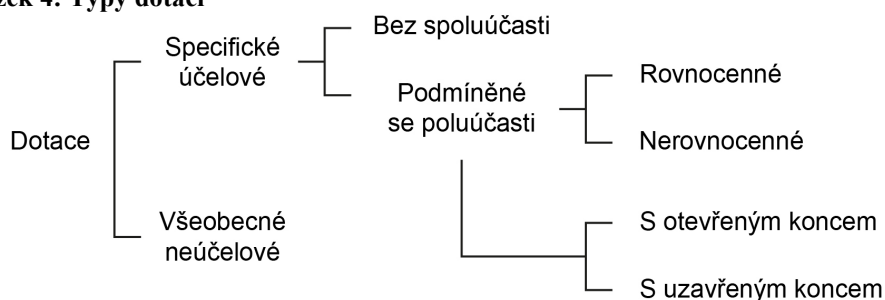
Příspěvky na pracovní místa jsou dvojího druhu: a) na zřízení společensky účelného pracovního místa - příjemcem této podpory je OSVČ zahajující podnikání, jež může ÚP požádat o příspěvek na rozjezd podnikání; b) na zřízení chráněného pracovního místa – tato podpora je poskytována zaměstnavatelům, kteří zaměstnávají osoby sociálně znevýhodněné, invalidy, osoby se změněnou pracovní schopností a společensky nepřizpůsobivé občany (Pelc, Zelenka, Svobodová 2008: 11-14).

4.8 Dotace jako nástroj financování rozvoje venkova

Císařová a Pavel uvádí, že dotace jsou jedním z nejvýznamnějších zdrojů místních rozpočtů. Účelem dotací je snížit meziregionální rozdíly a zamezit vzniku bohatých a chudých regionů. Dotace také podporují poskytování určitých statků, ze kterých mají užitek hlavně obyvatelé dané obce. Rozlišujeme nárokové a nenárokové dotace. Nejvýznamnější nárokovou dotací je dotace na výkon státní správy, je to jakási platba centrální vlády, kterou si u obcí objedná za služby vykonávané v přenesené působnosti. Velikost poskytnutých finančních prostředků je ovlivněna velikostí agendy, která je obci v rámci přenesené působnosti udělena. Dalšími dotacemi spadající do nárokových dotací jsou účelové dotace, jejichž nevyčerpaná část se po ukončení rozpočtového období musí vrátit zpět do státního rozpočtu. Patří jsem zejména dotování míst v ústavech sociální péče, domově důchodců, příspěvek na školství nebo na dávky sociální péče. Druhou skupinu dotací tvoří dotace nenárokové. Pro přidělení těchto dotací je nutné splnit stanovené podmínky. Především se jedná o podporu investičních projektů obecních rozpočtů. Většina finančních zdrojů je poskytována ze strukturálních fondů a ze zdrojů Evropské unie. Získat dotace poskytované ze státního rozpočtu je administrativně náročnější, což někdy omezuje menší obce na jejich získání (Císařová, Pavel 2008: 36-37).

Dle Markové se dotace poskytují právnickým nebo fyzickým osobám na předem stanovený účel, peněžní prostředky jsou poskytovány ze státního rozpočtu, Národního fondu nebo ze státních finančních aktiv. Zákonem jsou chápány jako nenávratně poskytnuté finanční prostředky, proti kterým neexistuje protiplnění. Nenávratností se rozumí, že příjemci v případě splnění stanovených podmínek, na základě kterých mu byla dotace poskytnuta, nevzniká povinnost, tedy žádný závazek vůči státnímu rozpočtu. V současné době není žádná obec finančně soběstačná, a proto dotace tvoří poměrně velkou neopominutelnou část příjmů místních rozpočtů. Dotace má podstatný vliv na chování příjemců dotací, z tohoto hlediska je třeba dbát na optimální výši dotací poskytovaných do municipálních rozpočtů. Dotace mohou být poskytovány v různých podobách – jako dotované půjčky (od příjemce se nežadá vrácení poskytnuté částky), daňové úlevy, zřízení speciálních úvěrových programů, poskytnutí úrokového zvýhodnění pro vybrané typy úvěrů nebo poskytnutí kupónů na zaplacení určitých služeb (např. úhrada nákladů za odběr plynu nebo tepla). Kupony umožňují obyvatelstvu s nižšími příjmy přejít na tržní ceny (Marková 2000: 102).

Obrázek 4: Typy dotací

Zdroj: Vlastní zpracování

Peková uvádí dělení dotací na:

- a) **Účelové** – jejich užití je předem specificky stanoveno, prostřednictvím účelových dotací jsou nejčastěji financovány veřejné statky – základní vzdělání, údržba komunikací a veřejné zdravotnictví. Dotace jsou charakteristické svou přísnou zúčtovatelností, tedy užití obdržených finančních prostředků na vymezený účel, v případě nevyčerpání celé částky musí obec zbytek částky navrátit zpět do státního rozpočtu. Dotace lze čerpat na financování investičních i neinvestičních potřeb.

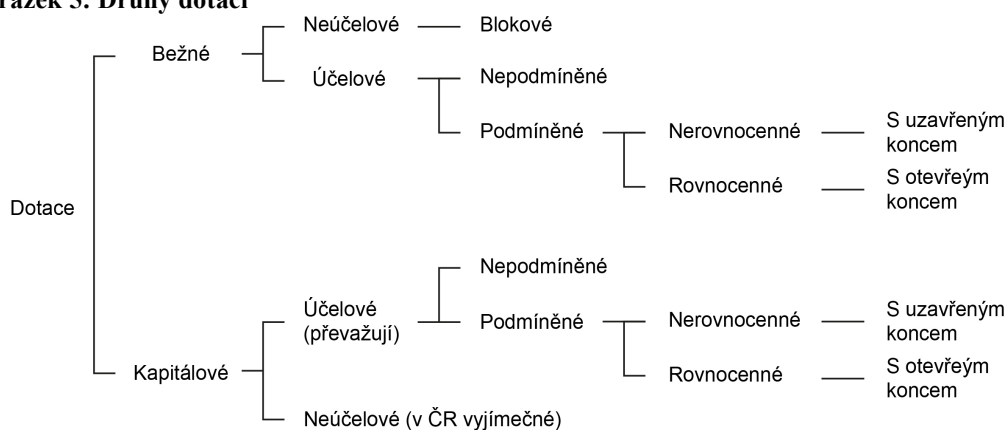
- ✓ **Podmíněné dotace** – obce se podílejí na spolufinancování stanovenou výší procenta

1. Rovnocenné – polovinu prostředků na financování poskytne státní rozpočet a druhou polovinu pokryje obec z vlastních zdrojů
2. Nerovnocenné – stát jakožto poskytovatel dotace požaduje od obce, aby pokryla menší nebo větší část nákladů z vlastních prostředků (částka je vyjádřena procentuálně nebo absolutní hodnotou)

✓ Nepodmíněná dotace – poskytovatel dotace nepožaduje finanční účast příjemce dotace, dotace mohou mít negativní vliv na ekonomické chování obcí jakožto příjemců dotace (Peková 2011:137).

b) **Neúčelové** – orgán územní samosprávy rozhoduje o tom, na co budou poskytnuté finanční prostředky využity, zvyšuje se tak pravomoc územní samosprávy při rozhodování o využití finančních prostředků, úskalím může být zanedbání veřejných statků v důsledku neefektivní alokace zdrojů. Do této kategorie spadají i blokové dotace, které jsou určeny na financování konkrétních potřeb např. školství, na rozdíl od účelových dotací nejsou ani blokové přísně zúčtovatelné (Peková 2011:136).

Obrázek 5: Druhy dotací

Zdroj: Vlastní zpracování

4.8.1 Způsob čerpání dotací

Běžné dotace jsou obcím uvolňovány postupně během roku ze státního rozpočtu na příjmový účet obcí. Oproti tomu se kapitálové dotace poskytují v závislosti na průběhu

investiční výstavby také na příjmový účet. Tento proces v České republice schvaluje příslušný finanční úřad v okrese. Pro obce je podstatné znát celkovou výši celoroční dotace poskytnutou ze státního rozpočtu již na začátku roku. Bez započítání objemu poskytnuté dotace do celkových příjmů nemohou obce stanovit své rozpočtové omezení. V praxi však tuto informaci obce obdrží až při schvalování zákona o státním rozpočtu, který bývá zpravidla těsně před počátkem rozpočtového období. Pokud obce nemají dostatečnou finanční rezervu, mohou se tak dostat do tíživé finanční situace (Pařízková 1998: 145-146).

4.8.2 Nadnárodní dotace

Dotace z fondů Evropské unie přispívají k eliminaci sociálních a ekonomických disparit a zároveň k vyváženému rozvoji regionů. Česká republika čerpá dotace z evropských fondů již od roku 2004. Celkem se ČR účastnila tří programových období (v délce 7letých cyklů), ze kterých mohla čerpat finanční prostředky pro snížení sociálních a ekonomických rozdílů ve své zemi. V současnosti probíhá příprava na nadcházející programové období, které se zahájí po roce 2020. Koordinační roli zastává od roku 2004 Národní orgán pro koordinaci Ministerstva pro místní rozvoj. Pro aktuální programové období je hlavním zastřešujícím dokumentem Dohoda o partnerství, která stanovuje rozpočet a definuje cíle a priority, jež mají členské státy v horizontu 7 let dosáhnout v souladu s dokumenty EU. Čerpání dotací z evropských fondů v současné době ovlivňuje strategie Evropa 2020, která je hlavní hospodářskou strategií EU. Evropská politika soudržnosti je realizována prostřednictvím fondů Evropské unie. Poskytnuté finanční prostředky jsou určeny k eliminaci ekonomických a sociálních disparit nejen mezi členskými státy EU, ale i mezi jejich regiony. Finanční prostředky mohou členské státy čerpat prostřednictvím operačních programů. Hlavními fondy jsou strukturální a investiční fondy, mimo tyto dva zmíněné existuje řada dalších specificky orientovaných (Dotace EU 2019).

O finanční prostředky z EU mohou zažádat všechny typy podniků. Z Evropské unie lze čerpat finanční prostředky z těchto fondů: Program Cosme, Program InnovFin, Kreativní Evropa, Program pro zaměstnanost a sociální inovace, Evropské strukturální a investiční fondy. Nejvíce finančních prostředků je čerpáno ze 3 fondů Evropské Unie, jsou jimi: Kohézní fond, ESF a Evropský fond pro regionální rozvoj.

4.8.3 Národní dotace

Evropské a strukturální fondy jsou využívány pro podporu regionálního a místního rozvoje. Národní dotační tituly, které čerpají finance z národních zdrojů alokují cca 1/3 až 1/2 alokace Evropských strukturálních investičních fondů. Prostřednictvím regionálních programů a národních dotačních titulů lze financovat aktivity, jež nemohou být podporovány ze Strukturálních fondů Evropské Unie. Národní dotace lze čerpat z programů, které jsou v gesci jednotlivých ministerstev a nadací. Ministerstva v České republice vyhláší až 3000 dotačních titulů se speciálním zaměřením oblastí podpor. Tabulka 14 uvádí přehled ministerstev, v jejichž gesci je vyhlášeno nejvíce dotačních titulů.

Tabulka 14: Přehled nejvíce realizovaných dotačních titulů jednotlivými ministerstvy

Název ministerstva	Počet vypsanych dotačních titulů
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	62
Ministerstvo zemědělství	58
Ministerstvo kultury	50

Zdroj: Vlastní zpracování

Ministerstvo životního prostředí vyhláší celkem 24 dotačních titulů stanovených pro obce a stává se tak ministerstvem s největším počtem udělených dotačních titulů, Ministerstvo pro místní rozvoj – 15 dotačních titulů. Dalšími realizátory jsou Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo kultury a Ministerstvo vnitra (Svaz měst a obcí ČR 2019:7).

Dotace z regionálních zdrojů

Dotační tituly jsou udělovány na regionálních úrovni kraji, místními akčními skupinami a nadacemi. Jejich aktuální přehled lze nalézt na webových stránkách příslušných krajských úřadů.

4.9 Zadluženost municipalit v České republice

Vstup obcí na kapitálový trh byl ve velké míře zaznamenán v roce 1993. Běžné příjmy již nestačily obcím na financování rozvojových potřeb obcí, a tak byly obce nuceny obrátit se na kapitálový trh. Obce k financování dluhu využívají především bankovní úvěry, výnosy emitovaných komunálních dluhopisů, půjčky ze státních fondů a státního rozpočtu a návratné finanční výpomoci (Provazníková 2015: 176-177).

V minulosti byl zaznamenán velký nárůst dluhu obcí v letech 2003-2005, do roku 2011 situace stagnovala. V letech 2012 – 2015 se výše dluhu obcí pohybovala okolo 90 mld. Kč (viz Tabulka 15). Od roku 2016 se výše dluhů municipalit pohybuje kolem 70 mld. Kč. Důvodem zadluženosti obcí je i čerpání půjček na realizaci, spolufinancování nebo předfinancování investičních projektů, které jsou ve většině případů spolufinancovány z fondů EU. V roce 1994 vykázalo zadluženost na území České republiky celkem 1 969 obcí z celkové počtu 6 221 obcí (což představuje cca 32% zadlužených obcí). Oproti tomu v roce 2017 bylo zadlužených 3 262 municipalit z celkového počtu 6 254 (zadlužena byla více než polovina – cca 52%). V posledním desetiletí je celkový počet zadlužených obcí zásadně stabilizovaný (v roce 2017 klesla zadluženost obcí o 4 obce).

Tabulka 15: Zadluženost municipalit v letech 2008 - 2018

Ukazatel	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Úvěry	47,4	55,8	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7	66,1	51,5	49,5	49,4
Komunální dluhopisy	22,7	14,7	15,8	14	13,8	15	11,8	10,7	10,7	10,4	10,1
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	10	10,1	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4	10,1	9,7	9,1	9,1
Celkem	80,1	80,6	83,3	82,4	90	92,2	88,9	86,9	71,9	69	68,6

Zdroj: Vlastní zpracování

Dluh na obyvatele v roce 2018 činil cca 152 tis. Kč, zatímco v roce 1994 byl dluh na obyvatele pouhých 1,9 tis. Kč. Ke konci roku 2019 se očekával nárůst dluhu na obyvatele na částku 162,6 tis. Kč. Nejčastějším důvodem půjček jsou projekty pro ochranu životního prostředí. Výstavby ČOV, kanalizací, vodovodů, plynofikací a skládek. Dále jsou realizovány projekty na obnovu občanské vybavenosti, jako jsou: rekonstrukce základních škol, sportovních hřišť, popřípadě výstavba domu s pečovatelskou službou a jiné.

Velká rizikovost zadluženosti obcí se projevuje zejména u malých obcí do 1 500 obyvatel. Malé a střední obce mají menší schopnost splácet své dluhy z důvodu menšího objemu rozpočtu. Na druhé straně velká města mají nízké riziko schopnosti splácet své dluhy, které je zapříčiněno velkým objemem rozpočtu. Nejznámějšími obcemi s vysokým rizikem neschopnosti splácet jsou obce - Prameny, Bublava a Turovice. Pro zajímavost majetek Rokytnice nad Jizerou byl vydražen a obec se stala insolventní (Provazníková 2015: 177).

4.9.1 Příčiny zadluženosti obcí

Vyšší tempo růstu dluhu obcí bylo zapříčiněno vysokými nároky na kapitálové výdaje. Aktuálně dochází u obcí ke stagnaci dluhů jako celku a dluhy tak nepředstavují velký problém. U malých obcí mohou kapitálové výdaje směřující na realizaci neziskových projektů omezit vykonávání jejich základních funkcí. Neziskové projekty totiž pro obec regenerují žádný zisk na splacení dluhu a projekty tak musí být v konečné fázi hrazeny z běžných příjmů. Zadluženost obcí může být způsobena i čerpáním finančních prostředků ze strukturálních fondů Evropské Unie. Podmínkou jejich čerpání je spoluúčast na financování projektů, která může vést k další zadluženosti obce. K profinancování investované částky dochází až po celkové realizaci projektu. To znamená, že obec si musí nejprve půjčit finanční prostředky na kompletní realizaci projektu (Provazníková 2015: 180).

Dle Císařové a Pavla vzniká deficit rozpočtu v situacích, kdy obec vydává více finančních prostředků, než činí její příjmy. V případě, že deficit nelze pokrýt z přebytků hospodaření z minulých let nebo z prodeje majetku, se obec většinou uchýlí k použití úvěru nebo půjček, aby obec nedostala do významných problémů. Obec se však i přes tyto kroky může dostat do tzv. platební neschopnosti způsobené vysokým předlužením, při kterém může dojít až k odstavení obecního majetku. Nejznámějším příkladem z praxe je v České republice situace hospodaření v Rokytnici nad Jizerou.

„Město se zadlužilo především z důvodu výstavby nové lanovky na Lysou Horu. Za účelem financování projektu vydalo obecní obligace za 120 miliónů korun a převzalo úvěr v výši 155 miliónů korun. Na místo splacení dluhů město pokračovalo v dalších rozsáhlých investicích. Míra zadlužení města se nakonec vyšplhala až na 430 miliónů korun, což je v přepočtu víc než 100 000 korun na obyvatele. Z důvodu neschopnosti splácet své dluhy byla na přelomu května a června 2002 vyhlášena nedobrovolná aukce, v jejímž důsledku město přišlo o značnou část svého majetku. Stát nakonec od České spořitelny dluh za 207 miliónů korun koupil a na konci roku 2004 městu značnou část dluhu odpustil. Na splacení zbylých 25 miliónu korun si Rokytnice nad Jizerou vzala bankovní úvěr, který bude splácet do roku 2010.“

Vláda České republiky nemůže nikterak zasahovat do hospodaření obcí, nakládání s finančními prostředky je zcela v kompetenci obce. V tomto směru nefungují ani vztahy podřízenosti a nadřazenosti, což dostává vládu do obtížné situace. Vláda totiž nemůže

ovlivnit nakládání s finančními prostředky obcí, ale pokud se obec dostane do tíživé situace předlužení, které vede k zastavení a neposkytnutí základních potřeb obyvatel (mající negativní vliv na život obyvatel), musí vláda zasáhnout a situaci vyřešit poskytnutím svých finančních prostředků. Zástupci místních samospráv tak mohou v některých případech zneužívat pomoci státu jako věřitele poslední instance při vzniklé deficitní situaci (Císařová, Pavel 2008: 42).

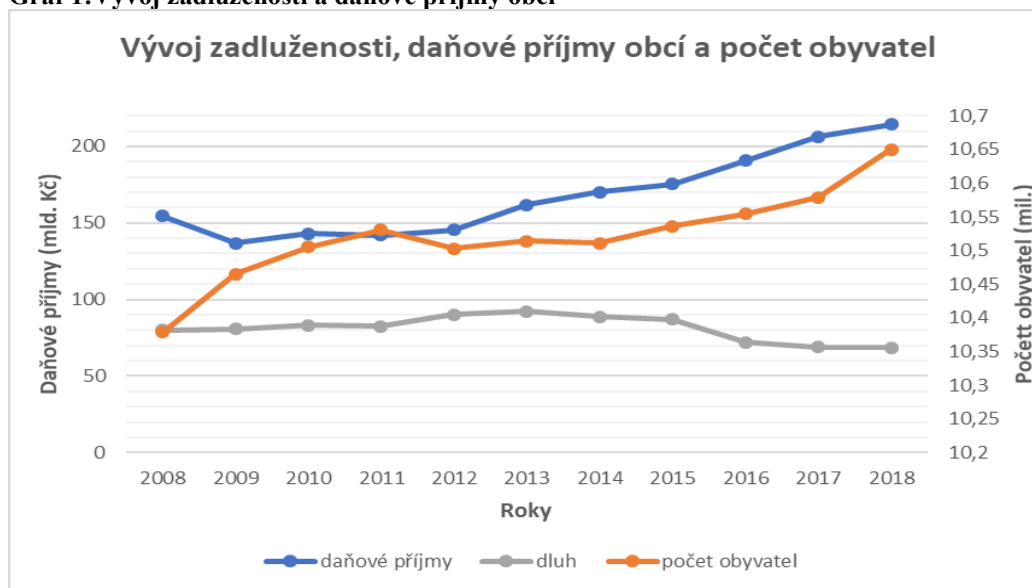
4.9.2 Opatření proti zadluženosti

Vláda pro omezení vzniku markantního zadlužení obce užívá nepřímého nástroje – míru zadluženosti, kterou každý rok sleduje ministerstvo financí u všech obcí a krajů pomocí výpočtu ukazatele dluhové služby. Dle ukazatele snadno předpokládat kolik procent příjmů, které se každoročně opakují je nutno vynaložit na částečné pokrytí dluhu. Nebezpečnou hranicí míry zadluženosti obce je 30%. Při překročení 30% hranice tohoto ukazatele obdrží obec dopis od ministra financí, aby učinila opatření na základě, kterých dojde v budoucích letech ke snížení tohoto ukazatele. Oslovená obec musí také podat do 3 měsíců vyjádření ministerstvu financí pro objasnění důvodů, které vedly k překročení hranice tohoto ukazatele. V případě, že obec i v následujícím roce opětovně přesáhne hranici 30%, ministerstvo financí upozorní a informují o finanční situaci ostatní poskytovatele finančních prostředků ze státních účelových fondů a ze státního rozpočtu pro předběžné opatření při poskytování finančních prostředků. Předlužené obce by tak měli mít při přidělování dotací a návratných finančních výpomocí ztížené podmínky pro získání finančních prostředků (Císařová, Pavel 2008: 42-43).

Vývoj zadluženosti obcí

Následující Graf 1 přináší přehled vývoje zadluženosti obcí v letech 2008 – 2018. V porovnání s celkovými daňovými příjmy obcí dochází k mírnému poklesu dluhu. Mezi čtyři nejvíce zadlužená města v České republice patří – Praha, Brno, Plzeň, Ostrava (Ministerstvo financí ČR).

Graf 1: Vývoj zadluženosti a daňové příjmy obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

Důvody pro poskytování dotací místním rozpočtům jsou spatřovány zejména v:

- potřebě zmírnit vertikální fiskální nerovnováhu – místním vládám uděluje centrální vláda nedostatečné daňové příjmy, které nepokryjí jejich potřeby, zatímco si sama nechává daně s vysokým daňovým základem, které tak zůstávají ve státním rozpočtu
- potřebě zabezpečení horizontální fiskální rovnováhy – daňovým poplatníkům platící daně se stejnou daňovou sazbou by měla být poskytnuta tatáž úroveň veřejných statků
- nutnosti zaručení minimálního standardu určitých veřejných statků
- neutralizaci externalit – zamezení vynakládání nedostatečných finančních prostředků na podobné statky a služby z obecních rozpočtů (str. 239, 240).

5 Územní klasifikace na území ČR

Pro účely zařazení regionů různých úrovní pod jednotlivé cíle byla pro statistické potřeby EU zavedena nomenklatura územních statistických jednotek – NUTS. Jednotnou klasifikaci územních statistických jednotek NUTS vypracoval Statistický úřad Evropského společenství. Kritériem pro zařazení do příslušné kategorie NUTS je počet obyvatel trvale žijících na daném území. (89-91)

Cílem zavedení klasifikace je vytvoření společné a jednotné statistické klasifikace územních jednotek pro účely sběru, sestavování a publikace regionálních statistik v rámci EU.

Klasifikace rozděluje hierarchicky územní jednotky jednotlivých členských států na úroveň NUTS1, kterou dále člení na úroveň NUTS2 a tu na úroveň NUTS3. Každý členský stát si může stanovit podrobnější územní členění. V případě, že v členském státě neexistují žádné správní jednotky odpovídající velikosti pro danou úroveň NUTS, dojde k vytvoření této úrovně NUTS za pomoci seskupení vhodného počtu menších sousedících správních jednotek. Nařízení EP a Rady č.1059/2003 o společné klasifikaci územních jednotek stanovuje minimální a maximální hodnotu počtu obyvatel pro základní úrovně regionů NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3.

Tabulka 16: Základní úrovně NUTS podle počtu obyvatel

Úroveň	Název územního celku	Počet jednotek na území ČR	Rozmezí počtu obyvatel
NUTS 1	Stát	1	3 miliony - 7 milionů
NUTS 2	Region soudržnosti	8	800 000 - 3 miliony
NUTS 3	Kraj	14	150 000 - 800 000
LAU 1	Okres	76 + Praha (15 pražských obvodů)	-
LAU2	Obec	6 253	-

Tabulka: Wokoun 2008: 336, Ministerstvo pro místní rozvoj 2019

NUTS 1 je územní jednotkou na úrovni země, popřípadě makroregionů daného státu, většinou je tvořena agregováním několika jednotek NUTS 2. Jednotka NUTS 2 je řádově nižší a odpovídá střednímu článku územně samosprávného členění státu. Nejnižším územně samosprávným celkem regionu státní správy je úroveň NUTS 3, např. kraje, bývalé okresy. Dřívější úrovně NUTS 4 a NUTS 5 byly nahrazeny úrovněmi LAU 1 a LAU 2. Tyto lokální administrativní jednotky první a druhé úrovně nejsou na úrovni LAU 1 ve většině zemí vůbec definována a na úrovni LAU 2 představují nejmenší územní celky, tedy obce (Wokoun 2008: 336, SRR ČR 2014-2020, 2013).

5.1 Venkovská území v ČR a jejich typologizace

V České republice představují venkovské obce zhruba 90% všech obcí, obce spravují území o rozloze 73,6% plochy ČR. Pro vymezení venkovských obcí se v ČR užívá tzv. statistická hranice, dle které jsou za venkovské obce považovány obce s počtem obyvatel nižším než 2 000 obyvatel. Existují i výjimky obcí, které mají větší počet obyvatel, než je

uvedená hranice, dle tohoto kritéria žije v tomto druhu obcí pouze čtvrtina obyvatel – cca 26,3%. Po vymezení sídly nejsou, ale přesto se jedná o typické vesnice.

Region je popsán mnoha definicemi např. podle zákona o podpoře regionálního rozvoje č. 248/2000Sb. „*Je region územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován*“ (Zákon č. 248/2000Sb., o podpoře regionálního rozvoje: §2).

Dle K. Skokana se regionem rozumí „*území s definovanými prvky, v němž existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje společný zájem na rozvoji regionu a na zlepšení blahobytu občanů*“ (Skokan, 2003).

Maier a Tödtling definují region jako „*subnárodní celek – část jednoho státu nebo jednoho národního hospodářství oddělená od ostatních oblastí formálními hranicemi a obvykle s nimi spojená ekonomickými bariérami*“ (Stejskal, Kovárník 2009:20).

EU pro vymezení klasifikace regionů a venkova užívá metodiku OECD. Tato metodika klasifikace regionů je založena na přepočtené hustotě obyvatelstva. Kraje se dle této metodiky dělí na tři typy:

- převážně venkovské regiony – ve venkovských obcích žije více než 50% obyvatel
- významně venkovské regiony – 15 – 50% obyvatel žije ve venkovských obcích
- převážně městské regiony – méně než 15% obyvatel žije ve venkovských obcích (str.175)

Pro výkon veřejné správy jsou zřízeny tzv. administrativní regiony (okresy, kraje, regiony soudržnosti), označovány jako regiony umělé. Ve většině případů neodpovídají reálným vztahům a procesům probíhajících v území (Stejskal, Kovárník 2009: 21).

Souhrn teoretické části

Teoretická část diplomové práce vymezila základní pojmosloví studované problematiky – teorie regionální rozvoje, endogenní a exogenní přístup k RR, strategické dokumenty EU a ČR, financování obcí, zadluženost obcí a problematiku dotací. Po prostudování odborné literatury, která je podstatná pro následující empirickou část, lze říci, že ve venkovských regionech je uplatňován exogenní přístup – forma podpory od shora dolů viz financování obcí. Příkladem je alokace finančních prostředků ze státního rozpočtu do rozpočtu obecního. Teoretická část práce objasnila princip fungování obecního rozpočtu i jeho složení. Pro tuto práci jsou nejpodstatnější především příjmy v podobě dotací, které mohou být uděleny z nadnárodních (fondy EU), národních (státní rozpočet) nebo regionálních rozpočtů (krajské a obecní rozpočty). Práce detailněji charakterizovala dotace a jejich rozdělení na nenárokové a nárokové a účelové a neúčelové. Ve většině případů bývají poskytovány účelové dotace, kdy příjemce dotace musí využít finanční prostředky na předem stanovený účel. Úskalí pro příjemce dotace nastává v okamžiku, kdy musí obdrženou finanční částku navrátit pro nesplnění podmínek, za jakých byla dotace subjektu udělena. K zadlužování obcí dochází zejména z důvodu, že municipalita nejprve musí poskytnout své finanční prostředky na realizaci projektu a až v dalších letech jí je investice zpětně proplacena. Z toho důvodu nastává situace, kdy obec nemá dostatek vlastní zdrojů k zafinancování projektu, a tak musí využít půjček, například úvěrů od bank, díky kterým dojde k zadlužení obce. Na teoretická východiska a teoretickou část naváže sekundární analýza dat včetně empirického šetření, ve kterých jsou aplikované poznatky získané studiem odborných dokumentů z teoretické části. Empirická část společně s teoretickou a analytickou částí práce pomůže přinést výsledky na stanovené cíle diplomové práce.

Chaloupky, Slavíky a Havlíčkův mlýn. Obec Hudlice je složena z osady Lísek, chatové oblasti Trnovka a samot Dibří, Doužebnice a Varta. Obce Tetín a Vráž nemají žádné přidružené celky. Následující Tabulka 17 přináší přehled obcí v kontextu jednotek NUTS.

Tabulka 17: Začlenění obcí v souvislosti s klasifikací administrativních jednotek v rámci Evropské unie

NUTS 1	Česká republika
NUTS2	Střední Čechy
NUTS3	Středočeský kraj
LAU1	Beroun
LAU2	Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující souhrnná Tabulka 18 přináší přehled jednotlivých zkoumaných obcí z hlediska počtu obyvatel, roku založení obce, nadmořské výšky, rozlohy a obecního znaku.

Tabulka 18: Základní údaje o vybraných obcích k 1.1.2019

Informace/ Obec	Tmaň	Hudlice	Tetín	Vráž
Počet obyvatel	1212	1218	872	1182
Vznik	1170	1003	paleolit	1320
Nadmořská výška	361 m.n.m	401 m.n.m.	235 m.n.m.	222 m.n.m.
Katastrální výměra (km ²)	10,7	20,73	10,29	6,39
Obecní znak				

Zdroj: Vlastní zpracování dle oficiálních stránek obcí

6.1.1 Komparace demografických údajů zvolených obcí

Struktura obyvatelstva je jedním z nejzákladnějších a nejvýznamnějších ukazatelů používaných v demografické analýze. Demografická analýza obce je provedena na základě analýzy následujících faktorů – věkové struktury obyvatel, vzdělanostní struktury a občanské a technické vybavenosti obce.

Nejvíce početnou obcí z hlediska počtu obyvatel je obec Hudlice s celkovým počtem 1218 obyvatel. Ve všech obcích mají markantní zastoupení ve složení obyvatelstva ženy, ve vybraných obcích se hodnota pohybuje nad 50%. Jediná obec Tetín má dle dostupných statistik vyrovnaný počet mužů i žen. V obci Vráž mají jako v jediné ze 4 sledovaných obcí největší rozdíl v zastoupení mezi muži a ženami, procentuálně o 5%. Z Tabulka 19 je patrné, že druhou nejpočetnější obcí je obec Tmaň s 1212 obyvateli. Rozdíl mezi počtem mužů a žen je poměrně zanedbatelný, převaha žen je v obci o pouhé 1% vyšší nad muži. Nejméně obyvatel má obec Tetín s 872 obyvateli. Větší počet obyvatel

obcí Hudlice a Tmaň může být zapříčiněn různými sociálními faktory – občanskou vybaveností, kulturním vyžitím a blízkou dopravní dostupností k obci Beroun, kam lidé dojíždí do zaměstnání, škol a při návštěvě zdravotních zařízení.

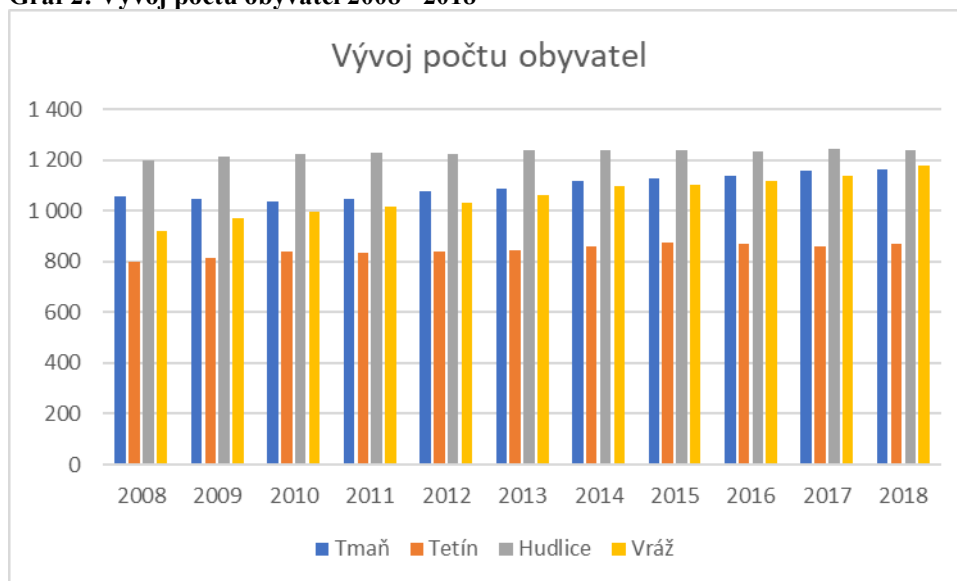
Tabulka 19: Přehled základních demografických údajů k datu 31.12.2018

Název obce	Počet obyvatel	Přirozený přírůstek	Přírůstek migrace	Celkový přírůstek	Počet obyvatel dle pohlaví		Průměrný věk	Hustota obyvatel / km ²
					Muži - Abs./%	Ženy - Abs./%		
Tmaň	1212	10	39	49	597 / 49,26%	615 / 50,74%	39,4	113,27
Hudlice	1218	-14	-7	-21	601 / 49,32%	617 / 50,66%	43,2	58,76
Tetín	872	5	-1	4	436 / 50%	436 / 50%	41,8	84,74
Vráž	1182	-4	7	3	566 / 47,88%	616 / 52,11%	41,9	184,98

Zdroj: Vlastní zpracování dle RIS (Regionální informační servis oficiální stránky), ČSÚ

Největší celkový přírůstek má obec Tmaň, za rok 2018 dosáhl hodnoty 49 obyvatel. Skládá se z přirozeného přírůstku – počtu nově narozených dětí (10 obyvatel) a z přistěhovalých obyvatel (39 obyvatel). K migraci obyvatel dochází z důvodů občanské vybavenosti, příznivějších cen nemovitostí a blízké dostupnosti jak do města Berouna, tak do Prahy, která je díky nedalekému nájezdu na dálnici D5 vzdálena pouhých 20 minut. Oproti tomu paradoxně největší záporný přírůstek zaznamenala obec Hudlice – 21 obyvatel, i když je v rámci 4 sledovaných obcí nejpočetnější obcí. Ke konci roku 2018 zde umřelo celkem 14 lidí a 7 lidí se z obce odstěhovalo. Zbylé sledované obce mají ke konci roku 2018 kladný celkový přírůstek kolem 3-4 obyvatel. V porovnání s ostatními obcemi je průměrný věk obyvatelstva nejvyšší v obci Hudlice – 43,2let. Největší hustotu obyvatel 185 obyvatel/km² má obec Vráž s nejmenší katastrální výměrou 6,39 km². Obec Hudlice má navzdory nejvyššímu počtu obyvatel nejnižší hustotu obyvatel – 59 obyvatel/km² způsobenou největší rozlohou 20,73 km². Následující Graf 2 přináší přehled vývoje počtu obyvatel v letech 2008-2018 ve sledovaných obcích.

Graf 2: Vývoj počtu obyvatel 2008 - 2018

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 2

6.1.2 Věková struktura obyvatel

Věková struktura obyvatel je provedena na základě získaných dat z databáze Českého statistického úřadu. Ve všech sledovaných obcích má největší zastoupení obyvatelstvo v produktivním věku, vždy kolem 63 % celkového počtu obyvatel. Vyjma obce Tmaň mají zbylé obce více obyvatel v důchodovém věku. Jediná obec Tmaň má převahu obyvatel ve věku 0-14 let, cca o 3% obyvatel více než je obyvatel v poproduktivním věku. Dle průměrného věku obyvatel je tzv. „nejmladší“ obcí Tmaň s průměrným věkem 39,4 let. Oproti tomu tzv. „nejstarší“ obcí jsou Hudlice s průměrným věkem obyvatel 43,2 let. U obcí Tetín a Vráž se průměrný věk pohybuje kolem 41,8 let.

Tabulka 20: Věková struktura obyvatel

Název obce	Počet obyvatel	Počet obyvatel ve věku 0-14		Počet obyvatel ve věku 15 - 64		Počet obyvatel ve věku 65 +		Průměrný věk
		Absolutně	%	Absolutně	%	Absolutně	%	
Tmaň	1212	240	19,8	775	63,9	197	16,3	39,4
Hudlice	1218	186	15,3	774	63,5	258	21,2	43,2
Tetín	872	140	16	572	65,6	160	18,3	41,8
Vráž	1182	197	16,7	751	63,5	234	19,8	41,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

6.1.3 Vzdělanostní struktura obyvatel

Srovnání obcí dle vzdělanostní struktury obyvatel v absolutní a procentuální hodnotě přináší následující Tabulka 21. Nejvíce osob bez dokončeného základního vzdělání mají obce Tmaň a Vráž – 5 obyvatel, ovšem ve sledovaných obcích se objevily i údaje bez zjištěného stavu vzdělání obyvatelstva v rozmezí od 15 do 33 osob. Obce Tetín a Vráž mají v porovnání s ostatními obcemi až dvojnásobně vyšší počet obyvatel

s vysokoškolským vzděláním – téměř 12%. Obec Tmaň má dle dostupných statistik pouze 5% obyvatel s dokončeným vysokoškolským vzděláním a oproti ostatním nejvíce osob s dosaženým základním vzděláním – 23,2%. Ve všech obcích má největší zastoupení vzdělání ukončené na středních odborných učilištích cca od 35 – 43%. Komparace zbylých stupňů vzdělání je uvedena v Tabulka 21.

Tabulka 21: Komparace obcí dle vzdělanosti

Obec	Obyvatelé 15+	Stupeň ukončeného vzdělání												
		Bez vzdělání		ZŠ		SOU		SŠ		VOŠ + nástavba		Vysokoškolské		Nezjištěno
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Tmaň	861	5	200	23,2	351	40,8	198	23	32	3,7	42	4,9	33	
Hudlice	1 058	2	222	21	452	42,7	257	40	40	3,8	70	6,6	15	
Tetín	690	3	112	16	252	36,5	202	28	28	4,1	72	10,4	21	
Vráž	878	5	145	16,5	303	34,5	266	31	31	3,5	102	11,6	26	

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

6.1.4 Občanská a technická vybavenost obcí

Všechny zmiňované obce poskytují svým občanům podobné majetkové vybavení. Ve všech obcích se nachází Obecní úřad, obchod s potravinami, dětské hřiště, vodovod, kanalizace, veřejné osvětlení, místní rozhlas a jiné. Zvolené obce mají zřízený i sbor dobrovolných hasičů a do jejich obce pravidelně jezdí místní autobusová linka. Jediná obec Vráž disponuje vlakovou tratí, ale oproti ostatním nemá vlastní ČOV, a tak je odvod splaškových vod směřován do města Beroun. Následující Tabulka 22 přináší přehled majetkové a technické vybavenosti zvolených obcí.

Tabulka 22: Technická vybavenost obcí

Název obce	Technická vybavenost											
	OÚ	Zdravotnické zařízení	Pošta	Vodovod	Kanalizace	ČOV	Plynofikace	SDH	Místní BUS	Vlak	Sběrný dvůr / kompostárna	Autoservis
Tmaň	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ne	x	x
Hudlice	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ne	x	x
Tetín	x	ne	ne	x	x	x	x	x	x	ne	x	x
Vráž	x	ne	x	x	x	ne	x	x	x	x	x	x

Zdroj: Vlastní zpracování dle oficiálních stránek obcí

Obec Tmaň a Hudlice nabízejí oproti ostatním obcím služby zdravotnického zařízení ve formě ordinace praktického lékaře. Vyjma obce Tetín, disponují obce budovou pošty, v případě, že obyvatelé Tetína, chtějí využít služeb České pošty, musí dojíždět do nedalekého Berouna, jež je spádovou oblastí pro obec Tetín. Všechny obce jsou plně plynofikovány, elektrifikovány a poskytují služby sběrného dvoru. Realizace projektů dotovaných z dotací přispěly k takto dobré technické vybavenosti sledovaných obcí.

6.1.5 Komparace obcí dle občanské vybavenosti

Tabulka 23: Občanská vybavenost obcí

Název obce	Občanská vybavenost												
	MŠ	ZŠ (1.-5.třída)	Kostel	Hřbitov	Obchod s potravinami	Hospoda	Hřiště	Pečovatelská služba	Kadeřnictví	Sportovní spolky	Zájmová sdružení	Knihovna	Masáže
Tmaň	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ne
Hudlice	x	x	x	x	x	x	x	ne	x	x	x	x	x
Tetín	x	x	x	x	x	x	x	ne	ne	x	x	x	x
Vráž	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ne

Zdroj: Vlastní zpracování dle oficiálních stránek obcí

Tabulka 23 přináší přehled občanské vybavenosti zkoumaných obcí. Následující text komparuje pouze vybrané služby uvedené v Tabulka 23. Všechny uvedené obce nabízejí služby Materské školy a poskytují základní vzdělání od 1.-5. třídy (první stupeň), jak dětem z dané obce, tak dětem z dalších okolních obcí. Na území všech obcí se nachází sakrální stavby – kostel a hřbitov. V obcích je možnost stravování v hospodách, lepší úroveň restauračního zařízení nabízejí obce Hudlice a Vráž, které disponují restaurací. V obci Tetín jako jediné lze využít návštěvu vinotéky, ale naopak postrádá jako jediná službu kadeřnictví. Přísun potravin je zajištěn prostřednictvím obchodů s potravinami nebo menších samoobsluh. Pro seniory lze využít možnost ubytování a péči v domě s pečovatelskou službou v obci Tmaň a Vráž. Lokální aktérství je ve všech obcích realizováno prostřednictvím zájmových sdružení a sportovních spolků.

6.2 Komparace hospodaření obcí v programovém období 2014-2020

Následující tabulky přináší komparaci rozpočtů obcí ve sledovaném období na základě příjmové a výdajové stránky. Příjmy se skládají z daňových, nedaňových, kapitálových příjmů a dotací (přijaté transfery). Výdaje se člení na dvě skupiny „Lidé“ a „Technika a příroda“. V případě obcí Hudlice a Tetín je skupina „Lidé“ představována následujícími složkami – Služby pro obyvatelstvo; Sociální věci a politika zaměstnanosti a Všeobecná veřejná správa a služby. Obce Tmaň a Vráž mají pouze 2 složky – Služby pro obyvatelstvo a Všeobecná veřejná správa a služby. Výdaje z této kategorie se zaměřují především na oblast vzdělání, kultury, zdravotnictví, veřejné správy, sociálních věcí a tělovýchovy. Druhá skupina „Technika a příroda“ je ve všech obcích totožná – Zemědělství, lesní hospodářství a rybníkářství; Bezpečnost státu právní ochrana a Průmyslová

a ostatní odvětví hospodářství. Kategorie je zaměřena na zemědělství, územní rozvoj, ochranu životního prostředí a bezpečnost.

Analýza místních rozpočtů je provedena prostřednictvím komparace příjmů a výdajů obcí za programové období 2014-2020, přehledu realizovaných projektů, ukazatele dluhové služby, podílu získaných dotací, zadluženosti municipalit na 1 obyvatele a přijatých dotací na 1 obyvatele. Ukazatel dluhové služby slouží k regulaci zadluženosti obcí. Ministerstvo financí vypočítalo pro obce hodnotu ukazatele dluhové služby ve výši 30 %, pokud obce překročí tuto hranici obdrží upozornění od ministra financí, k učinění takových opatření, aby se překročení hranice ukazatele již neopakovalo. S následným odůvodněním Ministerstvu financí, proč došlo k překročení této hranice a jaké opatření obec provede pro jeho snížení a to do 3 měsíců od doručení dopisu ministrem financí. Spolu s odůvodněním předkládají obce ministrovi financí ještě rozpočtový výhled a zprávu o výsledku přezkoumání hospodaření obce za aktuální rok. Překročení hranice 30 % automaticky neznamena nemožnost obce při získání státní dotace, jedná se pouze o jedno z kritérií, na základě kterého se příslušné orgány rozhodnou, které z municipalit poskytnou státní účelovou dotaci. Ukazatel dluhové služby se počítá jako podíl dluhové služby ku dluhové základně $\times 100 =$ ukazatel dluhové služby v %. Do kategorie dluhové základny spadají položky - daňové příjmy, nedaňové příjmy a dotace. Dluhová služba je složena z úroků, splátek jistin a dluhopisů a splátek leasingu.

Tabulka 24: Přehled celkových příjmů všech obcí za období 2014-2019 v tis. Kč

Rok	Název obce				Celkem (tis. Kč)
	Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)	
2014	20 922	15 018	11 905	13 444	61 289
2015	23 509	89 076	14 596	109 212	236 393
2016	21 703	32 691	14 935	17 581	86 910
2017	20 796	34 661	15 629	15 191	86 277
2018	23 733	28 551	21 147	20 856	94 287
2019	12 755	13 348	18 718	8 553	53 374
Celkem	123 418	213 345	96 930	184 837	618 530

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

6.2.1 Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2014

Příjmy

Nejvyšší celkové příjmy v tomto období má obec Tmaň (20 922 tis. Kč), celkové příjmy obcí se pohybují v rozmezí 11 905 tis. Kč až 15 018 tis. Kč. Relativně nejvyšší procentuální částku přijatých transferů má obec Vráž – 16,7 % a obec Tmaň – 13,2 %. V absolutním vyjádření však přijaté transfery představují hodnotu 2 251 tis. Kč. Obec Tmaň v tomto roce přijala dotace ve výši 2 752 tis. Kč. Na projekt „Obecní kompostárna

Tmaň“ byla z OP Životního prostředí vyčleněna částka – 1 491 tis. Kč. Zároveň byla přijata dotace za projekt „Snížení imisní zátěže na území obce“, jež byla schválena v minulém programovém období (2007-2013) ve výši – 1 439 tis. Kč, taktéž z Operačního programu Životního prostředí. Největší položku v příjmech všech obcí tvoří daňové příjmy, jež jsou hlavním zdrojem příjmů vybraných obcí.

Tabulka 25: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2014 v tis. Kč

Příjmy	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Daňové	12 333	58,9	13 422	89,4	9 429	79,2	10 155	75,5
Nedaňové	4 343	20,9	1 056	7	2 062	17,3	1 032	7,7
Kapitálové	1 494	7,1	36	0,2	115	1,0	6	0,1
Dotace	2 752	13,2	504	3,4	299	2,5	2 251	16,7
Celkem	20 922	100	15 018	100	11 905	100	13 444	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Výdaje

V roce 2014 jsou celkové výdaje všech obcí nejnižší za celé sledované období. Až na obec Hudlice vykazují analyzované obce přebytek obecního rozpočtu. Nejvyšší výdaje má obec Hudlice, která v roce 2014 podnikla investici „Technického zhodnocení MATEŘSKÉ ŠKOLY HUDLICE“ ve výši 516 tis. Kč, nejvyšší položku tvoří výdaje za místní správu (2 126 tis. Kč), vzhled obce a zeleň (1 174 tis. Kč), komunální služby (2 423 tis. Kč), odpadní vody (3 439 tis. Kč) a MŠ a ZŠ (3 058 tis. Kč) aj. Obec Tmaň v roce 2014 realizovala projekt obecní kompostárna a snížení prašnosti povrchu na území obce. Dalšími výdajovými položkami byly – péče o vzhled obce a veřejnou zeleň (2 107 tis. Kč), činnost místní správy (1 876 tis. Kč) a komunální služby (1 188 tis. Kč) aj.

Tabulka 26: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2014 v tis. Kč

Výdaje	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Lidé	12 415	96,3	12 383	74,5	6 378	66,8	5 784	97
Technika a příroda	481	3,7	4 249	25,5	3 168	33,2	176	3
Celkem	12 896	100	16 632	100	9 546	100	5 960	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

6.2.2 Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2015

Nejvyšších celkových příjmů dosáhla v roce 2015 obec Vráž – 108 213 tis. Kč. Druhou obcí byly Hudlice – 89 076 tis. Kč. Tento fakt zapříčinily přijaté dotace do obecního rozpočtu. V případě obce Vráž činily přijaté transfery 88,7 % z celkových příjmů obce. Obec Vráž v roce 2015 zahájila realizaci projektu „Kanalizace obce Vráž“, na který byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 96 244 tis. Kč z následujících fondů - ERDF,

FS, SFŽP a SFŽP KÚ Středočeského kraje. Z OP podpora ZŠ a SŠ získala ZŠ a MŠ Vráž dotaci ve výši 460 654 Kč. Obec Hudlice získala v roce 2015 dotace ve výši cca 74 178 tis. Kč. V tomto roce totiž obec realizovala několik investičních akcí, nejvýznamnějšími byly – projekt „Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice“; vybudování „Kanalizace a ČOV Hudlice“. Na jejichž realizaci obec využila dotací ze Státního fondu životního prostředí (4 452 tis. Kč + 54.419tis. Kč) a dotace z rozpočtu SK ze Středočeského Fondu rozvoje obcí a měst (1.336 tis. Kč). Ke dni 30.6.2015 byl ukončen projekt realizovaný v předchozím programovém období 2007-2013 s názvem "Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu", jež byl spolufinancován z ROP NUTS2 Střední Čechy s výši podpory - 5 290 044Kč. V tomto roce také došlo k zahájení realizace, i následnému ukončení projektu "MŠ Hudlice - rozšíření kapacity", jež byl podpořen z ROP NUTS2 Střední Čechy z předchozího programového období 2007-2013, ale jeho realizace byla provedena až v současném programovém období. Projekt byl finančně podpořen z dotací EU z fondu ERDF částkou 6 018 687 Kč a z vlastních zdrojů byla vyčleněna částka 1 504 671 Kč. Celková hodnota projektu tedy činila 7 523 358Kč. Obec Tmaň začala s realizací projektu „Zateplení komplexu budov ZŠ a MŠ Tmaň“, ze Státního fondu životního prostředí bylo poskytnuto 242 tis. Kč a z Fondu soudržnosti 4 127 tis. Kč. Na „Nákup svozové techniky“ přispěl Fond soudržnosti částkou 778 tis. Kč a Státní fond SFŽP 45 794 Kč, doplatek dotace obdrží obec v roce 2016. Obec Tetín v roce 2016 realizovala projekt zateplení kulturního domu s celkovou výši dotace 3 150 tis. Kč z OP ŽP.

Tabulka 27: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2015 v tis. Kč

Příjmy	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Daňové	13 454	57,2	13 602	15,3	9668	66,2	10 860	9,9
Nedaňové	3 165	13,5	1 285	1,4	1 486	10,2	963	0,9
Kapitálové	849	3,6	11	0,01	45	0,3	488	0,5
Dotace	6 041	25,7	74 178	83,3	3 397	23,3	96 902	88,7
Celkem	23 509	100	89 076	100	14 596	100	109 213	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Výdaje

Mezi obce s největšími výdaji patří Vráž a Hudlice. Obec Hudlice využila půjčky od České spořitelny na financování následujících projektů: Rozšíření kapacity MŠ Hudlice; Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice; Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu; Kanalizace a ČOV Hudlice ve výši 19 999 tis. Kč, od SFŽP si obec zapůjčila částku 4 092 tis. Kč a výstavbu Kanalizace a ČOV Hudlice a od firmy ZEPRIS s.r.o. zápůjčku v hodnotě 9 000 tis. Kč. Již zmiňovanými projekty obec Hudlice

investovala celkem částku 116 748 tis. Kč. Obdobně i obec Vráž využila možnosti úvěru na projekt Kanalizace ve výši 15 000 tis. Kč od Komerční banky a.s. Nejvyšším výdajem obce byl projekt „Kanalizace“ za cenu 134 981 tis. Kč spadající do skupiny výdajů Lidé, celkem tvořil až 99,2 % celkových výdajů obce v roce 2016. Obec Tmaň v roce 2015 zakoupila od firmy UNIKONT GROUP s.r.o. techniku pro převoz odpadu v hodnotě 2 350 tis. Kč a započala s projektem zateplení komplexu budov ZŠ a MŠ Tmaň. Největšími výdaji obce Tmaň v roce 2015 byly náklady na zateplení komplexu budov v částce 7 577 tis. Kč, nákup svozové techniky v částce 2 964 tis. Kč, poskytnutá dotace škole (1 500 tis. Kč), údržba zeleně v hodnotě 2 262 tis. Kč a náklady na odpadové hospodářství (1 116 tis. Kč).

Tabulka 28: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2015 v tis. Kč

Výdaje	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Lidé	21 166	96,8	28 603	23,8	11 075	96,1	136 422	99,2
Technika a příroda	708	3,2	91 310	76,2	452	3,9	1 163	0,8
Celkem	21 874	100	119 913	100	11 527	100	137 585	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

6.2.3 Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2016

Nejvyšších celkových příjmů dosáhla v roce 2016 obec Hudlice (32 691 tis. Kč), která zároveň obdržela nejvíce finanční prostředků z položky dotace: 43,6 % z celkového příjmu obce. V roce 2016 obec Hudlice započala realizaci investice „Úpravy víceúčelového hřiště sportovního areálu U lesa“ a „Přestavbu šaten na hřišti U lesa“. Následující text přináší pouze nejdůležitější výčet z přijatých transferů. Ze Státního fondu životního prostředí přijala obec doplatek ve výši 7 878 tis. Kč, z rozpočtu Středočeského kraje na vodohospodářskou infrastrukturu byla na projekt vybudování Kanalizace a ČOV Hudlice doplacena částka 5 000 tis. Kč a z rozpočtu Středočeského Fondu rozvoje obcí a měst doplatek ve výši cca 337 tis. Kč. Obec Vráž získala v tomto období dotace ve výši 4 427 tis. Kč. Dotace byly poskytnuty na výstavbu kanalizace v celkové výši 4 269 tis. Kč. V tomto období tvoří daňové příjmy opět hlavní položku v celkových příjmech obce. Nejvýznamnější přijatou dotací obce Tmaň byl poslední doplatek z projektu „Nákup svozové techniky“ ve výši 1 614 tis. Kč. Obec Tetín v roce 2016 čerpala v porovnání s ostatními obcemi nejnižší částku dotací (1 829 tis. Kč). Tetín v tomto roce realizoval obnovu zeleně s celkovou výši podpory 360 tis. Kč z fondu SFŽP. Zároveň zahájil realizaci projektu z OP IROP – „Zkvalitnění infrastruktury a zvýšení kvality vzdělání v ZŠ Tetín“ podporovaný fondem ERDF (dokončeným k 31.12.2018).

Tabulka 29: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2016 v tis. Kč

Příjmy	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Daňové	14 904	68,7	15 145	46	11 074	74,1	12 003	68,3
Nedaňové	3 048	14	3 051	9,3	1 923	12,9	1 101	6,3
Kapitálové	998	4,6	230	0,7	109	0,7	49	0,3
Dotace	2 753	12,7	14 265	43,6	1 829	12,3	4 427	25,1
Celkem	21 703	100	32 691	100	14 935	100	17 580	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Výdaje

V roce 2016 obec Hudlice zahájila investici „Úpravy víceúčelového hřiště sportovního areálu U lesa“ s finančními náklady 5 698 tis. Kč a „Přestavbu šaten na hřišti U lesa“ s finančními náklady 7 901 tis. Kč. Ostatními značnými výdaji byly výdaje za MŠ a ZŠ: 2 825 tis. Kč, odpadní vody: 1 375 tis. Kč a komunální odpady: 1 375 tis. Kč, na úvěrovém účtu byl evidován zůstatek 17 999 tis. Kč. V roce 2016 výdaje obce Vráž poklesly na hodnotu 7 132 tis. Kč. Obec začala splácet úvěr od Komerční banky, a.s. v částce 1 500 tis. Kč. Obec Vráž učinila nákup několika pozemků, 2 autobusových zastávek (34 tis. Kč), informační tabule a traktoru (89 990 Kč). Pro všechny sledované obce platí převaha výdajů za skupinu „Lidé“ nad „Technika a příroda“. Obec Tmaň poskytla dotaci ve výši 300 tis. Kč na opravu střechy kostela – Náboženské obci Církve československé husitské ve Tmani. Jinak obec Tmaň nerealizovala žádné výjimečné projekty z důvodu neposkytnutí dotace na výstavbu cest na Boru (2 000 tis. Kč). Výdaje putovali na místní správu (2 059 tis. Kč), na údržbu zeleně (2 570 tis. Kč), odpadového hospodářství (1 409 tis. Kč) a dotaci škole (1 475 tis. Kč).

Tabulka 30: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2016 v tis. Kč

Výdaje	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Lidé	12 913	97,7	17 100	89,5	10 521	67,3	6 064	85
Technika a příroda	298	2,3	2 019	10,5	5 134	32,7	1 068	15
Celkem	13 211	100	19 119	100	15 655	100	7 132	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

6.2.4 Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2017

V roce 2017 dosáhla obec Hudlice opět nejvyšších celkových příjmů: 34 661 tis. Kč. Stejně jako ve většině sledovaných období tvoří daňové příjmy nejpočetnější položku celkových příjmů všech čtyřech obcí. Obci Hudlice byly uděleny přijaté transfery ve výši 14 566 tis. Kč, což činí 42 % z celkových příjmů obce v roce 2017. Obec Hudlice v tomto roce dokončila realizaci projektu „Úpravy víceúčelového hřiště sportovního areálu U lesa“

– výše dotace 4 057 tis. Kč a „Přestavby šaten na hřišti U lesa – dotace 5 251 tis. Kč. Mezi další nejvýznamnější poskytnuté dotace patřil doplatek ve výši 4 500 tis. Kč ze Středočeského Fondu životního prostředí a zemědělství na vodohospodářskou infrastrukturu. Obec Tmaň získala dotaci ve výši 319 tis. Kč na „Výstavbu dětského hřiště na Boru“. Mimo jiné obec přijala dotace na sociální službu ve výši 595 100Kč. Mezi nejvýznamnější projekty, které realizovala obec Tetín, patřil projekt „Kompostéry pro občany obce Tetín“ s výši dotace EU 888 tis. Kč z Kohezního fondu, OP ŽP (projekt byl ukončen v roce 2018). Z kohezního fondu byl podpořen taktéž projekt „Úspory energií u budovy MŠ v obci Tetín“ částkou 457 tis. Kč ze SFŽP.

Tabulka 31: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2017 v tis. Kč

Příjmy	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Daňové	16 845	81	17 473	50,4	11 367	72,7	13 439	88,5
Nedaňové	1 527	7,3	2 444	7,1	1 713	11,0	1 154	7,6
Kapitálové	781	3,8	178	0,5	4	0,01	0	0
Dotace	1 643	7,9	14 566	42	2 545	16,3	598	3,9
Celkem	20 796	100	34 661	100	15 629	100	15 191	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Výdaje

Obcí s nejvyššími výdaji byla obec Hudlice, která snížila hodnotu poskytnutého úvěru na částku 15 999 tis. Kč. Zároveň dokončila realizaci investic těchto projektů – „Úprava víceúčelového hřiště sportovního areálu U lesa“ (náklady 6 465 tis. Kč) a „Přestavba šaten na hřišti U lesa“ (náklady 9 280 tis. Kč). Největší výdajovou položkou byl nákup sportovního zařízení v hodnotě 15 281 tis. Kč, dále pak výdaje na místní správu (2 434 tis. Kč), MŠ a ZŠ (2 717 tis. Kč) a komunální odpad (1 333 tis. Kč). Obec Vráž splatila další část poskytnutého úvěru od Komerční banky, a.s. v hodnotě 1 500 tis. Kč. Finančně nejvyšší výdaje obce Vráž směřovaly do nákupu pozemků v hodnotě 1 235 tis. Kč, chodníky v Pražské a Nádražní ulici v hodnotě 2 235 tis. Kč a zakoupení dětského hřiště ve Stupicích včetně herních prvků v hodnotě 589 tis. Kč. Obec Tmaň v rámci realizace projektu „Výstavby hřiště na Boru“ zaplatila 452 tis. Kč. Dalšími hlavními výdaji obce Tmaň v roce 2017 byly – místní správa (2 187 tis. Kč), úprava areálu a nákup vozu SDH (1 094 tis. Kč), údržba zeleně (2 359 tis. Kč), příspěvek škole (2 958 tis. Kč) a odpadové hospodářství (1 286 tis. Kč). Oblast výdajů Tmaň nebyla vyčerpána z důvodu nerealizace výstavby cesty na Boru (2 000 tis. Kč) a výstavby kabin (cca 800 tis. Kč).

Tabulka 32: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2017 v tis. Kč

Výdaje	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Lidé	14 656	88,7	26 758	90	12 969	72,1	8 194	71,5
Technika a příroda	1 866	11,3	2 990	10	5 014	27,9	3 267	28,5
Celkem	16 522	100	29 748	100	17 983	100	11 461	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

6.2.5 Komparace příjmů a výdajů obecních rozpočtů v roce 2018

Nejvyšších celkových příjmů (28 551 tis. Kč) i příjmů z dotací (7 241 tis. Kč) dosáhla opět obec Hudlice. Mezi nejvýznamnější obdržené dotace patří dotace na opravu polní cesty na Lísek (2 996 tis. Kč), doplatek dotace na projekt „Úpravy víceúčelového hřiště sportovního areálu U lesa“ (1 354 tis. Kč) a doplatek na projekt „Přestavby šaten na hřišti U lesa“ (2 175 tis. Kč). Obec Vráž v tomto roce započala s realizací projektu na půdní vestavbu ZŠ a MŠ Vráž s celkovou výší dotace z MŠMT 4 281 tis. Kč, čerpání poskytnuté dotace probíhá ještě v roce 2019. Daňové příjmy všech čtyř obcí opět tvoří nejpočetnější položku celkových příjmů místních rozpočtů všech zvolených obcí. V tomto roce obec Tmaň přijala nejmenší hodnotu přijatých transferů za celé programové období 1 515 tis. Kč. Prostřednictvím „Programu 2018“ pro poskytování dotací z rozpočtu SK ze Středočeského Fondu podpory dobrovolných hasičů a složek IZS v rámci tematického vybavení jednotek SDH přijala obec částku 5 500 Kč. Mimo jiné na sociální službu byla vyčleněna částka 942 tis. Kč. Obec Tetín realizovala projekt „Zateplení budovy muzea v obci Tetín“ částkou 544 tis. Kč v rámci OP ŽP. Dále zahájila realizaci projektu „Revitalizace intravilánové zeleně v obci Tetín“ s dotací EU z OP ŽP ve výši: 769 tis. Kč s přibližným termínem ukončení v roce 2023. K 31.12.2018 obec dokončila projekt „Zkvalitnění infrastruktury a zvýšení kvality vzdělávání v základní škole Tetín“ s celkovou poskytnutou výší dotace 8 327 tis. Kč, rozloženou do předcházejících let.

Tabulka 33: Příjmy obecních rozpočtů v roce 2018 v tis. Kč

Příjmy	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Daňové	20 062	84,6	18 833	66	12 967	61,3	15 183	72,8
Nedaňové	1 231	4,9	2 344	8,2	3 663	17,3	1 085	5,2
Kapitálové	925	3,9	133	0,5	7	0,1	42	0,2
Dotace	1 515	6,4	7 241	25,3	4 510	21,3	4 546	21,8
Celkem	23 733	100	28 551	100	21 147	100	20 856	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Výdaje

Obec Hudlice zmenšila svůj závazek vůči České spořitelně na hodnotu 13 999 tis. Kč na úvěrovém účtu. V tomto roce obec zakoupila nemovitost spolu s pozemky v hodnotě 2 500 tis. Kč. Na opravu silnic v rámci projektu „Opravy polní cesty na Lístek“ obec vynaložila částku 5 101 tis. Kč. Ostatními výdaji byla místní správa (2 831 tis. Kč), komunální služby (2 763 tis. Kč) a MŠ a ZŠ (2 072 tis. Kč). Obec Vráž splatila další část poskytnutého úvěru od Komerční banky, a.s. v hodnotě 1 500 tis. Kč. V roce 2018 obec Vráž realizovala projekt půdní vestavby v budově ZŠ a MŠ Vráž s celkovými náklady 5 991 tis. Kč, obec tento projekt realizovala bez použití úvěru prostřednictvím vlastních zdrojů a poskytnuté dotace z MŠMT. Obec Vráž uskutečnila opět nákup pozemku a poskytla částku 420 tis. Kč na zařízení prostor ZŠ a MŠ Vráž, poskytla také dotaci obci Loděnice na přístavbu ZŠ Loděnice v hodnotě 799 tis. Kč a další příspěvek na provoz ZŠ a MŠ Vráž (642 tis. Kč). Obec Tmaň v roce 2018 konečně uskutečnila realizaci projektu „Silnice na Boru“ ve výsledné výši 6 866 tis. Kč a rozpracovala výstavbu kabin v hodnotě 840 tis. Kč. Dalšími hlavními výdaji byly – místní správa (2 450 tis. Kč), údržba zeleně (2 757 tis. Kč), výstavba a údržba dětského hřiště (817 tis. Kč), příspěvek škola (1 600 tis. Kč) a odpadové hospodářství (1 104 tis. Kč)

Tabulka 34: Výdaje obecních rozpočtů v roce 2018 v tis. Kč

Výdaje	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Lidé	15 661	68,4	15 263	68,4	21 283	83,5	12 518	78,3
Technika a příroda	7 243	31,6	7 077	31,6	4 199	16,5	3 465	21,6
Celkem	22 904	100	22 340	100	25 482	100	15 983	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

6.2.6 Souhrnný přehled realizovaných projektů v programovém období 2014-2020

Tabulka 35 uvádí přehled hlavních realizovaných projektů ve všech 4 obcích za programové období 2014-2020 (jedná se o aktuální programové období, které ještě není ukončeno). Dle názvu příjemce podpory, roku realizace, názvu projektu, poskytovatele dotace, spoluúčasti obce a v závěru vyčísluje celkové náklady na projekt. K zadlužování obcí dochází zejména z důvodu, že municipalita nejprve musí poskytnout své finanční prostředky na realizaci projektu a až v dalších letech jí je investice zpětně proplacena. Z toho důvodu nastává situace, kdy obec nemá dostatek vlastních zdrojů k zafinancování projektu, a tak musí využít půjček, například úvěrů od bank, díky kterým dojde k zadlužení obce.

Tabulka 35: Souhrnný přehled realizovaných projektů v programovém období 2014 -2020

Příjemce dotace	Rok realizace	Název projektu	Poskytovatel dotace	Výše dotace	Spoluúcast obce	Celkové náklady
Tmaň	2014	Kompostárna	OPŽP	1 491 309,00 Kč	165 701,00 Kč	1 657 011 Kč
	2015	Zateplení komplexu budov ZŠ a MŠ Tmaň	OPŽP	4 370 609,00 Kč	3 206 991,00 Kč	7 577 601 Kč
		Nákup svozové techniky	OPŽP	1 614 519,00 Kč	1 349 981,00 Kč	2 964 500 Kč
	2017	Výstavba dětského hřiště Na Boru	MMR	316 380,00 Kč	451 972,00 Kč	135 592 Kč
	2018	Rekonstrukce místní obslužné komunikace - Lokalita Na Boru	x	0,00 Kč	6 866 169,00 Kč	6 866 169 Kč
Hudlice	2014	MŠ Hudlice - rozšíření kapacity	ROP Střední Čechy - ERDF	6 018 687,00 Kč	2 604 376,00 Kč	8 623 063 Kč
	2015	Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu	ROP Střední Čechy	6 018 867 Kč	2 665 439,00 Kč	7 117 642 Kč
	2015	Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice	MŽP	8 374 986,00 Kč	3 241 398,00 Kč	11 863 734 Kč
			SFŽP	247 350,00 Kč		
	2015	ZŠ Hudlice - sanace a oprava střechy	FROM Praha	1 672 994,00 Kč	1 358 742,00 Kč	2 694 903 Kč
	2015	Kanalizace a ČOV Hudlice	SFŽP	62 298 094 Kč	22 286 112,00 Kč	94 584 206 Kč
			Rozpočet SK na vodohospodářskou infrastrukturu	10 000 000 Kč		
	2017	Úprava víceúčelového hřiště sportovního areálu U Lesa	MMR	4 305 309,00 Kč	2 159 616,00 Kč	6 464 925 Kč
	2017	Přestavba šatem na hřišti U lesa	SK FROM 2016	7 427 072,00 Kč	1 853 277,00 Kč	9 280 349 Kč
	2017	Veřejné osvětlení - rekonstrukce	Ministerstvo průmyslu a obchodu Praha	706 751,00 Kč	793 249,00 Kč	1 500 000 Kč
2018	Oprava polní cesty Lísek	MZE	2 996 775,00 Kč	1 284 332,00 Kč	4 281 108 Kč	
Vráž	2015	Kanalizace obce Vráž	SFŽP	101 842 282 Kč	26 259 858,00 Kč	132 913 008 Kč
			SFŽP Střed. kraje	1 468 438,00 Kč		
			MŽP	3 342 430,00 Kč		
2018	Půdní vestavba ZŠ a MŠ Vráž	MŠMT	4 281 631,00 Kč	1 709 998,00 Kč	5 991 629 Kč	
Tetín	2015	Zateplení kulturního domu a obecního úřadu	SFŽP	2 575 813,00 Kč	344 473,00 Kč	3 440 526 Kč
			MMR	520 600,00 Kč		
	2016	Obnova zeleně v obci	SFŽP ČR	360 000,00 Kč	40 000,00 Kč	400 000 Kč
	2016	Zkvalitnění infrastruktury a zvýšení kvality vzdělávání v základní škole Tetín	ERDF	8 327 000,27 Kč	1 469 470,64 Kč	9 796 471 Kč
	2017	Kompostéry pro občany obce Tetín	CF	887 841,20 Kč	156 677,86 Kč	1 044 519 Kč
	2017	Úspory energií u budovy MŠ v obci Tetín	CF	456 668,80 Kč	685 003,20 Kč	1 141 672 Kč
	2018	Zateplení budovy muzea v obci Tetín	SFŽP ČR	543 477,50 Kč	543 477,50 Kč	1 086 955 Kč
	2018	Revitalizace intravilánové zeleně v obci Tetín	SFŽP ČR	769 198,00 Kč	512 798,00 Kč	1 281 996 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle interních dokumentů obcí

Pouze obce Hudlice a Vráž využily na financování „velkých“ projektů úvěrů od bank. U obou obcí je shodné využití úvěru na projekt Kanalizace, která je obecně finančně náročným projektem pro všechny obce. Většina obcí se kvůli realizaci toho projektu musí zadlužit, jelikož nejsou schopni jej realizovat z vlastních příjmů obce. Obě obce poctivě půjčku splácí a umožňují tak svůj závazek vůči bankám. Obec Vráž využila úvěru od Komerční banky ve výši 15 mil. Kč, který pravidelně splácí v roční výši 1,5 mil. Kč. Obec Vráž díky poskytnutému úvěru od České spořitelny ve výši 19 999 000 Kč realizovala celkem 4 „velké“ projekty uvedené v Tabulka 36 níže. Výjimkou je projekt

„Kanalizace a ČOV Hudlice“, na který obec mimo úvěru od České spořitelny využila ještě zápůjčky od firmy ZEPRIS ve výši 9 000 000Kč (splaceno v roce 2016) a zápůjčku od SFŽP (splaceno v roce 2016) ve výši 4 092 155Kč. Hudlice splácejí poskytnutý úvěr od České spořitelny každoročně ve výši 2 000 000Kč.

Tabulka 36: Projekty financované prostřednictvím poskytnutých úvěrů

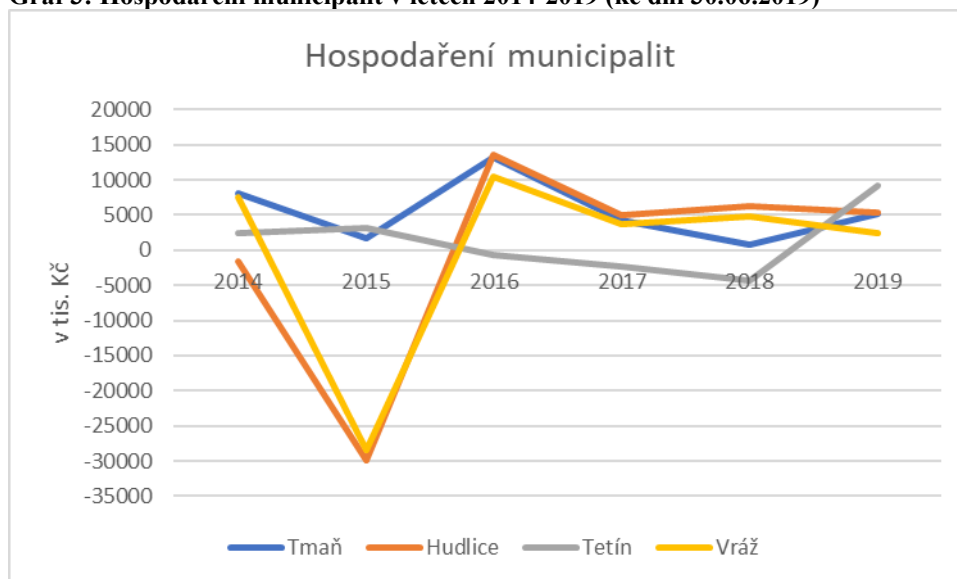
Název obce	Název projektu	Výše úvěru	Spoluúčast obce	Náklady celkem	Podíl úvěru na celkových nákladech	Podíl obce na celkovém projektu
Hudlice	MŠ Hudlice - rozšíření kapacity	19 999 000 Kč	2 604 376,00 Kč	8 623 063,00 Kč	Informace nejsou dostupné	30%
	Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu		2 665 439,00 Kč	7 117 642,00 Kč		37%
	Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice		3 241 398,00 Kč	11 863 734,00 Kč		27%
	Kanalizace a ČOV Hudlice		22 286 112 Kč	94 584 206,00 Kč		24%
Vráž	Kanalizace obce Vráž	15 000 000,00 Kč	26 259 858,00 Kč	132 913 008,00 Kč	11,29%	19,76%

Zdroj: Vlastní zpracování

6.2.7 Výsledky sekundární analýzy dat o jednotlivých rozpočtech municipalit spolu s realizovanými projekty

Graf 3 znázorňuje vývoj hospodaření vybraných obcí v letech 2014-2019 (k datu 30.06.2019). Na základě grafu lze určit, která obec hospodařila v přebytku, která v schodku. V místním rozpočtu obcí buďto převažují příjmy nebo výdaje. Nejvyšší schodkový rozpočet mají obce Hudlice a Vráž v roce 2015. Tento výkyv obcí je zapříčiněn především výdaji na Rozšíření kapacity MŠ Hudlice; Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice; Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu; Kanalizace a ČOV Hudlice, v případě obce Vráž realizací projektu Kanalizace, na jehož uskutečnění si obec vzala úvěr v hodnotě 15 000 tis. Kč, celkový náklad projektu byl 132 913 tis. Kč. V následujících letech hospodařily všechny obce v přebytku až na obec Tetín, která se v letech 2016-2018 pohybovala ve schodkovém rozpočtu zapříčiněným realizací projektů. Obec Tmaň jako jediná po dobu sledovaného období vykazuje hospodaření v přebytku.

Graf 3: Hospodaření municipalit v letech 2014-2019 (ke dni 30.06.2019)

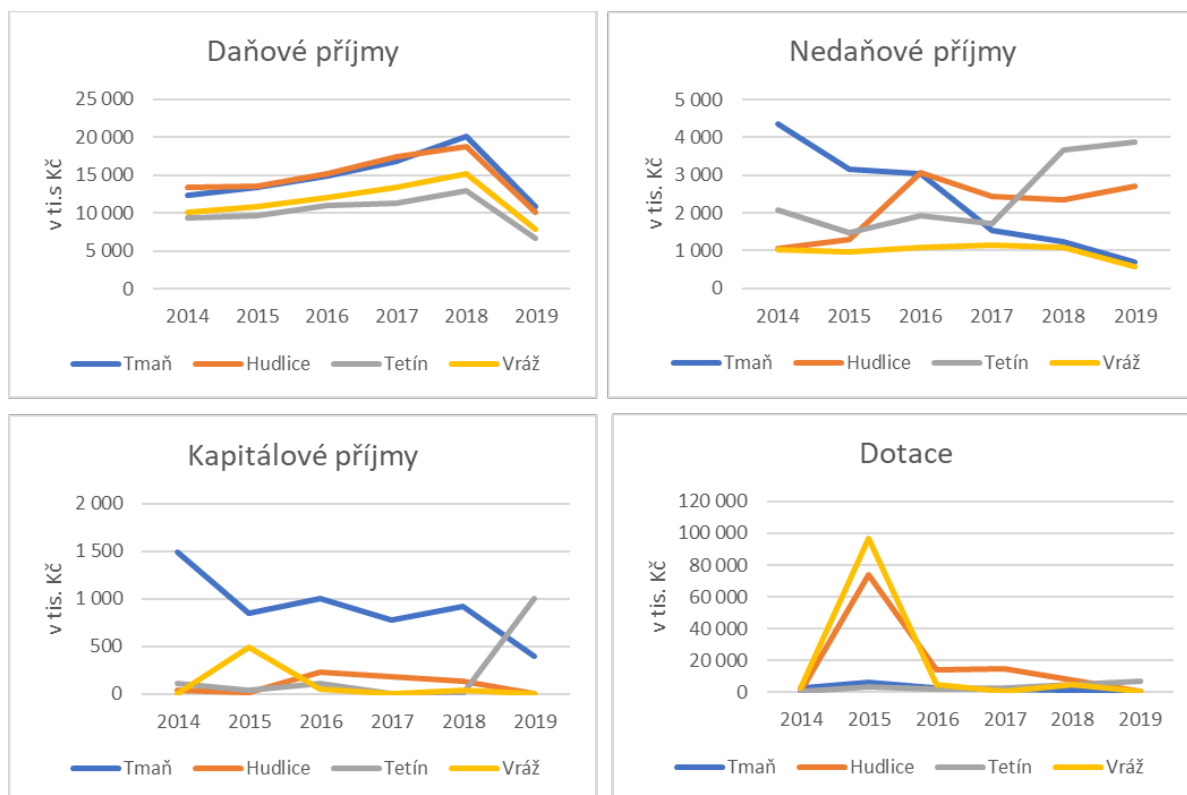

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 3, Příloha 4

Daňové příjmy tvoří hlavní složku celkových příjmů obce, pro všechny zvolené obce je jejich hodnota nejvyšší za celé sledované období oproti ostatním příjmům. Ve všech čtyřech případech má křivka grafu daňových příjmů podobný průběh s rostoucí tendencí do roku 2018, klesající tendence od roku 2018 do roku 2019 může být způsobena faktem, že se jedná o neuzavřené účetní období a data z roku 2019 jsou k dispozici pouze k 30.06.2019. Daňové příjmy tvoří zejména položky, jež jsou určeny do rozpočtu obce – místní poplatky (poplatek ze psů, za komunální odpad), tyto příjmy mají obcím alespoň částečně kompenzovat vynaložené výdaje za provoz obce a služby občanům. Křivka nedaňových příjmů je dle Graf 4 u každé obce rozrůzněná. Nedaňové příjmy mají v každé obci jiný charakter, který je způsoben odlišným příjmem za prodej zboží, pronájem pozemků, výnosů finančního majetku nebo z přijatých splátek půjčených prostředků, které jsou pro každou obec individuální, proto nedaňové příjmy ve sledovaném období nevykazují společný trend. Krom obce Tmaň jsou kapitálové příjmy obcí téměř nulové, výjimkou je rok 2015, kdy obec Vráž obdržela kapitálový příjem ve výši 488 tis. Kč prodejem pozemků. Obec Tetín v roce 2019 přijala kapitálový příjem v podobě příspěvku na pořízení dlouhodobého majetku ve výši 1 000 tis. Kč. Tmaň obdržela za sledované období nejvyšší kapitálový příjem v roce 2014 za prodej nemovitostí (1 494 tis. Kč). Dle přijatých transferů lze obce rozdělit do dvou skupin. Skupina Vráž a Tetín mají podobný trend křivky s markantním výkyvem v roce 2015 a druhou skupinu obcí Tmaň a Tetín, kde mají obce spíše „nulovou“ tendenci v oblasti přijatých dotací. V roce 2015 obdržela obec Hudlice nejvyšší částku přijatých investičních transferů v hodnotě 73 448 tis. Kč, tato

částka tvořila až 83 % z celkových příjmů. Obec Vráž taktéž obdržela nejvyšší investiční přijaté transfery od veřejných rozpočtů ústřední úrovně ve výši 94 774 tis. Kč, jež tvořili zhruba 88 % celkových příjmů. U obce Tetín lze ve sledovaném období pozorovat postupný nárůst přijatých dotací, obec se snaží od roku 2015 získat co nejvíce dotačních prostředků. Důkazem tomu je „skok“ od roku 2014, kdy hodnota přijatých transferů byla ve výši 299 tis. Kč až po současnost, kdy k 30.06.2019 obec již obdržela ze státního rozpočtu investiční transfery ve výši 6 967 tis. Kč (celkem hodnota přijatých transferů dosahuje částky 7 089 tis. Kč k 30.06.2019). Obec Tetín je tak v porovnání jedinou obcí, která se snaží co nejvíce využít poskytované dotační příspěvky. Hodnoty přijatých transferů zbylých obcí se totiž pohybují pouze v rozmezí od 155 tis. Kč (Vráž) do 740 tis. Kč (obec Tmaň).

Graf 4: Jednotlivé skupiny příjmů obcí za období 2014-2019

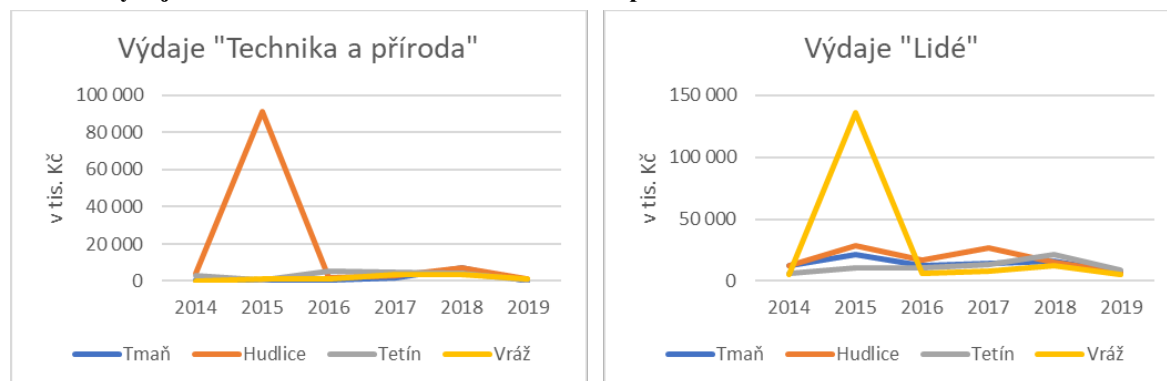

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 5

Následující Graf 5 přináší přehled výdajů dle druhového členění „Technika a příroda“ a „Lidé“ všech sledovaných obcí v období 2014-2019. Ve skupině „Technika a příroda“ vykazují křivky všech sledovaných obcí téměř nulový trend. Výjimkou zůstává obec Hudlice, jejíž křivka zaznamenala obrovský výkyv v roce 2015. Obec Hudlice v roce 2015 investovala finanční prostředky v hodnotě 83 413 tis. Kč na odvádění a čištění

odpadních vod a nakládání s kaly. Oproti tomu v grafu „Lidé“ vykazuje v roce 2015 nejvyšší výdaje obec Vráž, která své finanční prostředky realizovala na výstavbu a údržbu místních inženýrských sítí v hodnotě 130 999 tis. Kč. Křivka obce Tetín v sekci „Lidé“ vykazuje růstovou tendenci, nejvyšších výdajů dosáhla v roce 2018 s hodnotou 21 283 tis. Kč, v tomto roce směřovaly výdaje obce především do skupiny „Služby pro obyvatelstvo“ částkou 16 682 tis. Kč, jež se mimo jiné skládá z podpory vzdělávání a školské služby (9 485 tis. Kč) a komunálních služeb a územního rozvoje (práce uvádí jen nejvyšší výdaje z této skupiny). Dále výdaje obce Tetín v roce 2018 směřovaly do oblasti všeobecné veřejné správy a služeb. Ve skupině výdajů „Technika a příroda“ měla obec Tetín nejvyšší výdaje v roce 2016, kdy částku 4 769 tis. Kč investovala do pozemních komunikací. Obec Tmaň měla nejvyšší výdaje v roce 2015, kdy její výdaje ve skupině „Lidé“ činily 21 166 tis. Kč, finanční prostředky směřovaly do podpory „Služeb pro obyvatelstvo“ (17 055 tis. Kč), konkrétně do oblasti vzdělávání a školské služby (v roce 2015 byl realizován projekt zateplení ZŠ a MŠ Tmaň) a všeobecné veřejné správy a služeb (4 111 tis. Kč). V oblasti „Technika a příroda“ měla obec Tmaň největší výdaje v roce 2018 (7 243 tis. Kč), kdy v oblasti pozemních komunikací vynaložila částku 6 969 tis. Kč na realizaci místní obslužné komunikace v lokalitě Na Boru.

Graf 5: Výdaje dle druhového členění na "Technika a příroda" a "Lidé"

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 8

Následující tabulka uvádí saldo příjmů a výdajů čtyř zkoumaných obcí za sledované období 2014-2019. Saldo vyjadřuje rozdíl mezi příjmy a výdaji, jeho hodnota ukazuje, zda obec hospodář s přebytkem nebo naopak se schodkem obecního rozpočtu. Tento ukazatel se počítá následujícím vzorcem: celkové příjmy v daném roce – celkové výdaje v daném roce (v tis. Kč), kde daný rok představuje období od roku 2014-2019.

Tabulka 37: Saldo celkových příjmů a výdajů sledovaných obcí v období 2014-2019

Název obce	Rok						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Tmaň	8025	1 636	13 210	4 274	829	5 187	
Hudlice	-1614	-29 887	13 572	4 912	6 211	5 360	
Tetín	2 359	3 068	-720	-2354	-4335	9 160	
Vráž	7 484	-28 372	10 448	3 729	4 874	2 475	

Zdroj: Vlastní zpracování dle rozpočtu obcí

Jediná obec Tmaň neprojevila za celé sledované období schodkový obecní rozpočet a hospodaří po celou dobu v přebytku. Obec Hudlice prokazovala schodkový obecní rozpočet v roce 2014, 2015. V roce 2014 byl uskutečněn projekt MŠ Hudlice – rozšíření kapacity. V roce 2015 obec ukončila projekt „Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu“, začala s projektem „Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice“ a s budováním „Kanalizace a ČOV Hudlice“. Od roku 2016 již obec Hudlice hospodaří s přebytkovým obecním rozpočtem. Obec Tetín se dostala do schodkového obecního rozpočtu v letech 2016-2018, ke dni 30.06.2019 obec doposud hospodaří s přebytkovým obecním rozpočtem. V roce 2016 Tetín realizoval projekt „Zkvalitnění infrastruktury a zvýšení kvality vzdělávání v základní škole Tetín“, v roce 2017 „Úsporu energií u budovy MŠ v obci Tetín“, „Kompostéry pro občany obce Tetín“, v roce 2018 „Zateplení budovy muzea v obci Tetín“, „Revitalizaci intravilánové zeleně v obci Tetín“. Obec Vráž se do schodkového obecního rozpočtu dostala pouze v roce 2015, kdy si vzala úvěr v hodnotě 15 000 tis. Kč a realizovala projekt „Kanalizace“. Od roku 2016 hospodaří v přebytku.

Následující tabulka přináší výsledný souhrnný přehled ukazatele dluhové služby, jež vede k eliminaci zadluženosti municipalit. Ukazatel se počítá na základě vzorce: $\text{dluhová služba} / \text{dluhová základna} * 100$ (v %). Dluhová služba se skládá z položek: hrazené úroky + uhrazené splátky jistin a dluhopisů + splátky leasingu; dluhová základna: daňové, nedaňové příjmy a dotace. Jak již bylo zmíněno v kapitole 6.2. Komparace hospodaření obcí v programovém období 2014-2020 ukazatel dluhové služby slouží k regulaci zadluženosti obcí. Ministerstvo financí vypočítalo pro obce hodnotu ukazatele dluhové služby ve výši 30%, pokud obce překročí tuto hranici obdrží upozornění od ministra financí, aby učinily taková opatření, aby se překročení hranice ukazatele již neopakovalo.

Tabulka 38: Výpočet ukazatele dluhové služby sledovaných obcí v letech 2014-2019 v tis. Kč

Tmaň	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dluhová základna	19 428	22 660	20 705	20 015	22 808	12 359
Dluhová služba	935	2	0	0	0	0
Ukazatel DS	4,81 %	0,01 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Hudlice	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dluhová základna	14 982	89 065	32 461	34 483	28 418	13 348
Dluhová služba	0	70	12 138	2 662	2 766	1 428
Ukazatel DS	0 %	0,08 %	37,4 %	7,7 %	9,7 %	10,7 %
Tetín	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dluhová základna	11 790	14 551	14 826	15 625	21 140	17 718
Dluhová služba	843	838	819	812	19	2 130
Ukazatel DS	7,15 %	5,75 %	5,5 %	5,2 %	0,09 %	12 %
Vráž	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dluhová základna	13 438	108 724	17 532	15 191	20 814	8 553
Dluhová služba	0	10	1 625	1 602	1 598	794
Ukazatel DS	0 %	0 %	9,3 %	10,5 %	7,7 %	9,3 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle Monitor

Za celé sledované období překročila hranici 30 % pouze obec Hudlice v roce 2016 s hodnotou 37,4 %. K překročení hranice 30 % došlo z důvodu splácení úvěru v částce 2 000tis. Kč ročně, jež si obec zapůjčila v roce 2015 od České spořitelny na realizaci několika investičních projektů. Přijaté transfery a daňové příjmy byly nižší než vynaložené náklady. Ostatní obce vykazují hodnotu ukazatele maximálně do výše 12 % přičemž obec Tmaň od roku 2015 vykazuje téměř nulovou hodnotu ukazatele. Municipality Hudlice a Tetín se snaží o stále snižování hodnoty ukazatele dluhové služby a řádně splácí zapůjčené úvěry.

Následující Tabulka 39 přináší přehled podílu dotací na celkových příjmech obce v procentuálním vyjádření ve čtyřech zkoumaných obcích Středočeského kraje v letech 2014-2019.

Tabulka 39: Podíl přijatých transferů na celkových příjmech obcí v letech 2014-2019

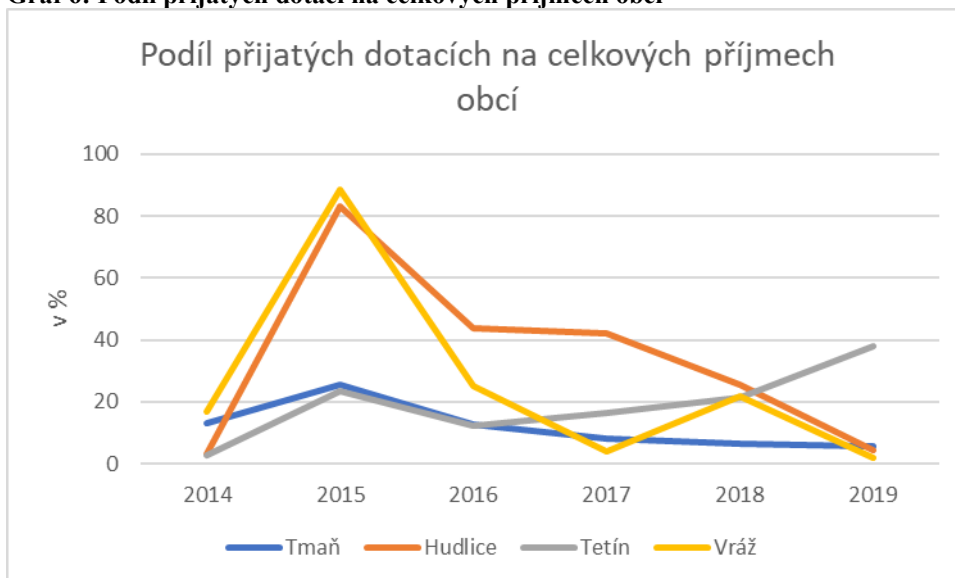
Název obce	Rok					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tmaň	13,2%	25,7%	12,7%	7,9%	6,4%	5,8%
Hudlice	3,3%	83,3%	43,6%	42,0%	25,4%	4,3%
Tetín	2,5%	23,3%	12,2%	16,3%	21,3%	37,9%
Vráž	16,7%	88,7%	25,1%	3,9%	21,8%	1,8%

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 10

Největší trend růstu je v rozmezí let 2014-2015, tedy v období, kdy začíná nové programové období 2014-2020. Pro obce jsou vypisovány nové oblasti podpor a municipality tak mohou využít nově zřízené programy pro realizaci svých projektů. Příkladem jsou obce Hudlice a Vráž, které v roce 2015 využily od 83,3 %-88,8 % dotací z celkových příjmů obecních rozpočtů. Od roku 2015 začíná křivka podílu přijatých dotací na celkových příjmech klesat, a to téměř až do roku 2019. Výjimkou je obec Tetín, jejíž křivka má od roku 2016 vzestupnou tendenci. Tetín se od roku 2016 snaží maximálně

využít vypsanych dotačních titulů a zvýšit tak kvalitu života v obci, realizace projektů od roku 2016 do současnosti je toho důkazem. V případě Vráže byl další nárůst podílu dotací na celkových příjmech obce zaznamenán v roce 2018, kdy obec využila dotaci na půdní vestavbu ZŠ a MŠ Vráž.

Graf 6: Podíl přijatých dotací na celkových příjmech obcí

Zdroj: Vlastní zpracování dle Tabulka 39

Graf 7 znázorňuje vývoj uhrazených úroků a uhrazených splátek jistin půjčených prostředků za každou dobu v letech 2014-2019.

Graf 7: Uhrazené splátky a úroky z úvěru

Zdroj: Vlastní zpracování dle Příloha 9

V roce 2015 si obec Hudlice půjčila úvěr od České spořitelny ve výši 19 999tis. Kč, čímž obci v budoucích letech narostly hodnoty splátek. V roce 2015 učinila půjčku i Vráž od Komerční banky a.s. ve výši 15 000 tis. Kč, z toho důvodu došlo k mírnému nárůstu splátek a úroků. Obec Tmaň nevyužila žádného úvěru a tak její křivka vykazuje od roku 2015 nulové hodnoty. V případě obce Tetín docházelo ke snižování splátek a úroků až do roku 2018. Od roku 2018 dochází k opětovnému nárůstu splátek a úroků z důvodu poskytnutí revolvingového úvěru od Komerční banky ve výši 3 000 tis. Kč s možností čerpání do 1.9.2019. V témže roce obci Tetín poskytla Komerční banka ještě investiční municipální úvěr ve výši 5 000 tis. Kč, jehož první splátka byla datována na 31.1.2019 a poslední splátka na 31.7. 2023. Aktuálně má obec rozložené splátky Komerční bance ve výši 1 100 tis. Kč na roky 2020, 2021 a 2023, ve kterém má být úvěr definitivně splacen.

Tabulka 40: Podíl splátek a úroků z úvěru k dotacím

Název obce	Rok					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tmaň	33,97%	0,03%	0%	0%	0%	0%
Hudlice	0,0%	0,0%	85,1%	18,3%	38,2%	246,6%
Tetín	281,9%	24,66%	44,77%	31,9%	0,42%	30,0%
Vráž	0,0%	0,01%	36,7%	10,5%	35,2%	512,3%

Zdroj: Vlastní zpracování a výpočet dle Příloha 11

Největší podíl splátek včetně úroků z úvěrů vykazuje v roce 2014 obec Vráž (512,3 %), Tetín (281,9 %) a obec Hudlice v roce 2019 (246,6 %). Situace v případě Vráže je zapříčiněna nízkým příjmem z přijatých transferů, navzdory kterému obec musí stále splácet hodnotu úvěru z roku 2015. Lze říci, že pokud obec přesáhne hodnotu podílu nad 100 % je příčinou nízký příjem přijatých transferů oproti vyšším splátkám úvěru, které musí municipalita uhradit. Pokud tedy obce vykazují hodnotu podílu splátek pod hladinou 100 % hospodaří municipalita správně s finančními prostředky z obecního rozpočtu. Ukazatel zadluženosti obce na 1 obyvatele vyjadřuje vztah mezi celkovou zadlužeností obce ku celkovému počtu obyvatel municipality. Tabulka 41 komparuje a uvádí souhrnný přehled zadluženosti na 1 obyvatele v letech 2014-2018.

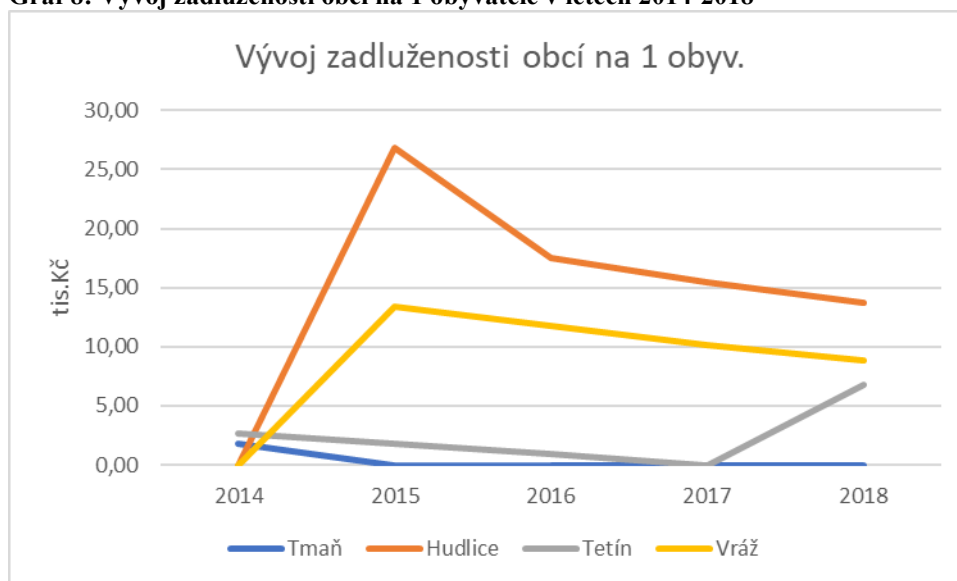
Tabulka 41: Komparace zadluženosti obcí na 1 obyvatele v letech 2014-2018

Zadluženost na 1 obyv.	2014	2015	2016	2017	2018
Tmaň	1,77Kč	0Kč	0Kč	0Kč	0Kč
Hudlice	0Kč	26,8 tis. Kč	17,5 tis. Kč	15,5 tis. Kč	13,7 tis. Kč
Tetín	2,745 tis. Kč	1,839 tis. Kč	928 Kč	0Kč	6,83 tis. Kč
Vráž	0 Kč	13,4 tis. Kč	11, tis. Kč	10,17 tis. Kč	8,88 tis. Kč

Zdroj: Vlastní výpočet dle Monitor

Jelikož byli sledované obce pro diplomovou práci vybrány s podobným počtem obyvatel, lze výsledky jednotlivých ukazatelů vzájemně komparovat mezi obcemi. Nejnižší zadluženost vykazuje obec Tmaň, v roce 2014 činila zadluženost 1,77 Kč na 1 obyvatele, od roku 2015 je ukazatel zadluženosti na 1 obyvatele na nulové hodnotě. Obec Hudlice je zadlužena od roku 2015, kdy si půjčila úvěr od České spořitelny, hodnota ukazatele však od roku 2015 do současnosti klesá, obec dostává svým závazkům, pravidelně splácí úvěr a ukazatel zadluženosti na 1 obyvatele stále klesá. V případě Tetína nulovou zadluženost na 1 obyvatele přinesl pouze rok 2017, v roce 2018 činí hodnota ukazatele 6 830 Kč na 1 obyvatele. Zadluženost rostla od roku 2014 u obcí Hudlice a Vráž z důvodu realizace finančně náročných projektů. Dle výpovědi starostů je tento nárůst způsoben se seznamováním se s novým programovým obdobím (s možnostmi financování, podpor, pravidel pro udělení dotačních prostředků). Důkazem je tomu čerpání finančních prostředků v roce 2015 (tedy rok po spuštění nového programového období 2014-2020). Ukázkovým příkladem jsou obce Vráž a Hudlice, které si na realizaci finančně náročných projektů vzaly úvěr na předfinancování projektu, aby projekt mohly vůbec uskutečnit. Tímto zadlužením chtějí obce přispět k rozvoji obce a zvýšení kvality života v obci. Křivka obce Tmaň vykazuje pokles od roku 2014, od roku 2015 stagnuje v podobě lineární přímky na nulové hodnotě. V případě Tetína dochází sice od roku 2014 k poklesu zadluženosti, ale křivka opět roste od roku 2017 až do současnosti.

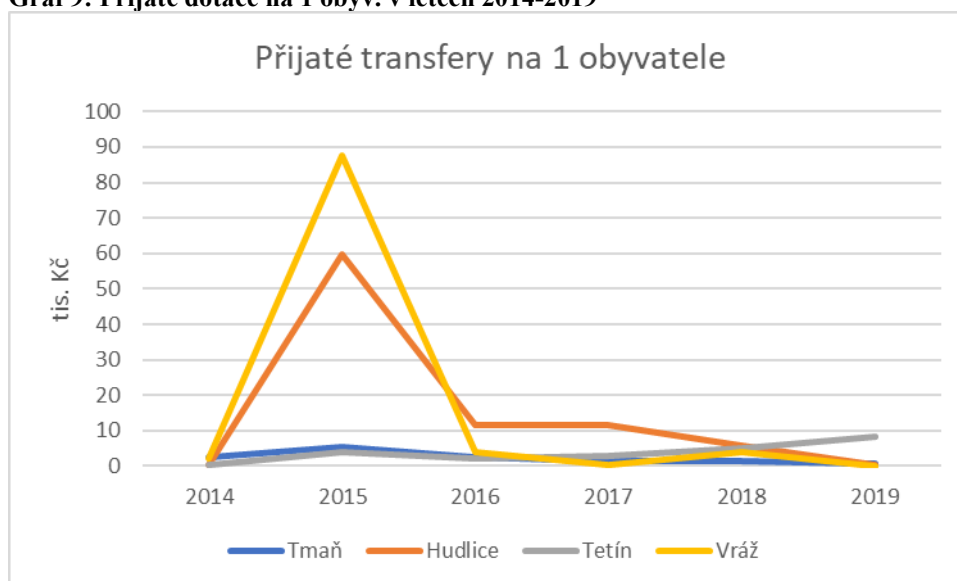
Graf 8: Vývoj zadluženosti obcí na 1 obyvatele v letech 2014-2018

Zdroj: Vlastní zpracování

Největší hodnotu přijatých transferů získala obec Vráž v roce 2015 na realizaci projektu Kanalizaci (96 902 tis. Kč). Druhou municipalitou s nejvyšším příjmem dotací jsou Hudlice, které v roce 2015 realizovaly několik investičních projektů – Kanalizace a ČOV Hudlice, Snížení energetické náročnosti budovy ZŠ Hudlice, Zvyšování atraktivity Hudlicka jako destinace cestovního ruchu a rozšíření kapacity MŠ Hudlice (74 178tis. Kč). Rok 2015 zůstává pro obce Vráž a Hudlice rokem, kdy municipality dosáhly jak nejvyšších přijatých transferů na 1 obyvatele, tak zároveň nejvyšší zadluženosti na 1 obyvatele díky využití úvěru na spolufinancování projektů. Ve všech sledovaných grafech v práci jako největší realizované projekty, vychází právě projekty Kanalizace v obci Vráž a Tetín, za jejichž realizací stojí právě poskytnutý úvěr. Projekt Kanalizace v obci Vráž je spolufinancován z evropských fondů (prostředky EU), kdežto projekt Kanalizace ČOV Hudlice je spolufinancován ze Státního fondu životního prostředí ČR (národních zdrojů). Paradoxem zůstává, že realizace takto velkých projektů, které vyžadují vyšší spolufinancování ze strany obce, ve většině případů i půjčky úvěrů sice přispívají k rozvoji obce a mnohdy jsou pro obec nezbytné a důležité – viz budování Kanalizací a ČOV, mohou zastiňovat realizaci individuálních („malých“) projektů, jež by si obec mohla zafinancovat sama a přispěla by tak k zatraktivnění obce. Individuální projekty jsou většinou hrazeny z regionálních/národních programů, jejichž žádost o poskytnutí dotace je administrativně snazší, než tomu bývá u velkých projektů spolufinancovaných z nadnárodních zdrojů (fondů EU).

Graf 9: Přijaté dotace na 1 obyv. v letech 2014-2019

Zdroj: Vlastní zpracování

Souhrn nejpodstatnějších poznatků ze sekundární analýzy dat vybraných obcí

Sekundární analýza dat o hospodaření čtyř vybraných obcí ze Středočeského kraje (Tmaň, Hudlice, Tetín, Vráž), jež byly vybrány na základě podobného počtu obyvatel a lokace ve Středočeském kraji. Dle územní klasifikace Evropské unie byly municipality zařazeny do úrovně LAU2. Tabulka 19 znázorňuje přehled základních demografických údajů vybraných obcí s celkovým počtem obyvatel kolem 1200 obyvatel, výjimkou je obec Tetín s nižším počtem obyvatel 872 obyvatel. Práce komparovala základní demografické údaje jako je vývoj počtu obyvatel, věkovou a vzdělanostní strukturu a občanskou a technickou vybavenost obcí.

Největší celkový přírůstek má obec Tmaň, za rok 2018 dosáhl hodnoty 49 obyvatel. Oproti tomu paradoxně největší záporný přírůstek zaznamenala obec Hudlice -21 obyvatel, i když je v rámci 4 sledovaných obcí nejpočetnější municipalitou. Největší hustotu obyvatel 185 obyvatel/km² má obec Vráž s nejmenší katastrální výměrou 6,39 km². Obec Hudlice má navzdory nejvyššímu počtu obyvatel nejnižší hustotu obyvatel: 59 obyvatel/km² způsobenou největší rozlohou 20,73 km². Všechny zmiňované obce poskytují svým občanům podobné majetkové vybavení. Jediná obec Vráž oproti ostatním disponuje vlakovou tratí, ale oproti ostatním nemá vlastní ČOV, a tak je odvod splaškových vod směřován do města Beroun (Tabulka 22; Tabulka 23).

Při komparaci obecních rozpočtů bylo zjištěno, že většina příjmů je ve sledovaném období 2014-2019 tvořena nenávratnými finančními příjmy. Pouze obec Vráž a Hudlice v roce 2015 využily návratných finančních příjmů v podobě poskytnutého úvěru, municipality čerpaly za sledované období pouze jeden úvěr. Nejvyšší celkové příjmy za sledované období vykazuje obec Hudlice (213 345 tis. Kč), která je zároveň i nejpočetnější ze všech obcí. V roce 2015 byla relativní hodnota přijatých transferů v hodnotě 83,3% k celkovým příjmům obce. Sekundární analýza dat potvrdila východisko z teoretické části práce, že daňové příjmy tvoří hlavní část celkových příjmů municipalit s hodnotou nad 50%, dle Přílohy 2 lze toto tvrzení ověřit - daňové příjmy se pohybují cca od 55 - 88%. Ovšem pokud dojde k srovnání za celé sledované období 2014-2019 hodnoty nad 50% mají pouze obce Tmaň (71,7%) a Tetín (63,2%). Hodnotu pod 50% vykazují obce Hudlice (41,4%) a Vráž (37,6%), což je způsobenou především vysokou částkou poskytnutých dotací v roce 2015 na projekty "Kanalizace" a "Kanalizace a ČOV Hudlice".

Největší trend růstu podílu dotací na celkových příjmech obce je v rozmezí let 2014-2015, tedy v období, kdy začíná nové programové období 2014-2020. Pro obce jsou vypisovány nové oblasti podpor a municipality tak mohou využít nově zřízené programy pro realizaci svých projektů. Příkladem jsou obce Hudlice a Vráž, které v roce 2015 využily od 83,3 %-88,8 % dotací z celkových příjmů obecních rozpočtů.

Nejvyšší celkové výdaje za období 2014-2019 má obec Hudlice (215 740 tis. Kč), která je zároveň i nejlidnatější obcí. V roce 2015 činily výdaje obce 119 913 tis. Kč díky realizaci projektu "Kanalizace a ČOV Hudlice". Financováním tohoto projektu obec v roce 2015 vykazovala největší schodek obecního rozpočtu za celé sledované období -29 887 tis. Kč. Z čehož vyvstává výzkumná otázka do empirické části práce: "Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?". Kvůli splátce úvěru České spořitelně na realizované projekty vzrostl obci Hudlice ukazatel dluhové služby v roce 2016 na hodnotu 37,4 %, došlo tedy k překročení přípustné hranice 30 %. V porovnání s ostatními obcemi: Tmaň (0 %), Tetín (5,5 %), Vráž (9,3 %).

Nejnižší zadluženost na obyvatele na konci sledovaného období v roce 2018 (údaje za rok 2019 nejsou ještě k dispozici, proto je konečným rokem sledovaného období rok 2018) obec Tmaň: 0 Kč, oproti tomu s nejvyšší zadlužeností se potýká obec Hudlice : 13,7 tis. Kč, kvůli splácení poskytnutého úvěru z roku 2015 od České spořitelny.

Pro splnění cíle diplomové práce byly prošetřeny realizované projekty za programové období 2014-2020 a to z hlediska financování a poskytnutých dotací z nadnárodních/národních a regionálních zdrojů. Souhrnný přehled realizovaných projektů přináší Tabulka 35. Společným znakem zadlužených obcí je jejich snaha vyrovnat se ostatním vyspělejšími obcím a eliminovat tak disparity v oblasti technické a majetkové vybavenosti. V praxi se tak spíše uskutečňují primárně projekty pro zajištění základní občanské a technické vybavenosti obcí bez důrazu na inovativnost projektů. Obce se totiž snaží svým občanům poskytnout srovnatelné vybavení jaké nabízejí obce v jejím okolí.

7 Empirické šetření o dotacích jako nástroji v rozvoji obce Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž

Tato kapitola se zabývá empirickým šetřením o dotacích jako nástroji v rozvoji vybraných obcí Středočeského kraje provedeným prostřednictvím polostandardizovaných rozhovorů obcí o významu dotací a jejich vlivu na zadlužování obcí. Rozhovory jsou provedeny se starosty vybraných obcí. Práce navazuje na sekundární analýzu dat, ve které

bylo zjištěno, které obce jsou ke konci roku 2018 zadluženy a jaké projekty prostřednictvím dotací realizovaly za aktuální programové období 2014-2020 a jakým způsobem přispěly nebo nepřispěly k rozvoji obce. Kapitola se věnuje struktuře expertních polostandardizovaných rozhovorů, charakteristice dotazovaných starostů vybraných obcí a přináší výsledky a vyhodnocení dat z vlastního terénního šetření.

7.1 Struktura polostandardizovaných rozhovorů

Polostrukturované rozhovory byly uskutečněny s představiteli vybraných obcí ve Středočeském kraji. Starostové byli vybráni především z důvodu, že právě oni by měli znát hospodaření své obce, realizované projekty, vize do budoucna a reprezentují obec navenek. Z důvodu 4 vybraných obcí byly tedy uskutečněny celkem 4 expertní rozhovory. Následující podkapitola přináší charakteristiku dotazovaných, dle názvu obce, ve které působí ve funkci starosty, jména, pohlaví, věku a počtu let, po které vykonávají funkci starosty. Oslovení starostové jsou ve své funkci v různém časovém období, s nejnižším počtem 1 rok až po 17 let. Každému respondentovi byly položeny 4 totožné otázky. Cílem rozhovorů bylo zjistit, jaký mají starostové názor na význam dotací v rozvoji obce a případné zadlužování obcí obecně, ale i konkrétně vztahované ke své obci. Úkolem polostandardizovaných rozhovorů je dosažení těchto cílů.

Otázky pokládáné v rozhovorech:

- Otázka č. 1: Jaký je Váš názor na dotace obecně? Spatřujete v nich spíše příležitost nebo hrozbu pro obec a obecní rozpočet?
- Otázka č.2: Uskutečnila by obec realizované projekty, pokud by nezískala dotaci?
- Otázka č.3: Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?
- Otázka č.4: Na základě jakého kritéria si vybíráte, jaké projekty budou v obci uskutečněny?

7.2 Charakteristika respondentů

Polostrukturované rozhovory slouží pro doplnění sekundární analýzy dat. V empirickém šetření byly provedeny celkem 4 rozhovory. Následující souhrnná Tabulka 42 přináší přehled jednotlivých respondentů. Jedinou ženou ve funkci starostky je Ing. Hana Maivaldová v obci Vráž, svou funkci vykonává již od roku 2006. Ve funkci je již

13 let, projekty uskutečněné v obci se snaží realizovat bez využití půjčky od bank, přeci jen obec stále splácí závazek vůči Komerční bance z roku 2015, ke dne 30.06.2019 je hodnota závazku 9 375 tis. Kč Nejstarším a zároveň nejdéle působícím starostou ve funkci je pan Pavel Hubený z Hudlic. Členem zastupitelstva je již od roku 1998, a tak jej můžeme považovat za experta v této oblasti. Starostování se věnuje již přes 17 let, za celou dobu působnosti zrealizoval několik nezbytných projektů pro svou obec a hodlá v tom pokračovat i na dále, do budoucna má naplánováno několik zajímavých projektů, u některých již obec i zažádala o dotaci. Starosta již neplánuje žádné velké půjčky od bank, jak tomu bylo například v roce 2015, kdy si obec vzala půjčku od České spořitelny ve výši 19 999 tis. Kč, kterou stále splácí, k 30.06.2019 stále zbývá uhradit 12 499 tis. Kč. Při plánování projektů dbá na to, aby finanční zatížení obce bylo co nejnižší.

Pan Ing. Martin Hrdlička vykonává svou funkci již druhé volební období, a to od podzimu 2014. V obecním zastupitelstvu působil 16 let. V obci žije od narození, jeho rodina dokonce na Tetíně již od roku 1872, z toho důvodu by své zkušenosti a vazby rád využil ve prospěch svého bydliště. Nejmladším starostou dle funkčního období (ale i věkově) je Ing. Jaromír Frühling, který do své funkce nastoupil teprve v roce 2018, a tak se stále se svou funkcí seznamuje, v obci sice žije již 5 let, ale na rozdíl od ostatních starostů není „rodákem“, a tak nemůže detailně znát potřeby obce a jejích občanů. Všem dotazovaným byly položeny celkem 4 totožné otázky. Cílem empirického šetření je zodpovězení otázek polostrukturovaných rozhovorů a zjistit jaký mají starostové názor na dotace na obecní úrovni, zda by bez dotací realizovali všechny projekty, jež byly uskutečněny a jaký je jejich názor na zadlužování obcí kvůli dotacím a realizovaným projektům, Tyto otázky pomohou zjistit jaký význam mají dotace v obci a zda přispívají k rozvoji obce. Tabulka 42 přináší charakteristiku respondentů vybraných obcí.

Tabulka 42: Charakteristika respondentů

Respondent	Starosta obce	Jméno a příjmení	Pohlaví	Věk	Zaměstnání	Počet let ve funkci
A1	Tmaň	Ing. Jaromír Frühling	Muž	49 let	starosta	1
A2	Hudlice	Pavel Hubený	Muž	65 let	starosta/podnikatel	17
A3	Tetín	Ing. Martin Hrdlička	Muž	55 let	starost/podnikatel	5
A4	Vráž	Ing. Hana Maivaldová	Žena	57let	starostka	13

Zdroj: Vlastní zpracování

7.3 Vyhodnocení dat z expertních rozhovorů

Následující souhrnná Tabulka 43 vyhodnocuje odpovědi 4 dotazovaných respondentů. Jednotlivé odpovědi na otázky byly analyzovány a vzájemně komparovány. Tři ze 4 starostů žijí v obci od narození. Respondenti A1 a A4 jsou starosty na plný úvazek,

respondenti A2 a A3 ke své funkci vykonávají ještě jinou činnost podnikání. Tabulka 43 přináší vyhodnocení rozhovorů.

Tabulka 43: Vyhodnocení rozhovorů

	A1	A2	A3	A4
otázka č.1	spíše negativní názor, dotace by neměly být hrozbou pro obecní rozpočet, jsou „postaveny“ na komplexní dodávce od 1 dodavatele, který dostane velkou část dotace ve svůj prospěch	dotace jsou příležitostí, díky dotačním možnostem se realizují potřebné akce	dotace jsou neefektivním způsobem podpory rozvoje obcí, chybná alokace dotací ze strany státu, efektivnější je motivovat daňově obce i privátní subjekty k investicím, na druhou stranu v dotacích vidí příležitost pro obec Tetín, zaměření se především na dotace na investiční akce, nejsou tak administrativně náročné	dotace jsou prima, složitost získání dotace, dbát na využití dotace s ohledem na další přínos realizované dotované akce
otázka č.2	projekty posuzují z hlediska efektivity a ekonomičnosti dotace, zda se vyplatí dotaci využít nebo je pro obec lepší financovat svépomocí	projekt "Kanalizace a ČOV" by nebyl realizován, některé projekty lze financovat svépomocí, ale většina projektů v Hudlicích by bez dotací realizovaná nebyla	jen některé	projekty "menších" rozměrů by obec financovat zvládla, projekt kanalizace by nebyl realizován, projekt školy ano
otázka č.3	zadluženost obce není problémem této obce, do budoucna se tímto směrem nechci ubírat, někdy jsou dotace jiným řešením, jak vybudovat vodovod, kanalizaci, jiný nákladný projekt, neznalost může vést k zadluženosti, svou kandidaturou jsem zamezil nákupu zchátralého zámku, realizace této „akce“ by vedla k zadlužení obce	obec není zadlužená, půjčka úvěru z roku 2015 nezbytná pro realizaci projektů	obec není zadlužená, čerpá investiční úvěr, přiměřené zadlužení není na škodu, pokud je úvěr použit na smysluplnou investici	se zadlužeností nejsou problémy, obec se nikdy nehrnula do projektů, které nemají vazbu na potřeby obce, pro nezadlužení stačí umět dobře počítat
otázka č.4	výběr projektů závisí na potřebách a ohlasech občanů, na přínosu pro obec realizací projektů, nikdy se nejde zavděčit všem	projekty vybrané na základě potřeb obyvatele obce, v současnosti příprava na realizaci projektu přístavby základní školy pro zřízení druhého stupně ZŠ, snaha zajistit další rozvoj obce	Prostřednictvím "Plánu investičního rozvoje Tetína", realizace jedné stavby za druhou díky Plánu investičního rozvoje Tetín	realizace projektů vyplývají z potřeb obce a jejich obyvatel, oprava komunikací, modernizace školy/školk, výstavba chodníků

Zdroj: Vlastní zpracování

Společným znakem na otázku č. 1 je spatřování dotací jako příležitostí pro obec. Z počátku odlišně se vyjadřuje respondent A1 a A3. A1, má spíše negativní názor na dotace a tvrdí, že by dotace neměly být hrozbou pro obecní rozpočet a říká: „*Větší problém vidím v tom, že většina dotací je postavená na komplexní dodávce od jednoho dodavatele, který v mnoha případech „spolkne“ velkou část této dotace ve svůj prospěch. Přičteme-li k tomu provize za vyřízení dotací či nesmyslné rozsahy projektových dokumentací a položkových rozpočtů, mnohdy je ve výsledku samotný finanční přínos takové dotace velmi malý.*“. A3 vnímá dotace v obecné rovině jako projev socialistického a levicového státu a tvrdí: „*Je to neefektivní způsob podpory rozvoje obcí. Stát vybere daně především od těch, kteří jsou aktivní, složité je přerozděluje a jen malá část z vybraných daní doputuje na místo určení*“. Řešení vidí v motivování daňově obcí a privátních subjektů k investicím, jelikož je to minimálně 5 x efektivnější. Ve vztažení dotací na obec Tetín, však v dotacích vidí pro obec příležitost, tím se shoduje se zbylými dotazovanými starosty. A3 říká: „*Vytvořili jsme "Plán investičního rozvoje", který vychází ze "Strategického plánu obce". Zaměřujeme se*

především na dotace na investiční akce, protože dotace do neinvestiční oblasti jsou příliš složité a administrativně náročné. Nyní realizujeme jednu stavbu za druhou.“ Dotazovaná A4 tvrdí *„Dotace jsou prima. Je složité je získat, zpravidla je nutné mít odbornou firmu, která ale také ukrajuje peníze z rozpočtu obce, ale ve srovnání s poskytnutou dotací malé.“* Dle respondenta A2 jsou dotace příležitostmi, a proto se snaží využít všech dotačních možností pro realizaci dalších potřebných akcí v obci.

U druhé otázky se všichni dotazovaní shodují na názoru, že bez poskytnutí finančních prostředků z dotací by některé projekty nemohly být realizovány. A1 i přestože jako nový starosta není otázkou schopen zodpovědět, říká *„Za sebe mohu říct, že projekty, kterými se zabývám s výhledem do budoucna již nyní posuzuji i z hlediska, zda se u nich nějaká dotace vyplatí či zda nebude efektivnější a ekonomičtější se bez ní obejít. Jako příklad mohu uvést výstavbu nových fotbalových kabin. Pokud by tato stavba byla realizována s dotací a zadána jedné firmě, bylo by zde značné omezení při jejich výběru, vzniklo by riziko nesplnění dotačních kritérií a přínos by nebyl velký. Při stavbě svépomocí a zadávání jednotlivých úseků stavby bylo oproti položkovému rozpočtu ušetřeno 30 – 40% původních předpokládaných nákladů.“* Dle názoru A2 by obec některé projekty mohla financovat svépomocí bez získání dotace, avšak projekt kanalizace by nebylo možné bez dotace uskutečnit, stejně jako další projekty, jimiž jsou: rekonstrukce kabin, koupaliště a házenkářského hřiště, na které obec nemá dostatek vlastních prostředků, a proto je spolufinancování prostřednictvím dotace nezbytné. A4: *„Z těch uskutečněných bychom projekt kanalizace bez dotace nebyli schopni realizovat, ale třeba záměry ve škole bychom realizovali i bez použití dotací.“*

Na třetí otázku ohledně zadluženosti odpověděli všichni respondenti ve stejném znění. Dle jejich výroku obec není zadlužená. V případě respondenta A1 se obec skutečně nepotýká se zadlužeností a vykazuje nulový ukazatel dluhové služby, starosta se budoucna nechce ubírat směrem, který by vedl k zadluženosti obce. *„Důvodem či spíše hlavním impulsem, proč jsem se rozhodl kandidovat na starostu byl právě fakt, že předchozí starosta zvažoval využít veškerých rezerv obce pro nákup zdejšího zchátralého zámku a následně ho renovovat formou úvěrů a zadlužení. Pro mne jako ekonoma je toto naprosto nemyslitelné, s ohledem na ostatní potřeby obce (silnice, chodníky, sportoviště atd.). Na ty by v případě takového projektu peníze nezbyly. Na druhou stranu chápu, že mnohdy je to jediné řešení obce, jak vybudovat kanalizaci, vodovod či jiný nákladný projekt.“* A2 přiznává, že obec splácí poskytnutý úvěr, ale obec neshledává taktéž zadluženou a dodává:

„Naši obec nevidím jako zadluženou, kdybychom čekali, až potřebné prostředky z daní našetříme, nemohli bychom již žádat o dotace z EU, protože tato podpora by už skončila.“

Respondent A3 neuznává investiční úvěr jako způsob zadlužení obce a tvrdí: *„Naše obec není zadlužená. Máme ale jeden investiční úvěr, který postupně splácíme. Dle našeho názoru, pokud je úvěr použit na smysluplnou investici, nemusí být přiměřené zadlužení na škodu.“* Podle posledního dotazovaného A4 obec nemá se zadlužeností problémy: *„Nikdy jsme se nehrnuli do projektů, které sice třeba dotační tituly umožňovaly, ale neměli vazbu na potřeby obce. Většinou stačí umět obyčejně počítat.“*

Shodným znakem u poslední položené otázky byla u všech dotazovaných jednoznačná odpověď – projekty jsou realizované v závislosti na potřeby obce a jejich občanů, tak aby přispívali k rozvoji obce. A1: *„Nikdy se nezavděčíte všem a vždy se najdou tací, kteří pokládají projekt za nepotřebný, a naopak upřednostňují jiný. Proto se i snažím s nimi o jednotlivých zámyslech diskutovat a vysvětlit jim svůj názor na potřebu či nepotřebu toho určitého projektu.“* A2 navíc dodává, jaký další projekt povede ke zvýšení kvality života v obci a zároveň i k jejímu rozvoji: *„V současné době velice intenzivně pracujeme na akci realizace přístavby základní školy pro zřízení druhého vzdělávacího stupně s ohledem na dlouhodobý nedostatek potřebných kapacit v Králově Dvoře a Berouně. Myslím si, že se nám společně se zastupitelstvem podařilo uskutečnit spoustu věcí, které nám okolní obce závidějí, neustále se snažíme zajistit další rozvoj obce.“*

Respondent A3 uvádí, že projekty jsou realizovány za pomoci Plánu investičního rozvoje, jež se každoročně aktualizuje a je schvalován zastupitelstvem obce, díky tomuto plánu je obec schopna realizovat jednu stavbu za druhou. Plán uvádí přehled dokončených, realizovaných a plánovaných investic. Rozhovor uzavírá svou odpovědí dotazovaný A4: *„Projekty a jejich realizace vyplývají z potřeb obce a jejích obyvatel, většinou jde o modernizaci, nebo rozšiřování školy/školky, výstavbu chodníků, úpravy komunikací, veřejných prostranství atp.“*

Souhrn empirického šetření

Z odpovědí polostandardizovaných rozhovorů bylo zjištěno, že společnými znaky obcí jsou: příležitost, rozvoj, nezadluženost, potřeby obce a obyvatel. Na základě výpovědí z rozhovorů lze konstatovat, že ve všech případech dotace přispívají k rozvoji obce, zvýšení kvality života a umožňují obcím realizovat projekty, které by si bez spoluúčasti dotací nemohly dovolit. Bez použití dotací rozhodně není možné uskutečnit finančně náročné projekty, kterými mohou být například kanalizace a ČOV. Na druhou stranu obec Tetín, díky zaměření se na investiční akce, které nejsou příliš složité a administrativně náročné jako dotace do neinvestiční oblasti je schopna realizovat široké spektrum projektů a staveb. Dle mého názoru je velkou zásluhou zpracovaný Plán investičního rozvoje obce Tetín, díky kterému si obec může pomyslně odškrtnout splněné „úkoly“ a s radostí se pustit do dalších na seznamu. Výsledky empirického šetření potvrzují závěry ze sekundární analýzy dat. Příležitost je spatřována zejména v množství realizovaných projektů, jež byly uvedeny v souhrnné tabulce - Tabulka 35, které přispívají k rozvoji obce, zatraktivnění obce a ke zvýšení kvality života. Viz projekty kanalizace a ČOV, rekonstrukce MŠ a ZŠ, zřízení obecní kompostárny, rekonstrukce sportovních hřišť aj. V částečném rozporu zůstává výsledek ze sekundární analýzy dat ohledně zadluženosti obcí, dle kterého má k 30.06.2019 nulový ukazatel dluhové služby pouze obec Tmaň. Z rozhovorů se starosty vyplynulo, že žádná obec není zadlužená, i když splácí úvěr. V případě Tetína se jedná o investiční úvěr, který se v budoucích letech v pozitivním smyslu navrátí obci. U obcí Hudlice a Vráž se jedná o splácení již poskytnutého úvěru z roku 2015, obce se dál již nezadlužují a realizují finančně nenáročné investice, popřípadě investice, které budou s minimální účastí z vlastních zdrojů obce. Respondenti také shledávají, že národní/regionální dotace nejsou tak administrativně náročné a jejich získání je v porovnání s evropskými dotacemi mnohem snazší. Dle názorů dotazovaných nemá cenu realizovat projekt bez ohledu na potřeby obce a obyvatel, takové projekty nikdo neocení. Obec Hudlice například na další rok připravuje projekty revitalizace vodních nádrží "Kalu" a koupaliště. Starosta Hudlic říká: *„Dále se rovněž zpracovává projektová dokumentace na rekonstrukci požární nádrže „Kal“ a zejména i na případné rozšíření koupaliště, kde opět využijeme vhodné dotační výzvy k podání žádosti o finanční dotaci, aby zatížení obce bylo co nejmenší. Realizací těchto projektů chce obec přispět k zatraktivnění obce, a obnovení možnosti koupání v přírodní nádrži.“*

8 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit jaký vliv mají dotace na rozvoj a hospodaření obce Tmaň a okolních obcí (Hudlice, Tetín a Vráž) a vzájemně je mezi sebou komparovat. Určit, zda dotace přispívají k rozvoji obcí nebo naopak zapříčiňují jejich zadluženost a jaký vliv mají na ekonomické chování obcí. Práce se zaměřila na dotace jako významný zdroj obecních příjmů a hospodaření obecních rozpočtů v aktuálním programovém období 2014-2020. Konkrétně v letech 2014-2019, jelikož programové období nebylo ukončeno.

Teoretická část práce vycházela z prostudování odborné literatury, odborných zdrojů a legislativních dokumentů vztahujících se k dané problematice. Po prostudování odborné literatury, která byla podstatná pro analytickou část, lze říci, že ve venkovských regionech je uplatňován exogenní přístup – formy podpory od shora dolů viz financování obcí. Příkladem je alokace finančních prostředků ze státního rozpočtu do rozpočtu obecního. Teoretická část práce objasnila princip fungování obecního rozpočtu i jeho složení. Pro tuto práci jsou nejpodstatnější především příjmy v podobě dotací, které mohou být uděleny z nadnárodních (fondy EU), národních (státní rozpočet) nebo regionálních rozpočtů (krajské a obecní rozpočty). Práce detailněji charakterizovala dotace a jejich rozdělení na nenárokové a nárokové a účelové a neúčelové. Ve většině případů bývají poskytovány účelové dotace, kdy příjemce dotace musí využít finanční prostředky na předem stanovený účel. Úskalí pro příjemce dotace nastává v okamžiku, kdy musí obdrženou finanční částku navrátit pro nesplnění podmínek, za jakých byla dotace subjektu udělena. Na teoretická východiska a teoretickou část navázala sekundární analýza dat včetně empirického šetření, ve kterém byly aplikovány poznatky získané studiem odborných dokumentů z teoretické části.

Sekundární analýza dat o hospodaření čtyř vybraných obcí ze Středočeského kraje (Tmaň, Hudlice, Tetín, Vráž), jež byly vybrány na základě podobného počtu obyvatel a lokace ve Středočeském kraji. Dle územní klasifikace Evropské unie byly municipality zařazeny do úrovně LAU2. Tabulka 19 znázorňuje přehled základních demografických údajů vybraných obcí s celkovým počtem obyvatel kolem 1200 obyvatel, výjimkou je obec Tetín s nižším počtem obyvatel - 872 obyvatel. Práce komparovala základní demografické

údaje jako je vývoj počtu obyvatel, věkovou a vzdělanostní strukturu a občanskou a technickou vybavenost obcí.

Největší celkový přírůstek má obec Tmaň, za rok 2018 dosáhl hodnoty 49 obyvatel. Oproti tomu paradoxně největší záporný přírůstek zaznamenala obec Hudlice -21 obyvatel, i když je v rámci 4 sledovaných obcí nejpočetnější municipalitou. Největší hustotu obyvatel 185 obyvatel/km² má obec Vráž s nejmenší katastrální výměrou 6,39 km². Obec Hudlice má navzdory nejvyššímu počtu obyvatel nejnižší hustotu obyvatel: 59 obyvatel/km² způsobenou největší rozlohou 20,73 km². Všechny zmiňované obce poskytují svým občanům podobné majetkové vybavení. Jediná obec Vráž oproti ostatním disponuje vlakovou tratí, ale oproti ostatním nemá vlastní ČOV, a tak je odvod splaškových vod směřován do města Beroun (Tabulka 22; Tabulka 23).

Při komparaci obecních rozpočtů bylo zjištěno, že většina příjmů je ve sledovaném období 2014-2019 tvořena nenávratnými finančními příjmy. Pouze obce Vráž a Hudlice v roce 2015 využily návratných finančních příjmů v podobě poskytnutého úvěru, municipality čerpaly za sledované období pouze jeden úvěr. V roce 2018 využila možnost revolvingového úvěru ve výši 3 000 tis. Kč a investičního municipálního úvěru ve výši 5 000 tis. Kč obec Tetín. Nejvyšší celkové příjmy za sledované období vykazuje obec Hudlice (213 345 tis. Kč), která je zároveň i nejpočetnější ze všech obcí. V roce 2015 byla relativní hodnota přijatých transferů v hodnotě 83,3 % k celkovým příjmům obce. Sekundární analýza dat potvrdila východisko z teoretické části práce, že daňové příjmy tvoří hlavní část celkových příjmů municipalit s hodnotou nad 50 %, dle Příloha 5 lze toto tvrzení ověřit - daňové příjmy se v roce 2015 pohybují cca od 55 – 88 %. Ovšem pokud dojde k srovnání za celé sledované období 2014-2019 hodnoty nad 50 % mají pouze obce Tmaň (71,7 %) a Tetín (63,2 %). Hodnotu pod 50 % vykazují obce Hudlice (41,4 %) a Vráž (37,6 %), což je způsobenou především vysokou částkou poskytnutých dotací v roce 2015 na projekty "Kanalizace" a "Kanalizace a ČOV Hudlice".

Největší trend růstu podílu dotací na celkových příjmech obce je v rozmezí let 2014-2015, tedy v období, kdy začíná nové programové období 2014-2020. Pro obce jsou vypisovány nové oblasti podpor a municipality tak mohou využít nově zřízené programy pro realizaci svých projektů. Příkladem jsou obce Hudlice a Vráž, které v roce 2015 využily od 83,3 %-88,8 % dotací z celkových příjmů obecních rozpočtů.

Nejvyšší celkové výdaje za období 2014-2019 má obec Hudlice (215 740 tis. Kč), která je zároveň i nejlidnatější obcí. V roce 2015 činily výdaje obce 119 913 tis. Kč díky

realizaci projektu "Kanalizace a ČOV Hudlice". Financováním tohoto projektu obec v roce 2015 vykazovala největší schodek obecního rozpočtu za celé sledované období -29 887 tis. Kč. Z čehož vyvstává výzkumná otázka do empirické části práce: "Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?". Kvůli splátce úvěru České spořitelně na realizované projekty vzrostl obci Hudlice ukazatel dluhové služby v roce 2016 na hodnotu 37,4 %, došlo tedy k překročení přípustné hranice 30 %. V porovnání s ostatními obcemi: Tmaň (0 %), Tetín (5,5 %), Vráž (9,3 %).

Nejnižší zadluženost na obyvatele na konci sledovaného období v roce 2018 (údaje za rok 2019 nejsou ještě k dispozici, proto je konečným rokem sledovaného období rok 2018) obec Tmaň: 0 Kč, oproti tomu s nejvyšší zadlužeností se potýká obec Hudlice: 13,7 tis. Kč, kvůli splácení poskytnutého úvěru z roku 2015 od České spořitelny.

Pro splnění cíle diplomové práce byly prošetřeny realizované projekty za programové období 2014-2020 a to z hlediska financování a poskytnutých dotací z nadnárodních, národních a regionálních zdrojů. Souhrnný přehled realizovaných projektů přináší Tabulka 35. Společným znakem zadlužených obcí je jejich snaha vyrovnat se ostatním vyspělejšími obcím a eliminovat tak disparity v oblasti technické a majetkové vybavenosti. V praxi se tak spíše uskutečňují primárně projekty pro zajištění základní občanské a technické vybavenosti obcí bez důrazu na inovativnost projektů. Obce se totiž snaží svým občanům poskytnout srovnatelné vybavení jaké nabízejí obce v jejím okolí.

Empirické šetření navázalo na sekundární analýzu dat. Z odpovědí polostandardizovaných rozhovorů bylo zjištěno, že společnými znaky obcí jsou: příležitost, rozvoj, nezadluženost, potřeby obce a obyvatel. Na základě výpovědí z rozhovorů lze konstatovat, že ve všech případech dotace přispívají k rozvoji obce, zvýšení kvality života a umožňují obcím realizovat nákladné projekty, které by si bez spoluúčasti dotací nemohly dovolit. Bez použití dotací rozhodně není možné uskutečnit finančně náročné projekty, kterými mohou být například kanalizace a ČOV. Na druhou stranu obec Tetín, díky zaměření se na investiční akce, které nejsou příliš složité a administrativně náročné jako dotace do neinvestiční oblasti je schopna realizovat široké spektrum projektů a staveb. Dle mého názoru je velkou zásluhou zpracovaný Plán investičního rozvoje obce Tetín, díky kterému si obec může pomyslně odškrtnout splněné „úkoly“ a s radostí se pustit do dalších na seznamu. Výsledky empirického šetření potvrzují závěry ze sekundární analýzy dat. Příležitost je spatřována zejména v množství realizovaných projektů, jež byly uvedeny v souhrnné tabulce - Tabulka 35, které přispívají k rozvoji obce, zatraktivnění obce a ke

zvýšení kvality života. Viz projekty kanalizace a ČOV, rekonstrukce MŠ a ZŠ, zřízení obecní kompostárny, rekonstrukce sportovních hřišť aj. V částečném rozporu zůstává výsledek ze sekundární analýzy dat ohledně zadluženosti obcí, dle kterého má k 30.06.2019 nulový ukazatel dluhové služby pouze obec Tmaň. Z rozhovorů se starosty vyplynulo, že žádná obec není zadlužená, i když splácí úvěr. V případě Tetína se jedná o investiční úvěr, který se v budoucích letech v pozitivním smyslu navrátí obci. U obcí Hudlice a Vráž se jedná o splácení již poskytnutého úvěru z roku 2015, obce se dál již nezadlužují a realizují finančně nenáročné investice, popřípadě investice, které budou s minimální účastí z vlastních zdrojů obce. Respondenti také shledávají, že národní, regionální dotace nejsou tak administrativně náročné a jejich získání je v porovnání s evropskými dotacemi mnohem snazší. Dle názorů dotazovaných nemá cenu realizovat projekt bez ohledu na potřeby obce a obyvatel, takové projekty nikdo neocení. Obec Hudlice například na další rok připravuje projekty revitalizace vodních nádrží "Kalu" a koupaliště. Starosta Hudlic říká: *„Dále se rovněž zpracovává projektová dokumentace na rekonstrukci požární nádrže „Kal“ a zejména i na případné rozšíření koupaliště, kde opět využijeme vhodné dotační výzvy k podání žádosti o finanční dotaci, aby zatížení obce bylo co nejmenší realizací těchto projektů chce obec přispět k zatraktivnění obce, a obnovení možnosti koupání v přírodní nádrži.“*

Při porovnání jednotlivých obcí jsou dle mého názoru velice aktivní obec Tetín a obec Hudlice. U obce Tetín bych ráda vyzdvihla zpracovaný Plán investičních akcí Tetín, díky němuž obec přesně ví, jaké investice bude realizovat a v jakém stadiu rozpracovanosti se nachází. Další výhodou je zřízený výbor skupiny dotací a grantů, který svou pozornost věnuje především aktuálním výzvám a dotačním programům. Obec Hudlice realizuje rozsáhlé spektrum projektů a přispívá tak k rozvoji obce, taktéž má zřízenou komisi pro investice, výběrová řízení a rozvoj obce, díky které si sestavuje plán investic. Obec Vráž disponuje Programem rozvoje obce Vráž, který je jedním ze základních plánovacích dokumentů obce a má zajistit kvalitu života v obci a péči o občany prostřednictvím realizace možných příležitostí. Avšak obec postrádá výbor pro dotace a granty, či komisi, která by tuto agendu spravovala. Obci Tmaň bych doporučila sestavení si plánu investic pro obec Tmaň nebo Programu rozvoje pro obec Tmaň, ve kterém by obec definovala příležitosti a budoucí plánované projekty s možností zřízení výboru pro dotace a granty a přispěla tak většímu rozvoji obce Tmaň. V současném roce 2019 obec totiž nezažádala o žádnou dotaci a nerealizuje žádný projekt. Toto nečinné období může být způsobeno

například dosazením nového starosty do funkce. Výhodou ostatních vybraných obcí je, že jejich představitelé jsou ve funkci minimálně 5 až 17 let (tedy více než jedno funkční období). Úskalím obce Tmaň pro realizování projektů může tedy být častá obměna na místě starosty obce, z toho důvodu by byl vhodný plán investic, který by byl se střednědobým výhledem.

Propojením empirického šetření společně s teoretickou a analytickou částí práce pomohlo přinést výsledky na stanovené cíle diplomové práce. Diplomová práce „Dotace jako zdroj financování v rozvoji obce (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž)“ je rozsáhlé a komplikované téma, pro jehož zpracování neposkytuje práce velký prostor a které není možno v jedné práci zcela obsáhnout, což nebylo cílem této práce. Stanovené cíle pro tuto práci byly splněny. Diplomová práce přispěla k porozumění fungování hospodaření obcí a systému dotací, včetně jejich využití.

9 Seznam použitých zdrojů

Tištěné dokumenty

BINEK, Jan. *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010. ISBN 978-80-87147-29-0.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-111-6.

CÍSAŘOVÁ, Eliška a Jan PAVEL. *Průvodce komunálními rozpočty, aneb, Jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. Praha: Transparency International - Česká republika, c2008. ISBN 978-80-87123-06-5.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Květa KUBÁTOVÁ. *Veřejné finance: učebnice*. 2. vyd. Praha: Eurolex, 2004. ISBN 80-86432-88-2.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance: vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-577-2.

KERN, J. *Teoretická a metodologická báze regionální politiky*. Ostrava: VŠB - TUO, 1998. ISBN 80-7078-524-1.

MACOURKOVÁ, Iva. *Aktéři lokálního rozvoje (spolková činnost v obci Tmaň)*. Praha, 2017. Bakalářská práce (Bc.). Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, Katedra humanitních věd, 2017-05-24.

MAIER, Gunther a Franz TÖDTLING. *Regionálna a urbanistická ekonomika 2: regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Elita, 1998. ISBN 80-8044-049-2.

MAJEROVÁ, Věra. *Sociologie venkova a zemědělství*. Vyd. 4., přeprac. Praha: Credit, 2000. ISBN 80-213-0651-3.

MARKOVÁ, Hana. *Finance obcí, měst a krajů*. Praha: Orac, 2000. Příručky pro praxi a studium veřejné správy. ISBN 80-86199-23-1.

NOVÝ, Ivan a Alois SURYNEK. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2006. Manažer. Management. ISBN 80-247-1705-0.

PAŘÍZKOVÁ, Ivana. *Financování územních samosprávných celků*. Brno: Masarykova univerzita, 1998. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Řada teoretická, sv. 219. ISBN 80-210-1997-2.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.

PELCL, Petr. *Financování rozvoje venkova*. Plzeň: Centrum pro komunitní práci, 2008. Edice Venkov. ISBN 978-80-86902-62-3.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance. ISBN 978-80-247-5608-0.

SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. ISBN 80-7329-023-5.

SKOKAN, Karel. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. Vyd. 1. Ostrava: Repronis, 2004. 159 s. ISBN 8073290596.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

SVAZ MĚST A OBCÍ. *Národní dotační zdroje: Příležitosti a možnosti pro města a obce z národních zdrojů*. 2019. ISBN 978-80-906042-8-5.

VANHOVE, Norbert a Leonardus Hendrik KLAASSEN. *Regional policy: a European approach*. 2nd ed. Aldershot: Gower, c1987. ISBN 0-566-05413-2.

WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Webové stránky

DOTACEEU. *Čerpání v období 2007-2013*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013/Cerpani-v-obdobi-2007-2013>

DOTACEEU. *Evropské fondy v ČR*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2019-08-09]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR>

DOTACEEU. *Jaké jsou cíle kohezní politiky v programovém období 2014-2020?* ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2020-01-09]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Ostatni/Dulezite/Caste-dotazy/Obecne-otazky/Cile-politiky-soudrznosti-2014-2020>

DOTACEEU. *Kohezní politika po roce 2020*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2019-08-09]. <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/Pozice-CR-k-politice-soudrznosti-po-roce-2020>

DOTACEEU. *Kohezní politika*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2019-08-09]. <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/KOHEZNI-POLITIKA-PO-ROCE-2020/s>

DOTACEEU. *Koncepce politiky soudržnosti po roce 2020*. ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/koncepce-cr-politiku-soudrznosti-2021>

DOTACEEU. *Kulaté stoly k budoucnosti politiky soudržnosti 2021-2027*. ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2020-01-21]. Dostupné z: <https://dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/kulaty-stul>

DOTACEEU. *Program meziregionální spolupráce INTERACT III* ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy/OP-INTERACT-III>

DOTACEEU. *Program meziregionální spolupráce INTERACT III* ©2020 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR [online]. [cit. 2020-02-07]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy/OP-INTERACT-III>

DOTACEEU. *Programové období 2007-2013*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/Programove-obdobi-2007-2013>

DOTACEEU. *Programové období 2014-2020*. ©2019 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2019-08-18]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/Evropske-fondy-v-CR/2014-2020>

ESPON 2020. *ESPON 2020 Cooperation Programme*. © ESPON. [online]. [cit. 2019-11-11]. Dostupné z: <https://www.espon.eu/2020>

EUROSKOP.CZ. *Operační programy 2007-2013*. © 2005-2020 Vláda České republiky. [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8641/sekce/operacni-programy-2007-2013/>

EVROPSKÁ KOMISE. *Nová politika soudržnosti*. 06. 04. 2019. [online]. [cit. 2019-05-18]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/cs/2021_2027/

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND ČR. *OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost*. © 2019 Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z: <https://www.esfcr.cz/op-vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>

INTERREG CENTRAL EUROPE. *Interreg CENTRAL EUROPE 2021-27*. © 2019. [online]. [cit. 2020-02-17]. Dostupné z: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/discover/programme.html>

INTERREG RAKOUSKO-ČESKÁ REPUBLIKA. *O programu*. © 2019 Amt der Niederösterreichischen Landesregierung. [online]. [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: <https://www.at-cz.eu/cz/o-programu/o-programu>

INTERREG V-A ČESKÁ REPUBLIKA-POLSKO. *O programu*. © 2019. [online]. [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: <http://www.cz-pl.eu/zakladni-informace-o-programu>

INTERREG V-A SLOVENSKÁ REPUBLIKA-ČESKÁ REPUBLIKA. *O programu*. © 2018 Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR. [online]. [cit. 2019-11-17]. Dostupné z: <https://www.sk-cz.eu/sk/program-2014-2020/o-programe>

KURZY. *Integrovaný regionální operační program bude pokračovat i v letech 2021-2027*. © 2000–2019. [online]. [cit. 2019-08-26]. Dostupné

z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/515622-integrovaný-regionalní-operacní-program-bude-pokracovat-i-v-letech-2021-2027/>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Struktura a vývoj státního dluhu* © 2019. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zadluženost územních rozpočtů v roce 2017* © 2019. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2017/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-33656>

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zadluženost územních rozpočtů v roce 2018* © 2019. [online]. [cit. 2019-10-28]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2018/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-36295>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *NUTS*. © 2019. [online]. [cit. 2019-08-05]. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/N/NUTS>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Podpora rozvoje regionu*. © 2019. [online]. [cit. 2019-08-28]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Narodni-dotace/Podpora-a-rozvoj-regionu/Program-Podpora-rozvoje-regionu-2019>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*. © 2019. [online]. [cit. 2019-06-24]. Dostupné z: https://mmr.cz/getmedia/ad7538bc-7577-46fa-83e4-b8bdd596a6f4/SRR-2014-2020_2.pdf.aspx?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. © 2020 Ministerstvo pro místní rozvoj. [online]. [cit. 2020-01-24]. Dostupné z: <https://mmr.cz/cs/microsites/uzemni-dimenze/nova-srr-21>

REGIONÁLNÍ RADA REGIONU SOUDRŽNOSTI MORAVSKOSLEZSKO. *Moderní trendy a přístupy k regionálnímu rozvoji*. © 2007-2016. [online]. [cit. 2019-08-04]. Dostupné z: http://www.rr-moravskoslezsko.cz/file/3833_1_1/

VAŠE EVROPA. *Jak zajistit finance*. [online]. [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/getting-funding/access-finance/index_cs.htm?pk_campaign=access2finance2019&pk_medium=cpc&pk_source=google_cs&_pmclid=b|10361016|wp|3881042|k|3329344

Webové stránky obcí

OBEC TMAŇ. *Oficiální webové stránky*. © 2019 [online]. [cit. 2019-10-04]. Dostupné z www: <https://www.obectman.cz/>

OBEC HUDLICE. *Oficiální webové stránky*. © 2019 [online]. [cit. 2019-09-24]. Dostupné z www: <http://www.obec-hudlice.cz/>

OBEC TETÍN. *Oficiální webové stránky*. © 2019 [online]. [cit. 2019-10-01]. Dostupné z www: <https://www.tetin.cz/>

OBEC VRÁŽ. *Oficiální webové stránky*. © 2019 [online]. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z www: <http://www.obec-vraz.cz/>

Zákony

Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 9. srpna 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248>

Zákon č.128/2000 Sb., o obcích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 15. května 2000. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

Zákon č.129/2000 Sb., o krajích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 15. května 2000. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-129>

Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 22. března 2012. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Zákon č.304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 30. září 2013. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304>

Ústní a písemná sdělení

Osobní a e-mailová komunikace se starosty vybraných obcí (Tmaň, Hudlice, Tetín a Vráž). 2019

10 Přílohy

Příloha 1: Komparace 2 programových období dle OP

Příloha 2: Vývoj počtu obyvatel v letech 2008-2018

Příloha 3: Celkové příjmy obecních rozpočtů v letech 2014-2019

Příloha 4: Celkové výdaje municipálních rozpočtů v období 2014-2019

Příloha 5: Přehled příjmů v období 2014-2020

Příloha 6: Výpočet zadluženosti obce/1.obyv. v letech 2014-2018 v tis. Kč

Příloha 7: Odvětvový výdajový rozpočet za roky 2014-2019 v tis. Kč

Příloha 8: Výdaje obcí dle skupin "Lidé" a "Technika a příroda" v letech 2014-2019 (v tis. Kč.)

Příloha 9: Splátky jistin a hrazené úvěry vybraných obcí

Příloha 10: Přehled dotací a celkových příjmů zvolených v obcí v letech 2014-2019 (v tis. Kč)

Příloha 11: Výpočet podílu splátek jistin včetně hrazených úroků vybraných obcí v letech 2014- 2019 (v tis. Kč)

Příloha 12: Úplný přepis rozhovorů

Příloha 1: Komparace 2 programových období dle OP

Počet	2007-2013	Alokovaná část	Rúdičí orgán	Fond	Počet	2014-2020	Národní operační programy	Alokovaná část	Rúdičí orgán	Fond
Tematické operační programy										
1.	OP Doprava	5,82 mld.eur	Ministerstvo dopravy ČR	EFRR/FS	1.	OP Doprava	4,6 mld.eur	Ministerstvo dopravy ČR	FSE/EFRR	
2.	OP Životní prostředí	4,82 mld.eur	Ministerstvo životního prostředí	EFRR/FS	2.	OP Životní prostředí	2,6 mld.eur	Ministerstvo životního prostředí	FSE/EFRR	
3.	OP Podnikání a inovace	3,12 mld.eur	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR	EFRR	3.	OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	4,3 mld.eur	Ministerstvo průmyslu a obchodu	EFRR	
4.	OP Výzkum a vývoj pro inovace	2,07 mld.eur	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR	EFRR	4.	OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	2,7 mld.eur	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	ESF/EFRR	
5.	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	1,88 mld.eur	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR	ESF	5.	OP Zaměstnanost	2,1 mld.eur	Ministerstvo práce a sociálních věcí	ESF/VEI	
6.	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	1,88 mld.eur	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR	ESF	6.	OP Technická pomoc	0,2 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	FS	
7.	Integrovaný operační program	1,82 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj	EFRR/národní zdroje						
8.	OP Technická pomoc	0,229 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj	EFRR						
Regionální operační programy pro regiony NUTS2										
9.	ROP NUTS2 Severozápad	0,763 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Severozápad							
10.	ROP NUTS 2 Moravskoslezsko	0,75 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Moravskoslezsko							
11.	ROP NUTS 2 Jihovýchod	0,721 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod							
12.	ROP NUTS2 Severovýchod	0,672 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Severovýchod	EFRR	7.	IROP	4,6 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	EFRR	
13.	ROP NUTS2 Střední Morava	0,673 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava							
14.	ROP NUTS2 Jihozápad	0,634 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Jihozápad							
15.	ROP NUTS2 Střední Čechy	0,572 mld.eur	Regionální rada regionu soudržnosti Střední Čechy							
Operační programy pro Prahu										
16.	OP Praha Konkurenceschopnost	0,242 mld.eur	Magistrát hl. m. Prahy	EFRR	8.	OP Praha - polní ústí ČR	0,2 mld.eur	Hl. město Praha	ESF/EFRR	
17.	OP Praha Adaptabilita	0,109 mld.eur	Magistrát hl. m. Prahy	ESF						
Národní spolupráce regionů										
18.	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko		Bavorské sátní ministerstvo hospodářství, energie a technologie	EFRR	9.	Interreg V-A Česká republika - Polsko.	0,226 mld.eur			
19.	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko		Ministerstvo pro místní rozvoj	EFRR/české a polské národní zdroje	10.	Interreg V-A Slovensko - ČR	0,09 mld.eur			
20.	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko		Úřad spolkové vlády Dolního Rakouska	EFRR/české a rakouské národní zdroje	11.	Interreg V-A Rakousko - ČR	0,088 mld.eur			
21.	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	0,38 mld.eur	Saské sátní ministerstvo hospodářství a práce	EFRR/české a německé národní zdroje	12.	Program přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko (čl. ELUS 2014-2020)	0,104 mld.eur + 0,138 mld.eur + 0,2 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	EFRR/národní zdroje	
22.	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko		Ministerstvo výstavby a regionálního rozvoje SR	EFRR/české a slovenské národní zdroje	13.	Program spolupráce Svobodný stát Sasko - Česká republika 2014-2020.				
23.	OP Meziregionální spolupráce		Conseil Régional Nord - Pas de Calais ve Francii	EFRR/národní zdroje	14.	Interreg CENTRAL EUROPE	0,247 mld.eur			
24.	OP Nadnárodní spolupráce		Ami der Wiener Landesregierung v Rakousku	EFRR	15.	Interreg DANUBE	0,222 mld.eur			
Síťové operační programy										
25.	Epson 2013	0,045 mld.eur	Lucemburské Ministerstvo udržitelného rozvoje a infrastruktury	zdroje členských států EU	16.	Interreg EUROPE	0,360 mld.eur			
	Interact II	x		x	17.	ESPON 2020	0,048 mld.eur	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	EFRR	
			Bratislavský samosprávný kraj		18.	Interact III	0,040 mld.eur			
26.					19.	Úřad: II	0,057 mld.eur		pomocí národní prostředky	
Program pro rozvoj venkova a rybářství										
27.	Operační program rybářství	40 mil. Kč	Ministerstvo zemědělství	ERF	20.	Operační program rybářství	0,05 mld.eur	Ministerstvo zemědělství	ENRF	
28.	Program rozvoje venkova	3,67 mld.eur	Ministerstvo zemědělství	EZRFV	21.	Program rozvoje venkova	2,3 mld.eur	Ministerstvo zemědělství	EZRFV	

Příloha 2: Vývoj počtu obyvatel v letech 2008-2018

Obec	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tmaň	1 058	1 049	1 037	1 049	1 080	1 090	1 119	1 126	1 140	1 157	1 163
Tetín	799	813	840	836	838	845	859	874	870	862	868
Hudlice	1 201	1 214	1 223	1 231	1 224	1 242	1 239	1 240	1 235	1 246	1 239
Vráž	920	970	999	1 016	1 033	1 064	1 096	1 105	1 116	1 139	1 179

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Příloha 3: Celkové příjmy obecních rozpočtů v letech 2014-2019

Rok	Název obce					Celkem
	Tmaň	Hudlice	Tetín	Vráž		
2014		20 922	15 018	11 905	13 444	61 289
2015		23 509	89 076	14 596	109 212	236 393
2016		21 703	32 691	14 935	17 581	86 910
2017		20 796	34 661	15 629	15 191	86 277
2018		23 733	28 551	21 147	20 856	94 287
2019		12 755	13 348	18 718	8 553	53 374
Celkem		123 418	213 345	96 930	184 837	618 530

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 4: Celkové výdaje municipálních rozpočtů v období 2014-2019

Výdaje celkem	Název obce				
	Tmaň	Hudlice	Tetín	Vráž	
2014		12 896	16 632	9 546	5 960
2015		21 874	11 991	11 527	13 758
2016		13 211	19 119	15 655	7 132
2017		16 522	29 748	17 983	11 461
2018		22 904	22 340	25 482	15 983
2019		7 566	7 988	9 558	6 078

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 5: Přehled příjmů v období 2014-2020

Příjmy	Rok	Název obce									
		Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž			
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Daňové	2014	12 333	58,9	13 422	89,4	9 429	79,2	10 155	75,5		
	2015	13 454	57,2	13 602	15,3	9 668	66,2	10 860	9,9		
	2016	14 904	68,7	15 145	46	11 074	74,1	12 003	68,3		
	2017	16 845	81	17 473	50,4	11 367	72,7	13 439	88,5		
	2018	20 062	84,5	18 833	66	12 967	61,3	15 183	72,8		
	2019	10 909	85,5	10 061	75,4	6 747	36,0	7 815	91,4		
Nedaňové	2014	4 343	20,9	1 056	7	2 062	17,3	1 032	7,7		
	2015	3 165	13,5	1 285	1,4	1 486	10,2	963	0,9		
	2016	3 048	14	3 051	9,3	1 923	12,9	1 101	6,3		
	2017	1 527	7,3	2 444	7,1	1 713	11,0	1 154	7,6		
	2018	1 231	3,9	2 344	8,2	3 663	17,3	1 085	5,2		
	2019	710	5,6	2 708	20,3	3 882	20,7	583	6,8		
Kapitálové	2014	1 494	7,1	36	0,2	115	1,0	6	0,1		
	2015	849	3,6	11	0,01	45	0,3	488	0,5		
	2016	998	4,6	230	0,7	109	0,7	49	0,3		
	2017	781	3,8	178	0,5	4	0,01	0	0		
	2018	925	3,9	133	0,5	7	0,1	42	0,2		
	2019	396	3,1	0	0	1 000	5,4	0	0		
Dotace	2014	2 752	13,2	504	3,4	299	2,5	2 251	16,7		
	2015	6 041	25,7	74 178	83,3	3 397	23,3	96 902	88,7		
	2016	2 753	12,7	14 265	43,6	1 829	12,3	4 427	25,1		
	2017	1 643	7,9	14 566	42	2 545	16,3	598	3,9		
	2018	1 515	6,4	7 241	25,3	4 510	21,3	4 546	21,8		
	2019	740	5,8	579	4,3	7 089	37,0	155	1,8		

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 6: Výpočet zadluženosti obce/1.obyv. v letech 2014-2018 v tis. Kč

Zadluženost celkem	Rok				
	2014 (tis. Kč)	2015 (tis. Kč)	2016 (tis. Kč)	2017 (tis. Kč)	2018 (tis. Kč)
Tmaň	2	0	0	0	0
Hudlice	0	33 092	21 787	19 263	16 738
Tetín	2 400	1 600	800	0	5 957
Vráž	0	15 000	13 500	12 000	10 500
Počet obyvatel	2014	2015	2016	2017	2018
Tmaň	1 126	1 140	1 157	1 163	1 212
Hudlice	1 240	1 235	1 246	1 239	1 218
Tetín	874	870	862	868	872
Vráž	1 105	1 116	1 139	1 179	1 182
Zadluženost na 1 obyv.	2014 (tis. Kč)	2015 (tis. Kč)	2016 (tis. Kč)	2017 (tis. Kč)	2018 (tis. Kč)
Tmaň	2	0	0	0	0
Hudlice	0	26,8	17,5	15,5	13,7
Tetín	2,7	1,8	0,9	0,0	6,8
Vráž	0	13,4	11,8	10,1	8,8

Zdroj: Vlastní výpočet dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 7: Odvětvový výdajový rozpočet za roky 2014-2019 v tis. Kč

2014	Název obce							
	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Služby pro obyvatelstvo	8 958,0	69,5	9 179,9	55,2	4 240,2	44,4	2 910,9	48,8
Sociální věci a politika zaměstnanosti			34,0	0,2	13,0	0,1		
Všeobecná veřejná správa a služby	3 457,8	26,8	3 169,0	19,1	2 125,4	22,3	2 873,3	48,2
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	23,3	0,2	390,4	2,3	3,2	0,0	22,0	0,4
Bezpečnost státu a právní ochrana	133,9	1,0	92,7	0,6	197,6	2,1	30,0	0,5
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	325,4	2,5	3 765,7	22,6	2 967,3	31,1	124,3	2,1
Celkem	12 898,4	100,0	16 631,7	100,0	9 546,7	100,0	5 960,5	100,0
2015	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
	Služby pro obyvatelstvo	17 055,1	78,0	23,0	23,8	8 739,6	75,8	133 450,0
Sociální věci a politika zaměstnanosti			0,02	0,0	12,0	0,1		
Všeobecná veřejná správa a služby	4 110,8	18,8	0,0	0,0	2 322,8	20,2	2 971,5	2,2
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	28,4	0,1	0,3	0,3	17,1	0,1	21,8	0,0
Bezpečnost státu a právní ochrana	109,7	0,5	0,2	0,2	197,4	1,7	31,4	0,0
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	570,3	2,6	73,2	75,7	238,5	2,1	1 109,7	0,8
Celkem	21 874,3	100,0	96,7	100,0	11 527,4	100,0	137 584,4	100,0
2016	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
	Služby pro obyvatelstvo	8 668,5	65,6	7 302,4	38,2	7 413,9	47,4	2 738,9
Sociální věci a politika zaměstnanosti			23,0	0,1	15,0	0,1		
Všeobecná veřejná správa a služby	4 244,5	32,1	9 774,9	51,1	19,8	19,8	3 325,1	46,6
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	24,7	0,2	272,8	1,4	0,0	0,0	21,9	0,3
Bezpečnost státu a právní ochrana	64,6	0,5	39,3	0,2	259,0	1,7	33,0	0,5
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	207,9	1,6	1 707,5	8,9	4 875,3	31,1	1 013,0	14,2
Celkem	13 210,2	100,0	19 119,9	99,9	12 583,0	100,1	7 131,9	100,0
2017	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
	Služby pro obyvatelstvo	10 087,6	61,1	22 279,3	74,9	10 027,8	55,8	3 168,4
Sociální věci a politika zaměstnanosti			23,0	0,1	26,0	0,1		
Všeobecná veřejná správa a služby	4 567,9	27,6	4 456,2	15,0	2 914,8	16,3	5 026,0	43,9
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	5,7	0,0	364,6	1,2	0,9	0,0	22,4	0,2
Bezpečnost státu a právní ochrana	1 094,0	6,7	10,7	0,0	347,1	1,9	52,9	0,5
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	766,3	4,6	2 613,9	8,8	4 665,6	25,9	3 191,6	27,8
Celkem	16 521,5	100,0	29 747,7	100,0	17 982,2	100,0	11 461,3	100,0
2018	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
	Služby pro obyvatelstvo	10 223,9	44,6	10 199,9	45,7	16 682,0	65,5	9 139,6
Sociální věci a politika zaměstnanosti			23,0	0,1	56,0	0,2		
Všeobecná veřejná správa a služby	5 437,3	23,8	5 040,4	22,5	4 544,9	17,8	3 378,5	47,9
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	0,0	0,0	239,7	1,1	4,0	0,0	22,7	0,4
Bezpečnost státu a právní ochrana	169,1	0,7	30,5	0,1	756,6	3,0	54,8	0,8
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	7 073,7	30,9	6 806,3	30,5	3 438,2	13,5	3 386,5	18,1
Celkem	22 904,0	100,0	22 339,8	100,0	25 481,7	100,0	15 982,1	100,0

2019	Tmaň		Hudlice		Tetín		Vráž	
	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%	Abs. (tis. Kč)	%
Služby pro obyvatelstvo	4 377,9	57,9	4 076,0	51,0	7 018,1	73,5	1 992,4	32,8
Sociální věci a politika zaměstnanosti			13,8	0,2	32,0	0,3		
Všeobecná veřejná správa a služby	3 070,1	40,6	2 764,6	34,6	1 635,6	17,1	2 911,9	47,9
Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství	0,0	0,0	173,9	2,2			22,9	0,4
Bezpečnost státu a právní ochrana	63,9	0,8	49,2	0,6	147,4	1,5	50,0	0,8
Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	54,4	0,7	909,7	11,4	724,8	7,6	1 100,9	18,1
Celkem	7 566,3	100,0	7 987,2	100,0	9 557,9	100,0	6 078,1	100,0

Zdroj: Vlastní zpracování a výpočet dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 8: Výdaje obcí dle skupin "Lidé" a "Technika a příroda" v letech 2014-2019 (v tis. Kč.)

Skupina výdajů	Rok	Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
Lidé	2014	12 415	12 383	6 378	5 784
	2015	21 166	28 603	11 075	136 422
	2016	12 913	17 100	10 521	6 064
	2017	14 656	26 758	12 969	8 194
	2018	15 661	15 263	21 283	12 518
	2019	7 448	6 855	8 686	4 904
Technika a příroda	Rok	Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
	2014	481	4 249	3 168	176
	2015	708	91 310	452	1 163
	2016	298	2 019	5 134	1 068
	2017	1 866	2 990	5 014	3 267
	2018	7 243	7 077	4 199	3 465
	2019	118	1 133	872	1 174

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 9: Splátky jistin a hrazené úvěry vybraných obcí v (tis. Kč.)

Název obce	Rok					
	2014 (tis. Kč)	2015 (tis. Kč)	2016 (tis. Kč)	2017 (tis. Kč)	2018 (tis. Kč)	2019 (tis. Kč)
Tmaň	935	0	0	0	0	0
Hudlice	0	0	12137	2662	2766	1428
Tetín	843	838	819	812	19	2130
Vráž	0	10	1625	1602	1598	794

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 10: Přehled dotací a celkových příjmů zvolených v obci v letech 2014-2019 (v tis. Kč)

Příjmy	Rok	Název obce			
		Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
Dotace	2014	2 752	504	299	2 251
	2015	6 041	74 178	3 397	96 902
	2016	2 753	14 265	1 829	4 427
	2017	1 643	14 566	2 545	598
	2018	1 515	7 241	4 510	4 546
	2019	740	579	7 089	155
Příjmy celkem	Rok	Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
	2014	20 922	15 018	11 905	13 444
	2015	23 509	89 076	14 596	109 212
	2016	21 703	32 691	14 935	17 581
	2017	20 796	34 661	15 629	15 191
	2018	23 733	28 551	21 147	20 856
2019	12 755	13 348	18 718	8 553	

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 11: Výpočet podílu splátek jistin včetně hrazených úroků vybraných obcí v letech 2014–2019 (v tis. Kč)

Příjmy	Rok	Název obce			
		Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
Dotace	2014	2 752	504	299	2 251
	2015	6 041	74 178	3 397	96 902
	2016	2 753	14 265	1 829	4 427
	2017	1 643	14 566	2 545	598
	2018	1 515	7 241	4 510	4 546
	2019	740	579	7 089	155
	Rok	Tmaň (tis. Kč)	Hudlice (tis. Kč)	Tetín (tis. Kč)	Vráž (tis. Kč)
Splátky jistin + hrazené úroky	2014	935	0	843	0
	2015	0	0	838	10
	2016	0	12137	819	1625
	2017	0	2662	812	1602
	2018	0	2766	19	1598
	2019	0	1428	2130	794

Zdroj: Vlastní zpracování dle aplikace Monitor Ministerstva financí ČR

Příloha 12: Úplný přepis rozhovorů

Tmaň – respondent A1:

1. Jaký je Váš názor na dotace obecně? Spatřujete v nich spíše příležitost nebo hrozbu pro obec a obecní rozpočet?

„Můj názor obecně na dotace je spíše negativní. Neměly by být hrozbou pro obecní rozpočet, protože o nich vždy rozhoduje celé zastupitelstvo, které by mělo důsledně zvážit možná rizika s tím spojená. Větší problém vidím v tom, že většina dotací je postavená na komplexní dodávce od jednoho dodavatele, který v mnoha případech „spolkne“ velkou část této dotace ve svůj prospěch. Přičteme-li k tomu provize za vyřízení dotací či nesmyslné rozsahy projektových dokumentací a položkových rozpočtů, mnohdy je ve výsledku samotný finanční přínos takové dotace velmi malý. A to už vůbec raději nehovořím o tom, že pro mnohé firmy jsou takové zakázky nedosažitelné a naopak některé, se již naučily v tomto prostředí pohybovat natolik, že toho mnohdy zneužívají.“

2. Uskutečnila by obec realizované projekty, pokud by nezískala dotaci?

„Jako nový starosta nejsem schopen na tuto otázku odpovědět. Za sebe mohu říct, že projekty, kterými se zabývám s výhledem do budoucna již nyní posuzuji i z hlediska, zda se u nich nějaká dotace vyplatí či zda nebude efektivnější a ekonomičtější se bez ní obejít. Jako příklad mohu uvést výstavbu nových fotbalových kabin. Pokud by tato stavba byla realizována s dotací a zadána jedné firmě, bylo by zde značné omezení při jejich výběru, vzniklo by riziko splnění dotačních kritérií a přínos by nebyl velký. Při stavbě svépomocí a zadávání jednotlivých úseků stavby bylo oproti položkovému rozpočtu ušetřeno 30–40% původních předpokládaných nákladů. Například projekty kompostárny a zateplení ZŠ a MŠ Tmaň by obec nebyla schopna uskutečnit bez dotací, jedině by si musela půjčit úvěr, ale tím by se zase zadlužila. Ale například projekt rekonstrukce silnice Na Boru si obec financovala sama, protože v minulosti jsme žádali krajský úřad Středočeského kraje o dotaci, ovšem ta byla zamítnuta, bylo to z programu obnovy venkova.“

3. Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?

„Zadluženost obcí není našťastí aktuální pro obec, kterou spravuji a ani v budoucnu se nechci ubírat tímto směrem. Mnohdy k ní dochází neznalostí zákona či právě příliš optimistickým pohledem na jednotlivé dotační programy. Na druhou stranu chápu, že mnohdy je to jediné řešení obce, jak vybudovat kanalizaci, vodovod či jiný nákladný projekt. Důvodem či spíše hlavním impulsem, proč jsem se rozhodl kandidovat na starostu byl právě fakt, že předchozí starosta zvažoval využít veškerých rezerv obce pro nákup zdejšího zchátralého zámku a následně ho renovovat formou úvěrů a zadlužení. Pro mne jako ekonomu je toto

naprosto nemyslitelné, s ohledem na ostatní potřeby obce (silnice, chodníky, sportoviště atd.). Na ty by v případě takového projektu peníze nezbyly..“

4. Na základě jakého kritéria si vybíráte, jaké projekty budou v obci uskutečněny?

„Kritérium výběru projektů by mělo být vždy závislé na potřebách a ohlasu občanů. Na tom, jak široké spektrum lidí má o daný projekt zájem a co samotné obci jeho realizace přinese. Nikdy se nezavděčíte všem a vždy se najdou tací, kteří pokládají projekt za nepotřebný, a naopak upřednostňují jiný. Proto se i snažím s nimi o jednotlivých zámyslech diskutovat a vysvětlit jim svůj názor na potřebu či nepotřebu toho určitého projektu.“

Hudlice – respondent A2

1. Jaký je Váš názor na dotace obecně? Spatřujete v nich spíše příležitost nebo hrozbu pro obec a obecní rozpočet?

„Rozhodně příležitost, pokud člověk umí počítat, jednoduše ví, jaké projekty si může dovolit realizovat a jaké by naopak obec přivedly k zadlužení. Snažím se využít všech dotačních možností pro realizaci dalších potřebných akcí, ale bez finančních prostředků nelze zabezpečit další rozvoj obce. V současné době jsme již získali mimořádnou dotaci od MF ČR ve výši 20 mil. Kč na zřízení druhého vzdělávací stupně základní školy v Hudlicích, což je pro obec Hudlice velikou příležitostí. V případě, že akci nedokážeme včas zrealizovat, nevyužijeme mimořádné dotace ve výši 22 mil. Kč, která se v budoucnu nebude zcela jistě opakovat.“

2. Uskutečnila by obec realizované projekty, pokud by nezískala dotaci?

„Některé projekty je samozřejmě financovat svépomocí bez získání dotace. Ale například v případě projektu „Kanalizace a ČOV“ by obec nebyla schopna projekt bez poskytnutí dotace realizovat. Z důvodu nedostatku finančních prostředků bychom bez udělení dotace nemohli realizovat ani další projekty, například rekonstrukci kabin, rekonstrukci házenkářského hřiště, rekonstrukci koupaliště, Kalu atd.“

3. Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?

„Naši obec nevidím jako zadluženou, samozřejmě, že obec splácí půjčku a vychází jí i určitý podíl dluhové služby, ale to je pouze díky tomu, že jsme si v roce 2015 vzali úvěr na několik investičních akcí, čehož určitě nelituji. Kdybychom čekali, až potřebné prostředky z daní našetříme, nemohli bychom již žádat o dotace z EU, protože tato podpora by už skončila.“

4. Na základě jakého kritéria si vybíráte, jaké projekty budou v obci uskutečněny?

„Projekty vybíráme na základě potřeb obyvatel a obce. V současné době velice intenzivně pracujeme na akci realizace přístavby základní školy pro zřízení druhého vzdělávacího stupně s ohledem na dlouhodobý nedostatek potřebných kapacit v Králově Dvoře a Berouně. Myslím si, že se nám společně se zastupitelstvem podařilo uskutečnit spoustu věcí, které nám okolní obce závidějí, neustále se snažíme zajistit další rozvoj obce.“

Tetín – respondent A3

1. Jaký je Váš názor na dotace obecně? Spatřujete v nich spíše příležitost nebo hrozbu pro obec a obecní rozpočet?

„Dotace v obecné rovině jsou projevem socialistického či levicového státu. Je to neefektivní způsob podpory rozvoje obcí. Stát vybere daně především od těch, kteří jsou aktivní, složité je přerozděluje a jen malá část z vybraných daní doputuje na místo určení. Mezitím se z těchto prostředků staly prostředky veřejné a je potřeba jejich použití pořádně kontrolovat, protože přeci jak říká jeden politik" všeci kradnú ". Takže mnohem efektivnější způsob je motivovat daňově obce i privátní subjekty k investicím. Je to minimálně 5x efektivnější. Takže to bylo obecně. Pokud se ale EU a ČR rozhodli řešit rozvoj tímto způsobem, současné vedení obce Tetín samozřejmě muselo reagovat. Takže vidíme v dotacích

příležitost pro obec Tetín. Současné vedení obce zcela změnilo přístup k rozvoji obce. Vytvořili jsme "Plán investičního rozvoje", který vychází ze "Strategického plánu obce". Zaměřujeme se především na dotace na investiční akce, protože dotace do neinvestiční oblasti jsou příliš složité a administrativně náročné. Zde je velké množství investic. Díky složitosti procesu přípravy investic jsme se první roky věnovali především přípravě jednotlivých projektů. Nyní realizujeme jednu stavbu za druhou. Máme několik firem, které nám pomáhají dotace zvládnout a vyhledávají na základě našich potřeb, uvedených v Plánu investičního rozvoje vhodné dotační příležitosti."

2. Uskutečnila by obec realizované projekty, pokud by nezískala dotaci?

„Jen některé.“

3. Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?

„Naše obec není zadlužená. Máme ale jeden investiční úvěr, který postupně splácíme. Dle našeho názoru, pokud je úvěr použit na smysluplnou investici, nemusí být přiměřené zadlužení na škodu.“

4. Na základě jakého kritéria si vybíráte, jaké projekty budou v obci uskutečněny?

„Jak již bylo zmíněno v odpovědi na první otázku, díky plán investičního rozvoje, který je každoročně aktualizovaný a schvalovaný zastupitelstvem je obec schopna realizovat jednu stavbu za druhou Plán investičního rozvoje Tetína je totiž přehledem dokončených investic, investic, které jsou v realizaci a plánovaných investic.“

Vráž – respondent A4

1. Jaký je Váš názor na dotace obecně? Spatřujete v nich spíše příležitost nebo hrozbu pro obec a obecní rozpočet?

„Dotace jsou prima, ale je třeba je využívat s rozmyslem s ohledem na další přínos realizované dotované akce. Je složité je získat, zpravidla je nutné mít odbornou firmu, která ale také ukrájí peníze z rozpočtu obce, ale ve srovnání s poskytnutou dotací malé.“

2. Uskutečnila by obec realizované projekty, pokud by nezískala dotaci?

„Každý projekt je jiný a vyžaduje individuální přístup. Některé projekty jsou více finančně náročné a některé méně. V případě těch větších projektů je samozřejmě spolufinancování z dotací nezbytné a obec by si nemohla dovolit je realizovat. Projekty „menších“ rozměrů by obec financovat zvládla. Z těch uskutečněných bychom projekt kanalizace bez dotace nebyli schopni realizovat, ale třeba záměry ve škole bychom realizovali i bez použití dotací.“

3. Jaký máte názor na zadluženost obce/obcí a čím je dle Vašeho názoru zapříčiněna?

„Se zadlužeností obce nemáme problémy. Nikdy jsme se nehrnuli do projektů, které sice třeba dotační tituly umožňovaly, ale neměli vazbu na potřeby obce. Většinou stačí umět obvykle počítat.“

4. Na základě jakého kritéria si vybíráte, jaké projekty budou v obci uskutečněny?

„Projekty a jejich realizace vyplývají z potřeb obce a jejích obyvatel, většinou jde o modernizaci, nebo rozšiřování školy/školky, výstavba chodníků, úpravy komunikací, veřejných prostranství atp.“